

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

July ✓

200

Въ Библиотеку Самарскаго
Института Восточныхъ
Языковъ.

Отъ Его Превосходительства
Г. Христофора Екимовича
Самарскаго.

1857г.

2000

12

Dottrina Cristiana del P. Fier...

200
2005P

112

200 ԳՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻԻՆ

ՇԱՐԱԴՐԵԱԼ

Ի ՏՅՈՎՈՒՄԵԱՆ ՎՐՈՆԱԻՈՐԷ

ՅԻՍՈՒՍԵԱՆ ԿՐՈՆԱԻՈՐԷ

7010
57314

БИБЛИОТЕКА
ИСТОРИКО-ФИЛОСОФСКОГО ИНСТИТУТА
ИХИМЕНСКИХ НАУК

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

1854.

36526ա.

ՅԻՇԱՏԱԿ ՀՈԳԻՈՅ

ՏԵԱՌԻՆ ՍՏԵՓԱՆԼՆՈՍԻ ԵՒ ԵՂԲՕՐ

ՆՈՐԱ ՊԱՐՈՆ ԲԱՂՏԱՍԱՐԱՅ

ՆԵՓԻՍԵԱՆՑ

Handwritten blue ink notes, possibly a date or reference number, written vertically.

28 199

200 - 2001

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆ

Այս համառօտ Քրիստոնէական վարձ
դասպետութիւնը հաւատացելոց զիւրու-
թեանը համար շարագրած է Տ. Յովսէփ
Ֆիէրարա Յիսուսեան վարդապետը : Մեր
սուրբ հաւատքին գլխաւոր գիտնալիքները,
ու քրիստոնէական բարեպաշտ վարուց
հարկաւոր սկզբունքները պարզ կերպով
բացատրելուն՝ դարձոցներու մէջ շատ գոր-
ծածական է, ու շատ օգտակար եղած է
ամէն հասակէ հաւատացելոց : Իտալերէն
բնագրին մէջ յորդորակներ, ու Սուրբ
Գրոց պատշաճաւոր խօսքերու հաւաք-
մունքներ ալ կան Եկեղեցւոյ պաշտօնէից
զիւրութեանը համար : Բայց մենք ասոնք
դուրս ձգեցինք՝ միայն տղայոց օգուտը գըլ-
խաւորապէս դիտելով, ու միտք ունենա-
լով որ Եկեղեցւոյ պաշտօնէից գործածու-
թեանն համար պէտք եղածը ատենօք ա-

ուանձին հրատարակենք : Մատենագիրը
իւրաքանչիւր դասին ետև մէյմէկ երկերկու
Աստուածաշունչի պատմութիւններէն ալ
աւելցուցած է : Բայց այս պզտիկ հատո-
րիկը չբեռնաւորելու համար՝ անոնք ալ
դուրս ձգեցինք, տղոց համար Աստուածա-
շունչի պատմութիւնը համառօտ տպած
ըլլալով : Յուսանք որ աշխատողք ու բարե-
պաշտ վայելողք միաբան Աստուծոյ փառքը
մեծացրնէլ ջանալով՝ իւրաքանչիւր իրենց
հոգւոյն փրկութեանը պատու քաղեն այս
փոքրիկ գրքուկիս միջոցոյն ալ :

2021-60

ՔՐԻՍՏՈՆԷՍԿԱՆ

ՎԱՐԳԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Աստուած ոչ շահաձան մարդոյ .

Հ . Ո՛վ զքեզ ստեղծեր ու աշխարհք է բերեր :

Պ . Աստուած :

Հ . Աստուած ի՞նչ է :

Պ . Երկնի և երկրի արարիչ և ամէն բանի գերագոյն տէր :

Հ . Մարմին ունի՞ Աստուած :

Պ . Չէ . հապա ամենակատարեալ հոգեղէն էակ է :

Հ . Աստուած սկիզբն ունեցեր է :

Պ . Չէ . ոչ սկիզբն ունեցեր է , և ոչ վախճան պիտի ունենայ . միշտ եղեր է , և միշտ պիտի ըլլայ :

Հ . Աստուած ո՛ւր է :

Պ . Երկինքն է , երկիրս է , և իր անասն մանութեամբը ամէն տեղ է :

Հ. Աստուած ամէն բան գիտէ:

Պ. Հրամար էք. մեր ծածուկ մտածու-
թիւններն ալ կը տեսնայ ու գիտէ:

Հ. Աստուած մէկէ մը կախմունք մը
ունի:

Պ. Չէ. Աստուած ամենևին ուրիշէն
չկախուիր. հապա ամէն բան իրմէն կը կա-
խուի:

Հ. Ինչո՞ւ համար Աստուած զքեզ ստեղ-
ծեր ու աշխարհք է բերեր:

Պ. Ձինքը ճանչնալու համար, զինքը
սիրելու համար, իրեն ծառայելու հա-
մար, ու ետքը յաւիտենական կենաց ար-
ժանի ըլլալու համար:

Հ. Ի՞նչպէս կրնանք Աստուծոյ ծա-
ռայել որ յաւիտենական կենաց արժանի
ըլլանք:

Պ. Թէ որ հաւատանք ու գործքով կա-
տարենք այն ամենայն բան, որ քրիստո-
նէական ուղղափառ հաւատքը մեզի կը
պատուիրէ:

Հ. Փրկութեան հասնելու համար քրիս-
տոնէական հաւատքը ի՞նչ բան կը պա-
տուիրէ:

Պ. Այս վեց բանը. հաւատք. Յոյս.
Սէր. Ընդունել զխորհուրդս Եկեղեցւոյ.
Փախչել ի չարէն. և Առնել զբարին:

Բ.
 Անուն Բրիստոնեի . Հաւատք . Սուրբ
 Երրորդութիւն .

- Հ . Դու ի՞նչ ես :
- Պ . Աստուծոյ շնորհքովք քրիստոնեայ եմ :
- Հ . Քրիստոնեայ ո՞վ կ'ըսուի :
- Պ . Ով որ կը մկրտուի , ու կը դաւանի Քրիստոսի վարդապետութիւնը , զորն որ սուրբ ուղղափառ Եկեղեցին մեզի կը սորվեցընէ :
- Հ . Քրիստոնեի մը առջի հարկաւոր բանը ո՞րն է :
- Պ . Հաւատքն է :
- Հ . Հաւատքն ի՞նչ է :
- Պ . Աստուծոյ շնորհքն է , որով կը հաւատանք իրեն , և այն ամէն բանին՝ որ ինքը սուրբ Եկեղեցւոյն յայաներ է թէ գրով և թէ աւանդութեամբ :
- Հ . Հաւատքի բաներուն ի՞նչպէս պէտք է հաւատանք :
- Պ . Աչքովտեսած բաներէն աւելի հաստատութեամբ պիտի հաւատանք . վասն զի մեր աչքը կրնայ խաբուիլ , բայց Աստուած ոչ կրնայ խաբել և ոչ կրնայ խաբուիլ :
- Հ . Ինչ որ Աստուած Եկեղեցւոյն յայտ

ներ է նէ՝ անոնց ամենուն ալ պէտք է հա-
ւատալ ու գիտնալ :

Պ . Ինչ որ Եկեղեցին կը հաւատայ ու
կը սորվեցընէ՝ անոնց ամենուն ընդհանրա-
պէս պէտք է հաւատալ . իսկ մամնաւորա-
պէս հաւատալ ու գիտնալ պէտք է գոնէ
հաւատքի գլխաւոր խորհուրդները :

Հ . Հաւատքի գլխաւոր խորհուրդները
որոնք են :

Պ . Ամենասուրբ Երրորդութեան, Մար-
գեղութեան ու փրկութեան խորհուրդ-
ները :

Հ . Աստուած քանի՞ է :

Պ . Աստուած մէկ է , և մէկէն եւել
չկրնար ըլլալ :

Հ . Անձինք քանի՞ են :

Պ . Իրեք . Հայր , Արդի , և Հոգին սուրբ .
և իրեք անձն ալ մի Աստուած է :

Հ . Այս իրեք անձինք իրարմէ զա-
ղան են :

Պ . Հրամար էք . անանկ որ Հօր Աստու-
ծոյ անձը՝ Արդւոյ Աստուծոյ անձը չէ .
Հօր Աստուծոյ և Արդւոյ Աստուծոյ անձը՝
Հոգւոյն սրբոյ անձը չէ :

Հ . Ուրեմն իրեք Աստուած են :

Պ . Չէ . իրեք անձինք են , բայց մի Ա-
ստուած է . և այս է որ կ'ըսուի խորհուրդ
ամենասուրբ Երրորդութեան :

Հ . Հայր Աստուած Արդի Աստուծմէ
ու Հոգին սուրբէն աւելի երէց ու աւելի
կարօղ է :

Պ . Չէ . իրեք անձինքն ալ մէկ կերպով

յաւիտենական , կարող ու կառարեալ են :

Հ . Ի՞նչպէս կ'ըլլայ այդ բանը :

Պ . Վասն զի էութիւննին ու աստուածութիւննին նոյն է :

Հ . Այս սք խորհուրդը խեղքի դէմ չէ :

Պ . Չէ . թէ այս և թէ ասոր նման ուրիշ խորհուրդներն ալ խեղքէ վեր են , բայց խեղքի դէմ չեն :

Հ . Ուրեմն խելուընիս այս սուրբ խորհուրդին չի կրնար հասնիլ :

Պ . Չէ . վասն զի Աստուած անսահման ըլլալով խեղքով չենք կրնար ըմբռնել . բայց պէտք է հաւատանք , վասն զի ինքն որ անխաբելի ճշմարտութիւն է , ինքն է մեզի յայտնէր այս սուրբ խորհուրդը :

Գ .

Խորհուրդ Մարդկոյնքեան ոչ փրկուքեան և Նշան սուրբ Խաչիկն .

Հ . Ամենասուրբ Երրորդութեան որ անձը մեզի համար մարդ եղաւ :

Պ . Որդին Աստուած :

Հ . Մարդ ըլլալ ի՞նչ ըսել է :

Պ . Մեզի նման մարմին և հոգի առնել :

Հ . Որդին Աստուծոյ ի՞նչպէս մեզի նման մարմին և հոգի առաւ :

Պ . Յարգանդի սուրբ կոյս Աստուածածնին հոգւոյն սրբոյ ներգործութեամբը մարդ ըլլալով :

- Հ . Քրիստոս քանի՞ բնութիւն ունի :
 Պ . Երկու . աստուածային ու մարդկային :
 Հ . Ինչո՞ւ համար կ'ըսես թէ Քրիստոս երկու բնութիւն ունի :
 Պ . Վասն զի ճշմարիտ Աստուած է ու ճշմարիտ մարդ :
 Հ . Քրիստոս քանի՞ անձ ունի :
 Պ . Մի միայն , որ է անձն Արդւոյն Աստուծոյ :
 Հ . Ինչո՞ւ համար Արդին Աստուծոյ մարդ եղաւ :
 Պ . Մեզ մեզքէ ու դժոխքին տանջանքէն ազատելու համար , ու յաւիտեանական կեանաց արժանի ընելու համար :
 Հ . Քրիստոս զմեզ ի՞նչպէս փրկեց :
 Պ . Մեզի համար չարչարանք քաշելով և խաչին վրան մեռնելով :
 Հ . Քրիստոնէին նշանը ի՞նչ է :
 Պ . Սուրբ Խաչն է :
 Հ . Ի՞նչպէս կրխաչահնքես դուն զքեզ :
 Պ . Նախ աջ ձեռքս ճակատիս վրայ կը դնեմ , ետքը կուրծքիս վրայ , ետքը ձախ ուսիս ու ետքը աջ ուսիս ու կ'ըսեմ Յանուսն հօր և Արդւոյն և Հոգւոյն սբէոյ :
 Հ . Սուրբ Խաչին նշանը մեզի ի՞նչ կը սորվեցընէ :
 Պ . Գլխաւորապէս մեր հաւատքին երկու մեծ խորհուրդները , ամենասուրբ Երրորդութեան ու Փրկութեան խորհուրդը :
 Հ . Ամենասուրբ Երրորդութեան խորհուրդը ի՞նչպէս կը ցուցընէ :

Պ . Աս խօսքերովս Յանուսն հօր և Ուրուսն և Հոգուսն սրբոյ :

Հ . Փրկութեան խորհուրդը ինչպէս կը ցուցնէ :

Պ . Խաչին ձեր ընելով, որուն վրայ որ Քրիստոս մեզի համար մեռաւ . անոր համար խաչին նշանը Որդւոյն Աստուծոյ Մարդկութեան խորհուրդն ալ կը ցուցնէ :

Հ . Սուրբ Խաչին նշանը երբ պէտք է ըսնել :

Պ . Առաւօտը մարդ արթնցած ին պէս, իրիկունը պառկելու ատեն, արթնին սկիզբը ու ետքը, ու օրուան մէջ գլխաւոր դործք մը սկսելու ատեն :

Հ . Վերակուրէ առաջ ու ետե խաչ հանելը ամրջնալու բան է :

Պ . Չէ : Այս բանը քրիստոնէ ըլլալուն վրայ ամրջնալ է : Քրիստոս իրեն ամօթ պիտի սեպէ զանոնք, որ զինքը ամօթ կը սեպեն :

Հ . Ինչ բանի համար սուրբ Խաչին նշանը շատ անգամ պէտք է ընել :

Պ . Որպէս զի ինչ որ պիտի ընենք Աստուած օրհնէ, ու սատանային որոգայթիցը ու փորձութեանցը գէմ զօրանալու համար :

Հ . Ինչպէս պէտք է խաչ հանել :

Պ . Յարգութեամբ ու ջերմեանգութեամբ, և ոչ անմտադրութեամբ, ինչպէս որ շատերը կ'ընեն :

Պ . Բերանդ ալ պէտք է խաչով անցնել զայն : Այս նախնիս ասոյ ասոյ զի զմեզ զի զմեզ զի զմեզ :

Գ .

Հանգստեան Առաքելոց , ու առաջին
մասը .

Հ . Քրիստոնէին հաւատալու բաները
որո՞նք են :

Պ . Այն ամենայն բան որ հաւատամքին
մէջը կը բովանդակուի . և հաւատամքը հան-
գանակ կ'ըսուի :

Հ . Հանգանակը մէկ կերպ է :

Պ . Քանի մը կերպ հանգանակ կայ .
բայց որովհետեւ Առաքելոց ըսուած հան-
գանակը առաջին՝ ու մէկալ հանգանակնե-
րուն հիմն է , անոր տեղեկութիւնը հարկա-
ւոր է :

Հ . Ինչո՞ւ Առաքելոց հանգանակ կ'ըսուի
այս հանգանակը :

Պ . Վասն զի երկոտասան Առաքելք են
շարագրեր :

Հ . Ե՞րբ են շարագրեր :

Պ . Աւետարանը քարոզելու համար աշ-
խարհք ցրուելէն առաջ :

Հ . Ինչո՞ւ համար են շարագրեր :

Պ . Որպէս զի ամենայն քրիստոնէայք
մէկ հաւատք դաւանին :

Հ . Հաւատամքը բերնուց պէտք է գիտ-
նալ :

Պ . Հրամար էք . ու շատ անգամ աւել-
ուել պէտք է :

Հ. Ըսէ տեսնամ :

Պ. 1 Հաւատամ Վատուած Հայրն ամե
նակալ, յարարիչն երկինի և երկրի :

2 Եւ 'ի տէր մեր Յիսուս Քրիստոս յՈր
դին միածին :

3 Որ յղացաւ 'ի Հոգւոյն սրբոյ և ծնաւ
'ի Մարիամայ կուսէն :

4 Չարչարեցաւ առ Պոնտիոսիւ Պիղա
տոսիւ, խաչեցաւ, մեռաւ և թաղեցաւ :

5 Էջ 'ի դժոխս, յերրորդ աւուր յա
րեաւ 'ի մեռելոց :

6 Համբարձաւ յերկինս, նստաւ ընդ աջ
մէ Աստուծոյ Հօր ամենակալի :

7 Քալոց է 'ի դատել զկենդանիս և զմե
ռեալս :

8 Հաւատամ 'ի Հոգին սուրբ :

9 Ի սուրբ կաթուղիկէ Եկեղեցի, 'ի հա
ղորդութիւն սրբոց :

10 Ի թողութիւն մեղաց :

11 Ի յարութիւն մարմնոց :

12 Եւ 'ի կեանսն յաւիտեանականս : Ա
մէն :

Հ. Հաստատմ ինչ ըսել է :

Պ. Ըսել է՝ թէ կը դաւանիմ որ այս
հանգանակիս մէջ ինչ որ կայ նէ՝ Աստուծ
մէ յայտնած ըլլալով, բոլորն ալ ստոյգ ու
ճշմարիտ է :

Հ. Բաւական է այս ճշմարտութիւն
ները սրտով միայն հաւատալ :

Պ. Բերնով ալ պէտք է խոստովանիլ, և
չուրանալու համար մարդ պէտք է կեանքն
ալ տայ :

Հ. ՅԱՄՈՒԾ ՀԱՅ ԽՆՋ ԸՍԵԼԷ :

Պ. Կը նշանակէ թէ Աստուծոյ անձինքը իրեք են , և առաջինը Հայր Աստուած կը սուրի :

Հ. Ինչո՞ւ համար Աստուած ԱՌԵՎԱԿԱԼ կը սուրի :

Պ. Վասն զի բան չկայ որ անկարելի կամ դժուար ըլլայ Աստուծոյ . Աստուած կամելովը ինչ որ ուզէ կրնայ ընել :

Հ. Ի՞նչ ըսել է ԱՐՄԵԼ ԵՐԵՒ Լ ԵՐԻԷ :

Պ. Ըսել է՝ որ Աստուած իր ամենակարողութեամբը ստեղծէր է երկինք , երկիր , ու ինչ որ կայ բոլոր տիեզերաց մէջ :

Հ. Աստուած երկինք ու երկիր ստեղծելու բռնադատութիւն մը ունէր :

Պ. Չէ . իրեն ազատ կամքովն է ստեղծէր , և կրնար ուրիշ հազարաւոր աշխարհքներ ալ ստեղծել ալ գեղեցիկ :

Հ. Աստուած երկինք ու երկիր ինչ բանէ ստեղծեց :

Պ. Ոչնչէ : Անոր համար Սաղմոսը կը սուսէ . Ասոց և էղէն , ինքն հրամայեաց և հասարակեցան :

Հ. Աշխարհքս ինքիրմէ՞ կը պահպանուի :

Պ. Չէ . հապա պէտք է որ Աստուած ամէն վայրկեան պահպանէ : Ասով կ'իմացուինան Աստուծոյ գերագոյն տէրութիւնը արարածոց վրայ :

Հ. Աշխարհքիս մէջը գիտուածով բան մը չըլլար :

Պ. Չէ . Աստուած ամէն բան իր նախախնամութեամբը կը կառավարէ :

Հ. Նախախնամութիւն ի՞նչ ըսել է :

Պ. Ըսել է որ՝ Աստուած իր անհուն իմաստութեամբը ու բարութեամբը ամէն բան առաջուց գիտէ և առաջուց կը կարգաւորէ . ու աշխարհքիս մէջ ամէն բան կամ իր հրամանաւը և կամ իր թոյլ տալովը կ'ըլլայ :

Հ. Ուրեմն Բախան ու Գիպոսածն ի՞նչ է :

Պ. Բառեր են որ մարդիկ հնարեր են , ու կը գործածեն երբոր գործքի մը պատճառը չկարենան իմանալ :

Ե .

Հակառակիկն առաջիկն , կրկրորդ ու կրկրորդ մասը .

Հ. Աստուած աչքով տեսած բաներնիս միայն ստեղծեր է :

Պ. Չէ . հապա ամէն երևելի և աներևոյթ բաները ինքն է ստեղծեր :

Հ. Աստուծոյ ստեղծած աներևոյթ բաները որո՞նք են :

Պ. Մեր հոգին և Հրեշտակները :

Հ. Մեր հոգին ի՞նչ է :

Պ. Աննիւթական ու անմահ գոյացութիւն մըն է , որ Աստուած ստեղծեր , ու մեր մարմնոյն հետ միացուցեր է :

Հ. Հրեշտակն ի՞նչ է :

Պ. Աննիւթական ու անմահ գոյացութիւն մըն է , որուն բնական կառարելու

Թիւնները մարդէն վեր են, ու մարմին չունի:

Հ. Աստուած հրեշտակները երբ և ի՞նչ վախճանի համար ստեղծեր է:

Պ. Մարդս ստեղծելէն առաջ հրեշտակներն է ստեղծեր, որպէս զի յաւիտեան զինքը երկինքը փառաւորեն:

Հ. Ամէն հրեշտակները այդ վախճանին հասան:

Պ. Չէ: Ոմանք Աստուծոյ հպատակ ու հնազանդ մնացին, ու կը վայելէն յաւիտենական երանութիւնը. ոմանք ալ հպարտանալով ապստամբեցան, ու դժոխք դատապարտուեցան. որ Սափանայ կըսուին:

Հ. Բարի հրեշտակները մարդկանց հետ հաղորդակցութիւն մը ունին:

Պ. Հրամեր էք. Աստուած շատ անգամ անոնց ձեռքովը իր կամքը մարդկանց յայտներ է. ու ամէն մէկերնուս մէյմէկ հրեշտակ ալ գրեր է, որ մեզի պահապան ու պաշտպան ըլլան:

Հ. Սատանաները մարդկանց հետ ի՞նչ վերաբերութիւն ունին:

Պ. Թէ որ Աստուած Թոյլ տալու ըլլայ՝ կը ջանան որ մարդկանց վնաս մը հասցընեն ու մեղք ձգեն, որպէս զի մարդիկն ալ իրենց տանջանացը ընկեր ընեն:

Հ. Սատանաները ինչո՞ւ կը ջանան որ մարդիկը կորսնցընեն:

Պ. Նախանձի համար, վասն զի Աստուած մարդիկը ստեղծեց, որ երկինքը ապրստամբ հրեշտակներուն տեղը բռնեն:

Հ. Ի Բերիստոս Յիստոս Որդին Քաճիկի ըսե-
լով ի՞նչ կը հասկընաս :

Պ. Այս կը հասկընամ, որ ամենասուրբ
Երրորդութեան երկրորդ անձն է, ու ՚ի
յաւխտենից ծներ է ՚ի Հօրէ, Աստուած
յ Աստուծոյ, ու Հօր Աստուծոյ նման ճշմա-
րիաւ Աստուած :

Հ. Ինչո՞ւ համար Տէր Բեր կ'ըսես :

Պ. Ասան զի ամէնքնիս իրեն հպատակ-
ներն ենք. իբրև Աստուած մեր արարիչն է,
ու իբրև Աստուած մարդացեալ մեր գլուխն
է, մեր վարդապետն է; մեր թագաւորն է
ու մեր փրկիչն է :

Հ. Ի՞նչ ըսել է Որդուցոս ՚ի Հոգոյն սբ-
բոյ :

Պ. Ըսել է որ Հոգւոյն սբբոյ աստուա-
ծային ներգործութեամբը Որդին Աստու-
ծոյ յարգանգի սբբոյ կուսին Մարիամու
մարդ եղաւ :

Հ. Որդւոյն Աստուծոյ մարդեղութեան
տօնը ո՞ր օր կը կատարենք :

Պ. Մարտի 25ին Աւետման օրը :

Հ. Ի՞նչ ըսել է Աւետման :

Պ. Ըսել է որ Աստուած Գաբրիէլ Հրեշ-
տակը սուրբ կուսին խաւրեց, որ այս մեծ
խորհուրդը իրեն աւետաւորէ :

200-112002

673/15
41339

2.

Հանգանակին երրորդ ու չորրորդ մասը .

Հ . Ի՞նչ ըսել է Ծնա- ՚ի Մարիամայ Կո-
ւն :

Պ . Ըսել է որ սուրբ Կոյն Մարիամ Աս-
տուածածին ինը ամիս յղութենէ ետե ւյ
աւնց ցաւոց ու կոյս մնալով ծնաւ զմեր
փրկիչն Աստուած :

Հ . Յիսուս ե՞րբ ծնաւ :

Պ . Աւետման օրէն ինն ամիս ետքը՝ դի-
շերուան ժամանակ :

Հ . Յիսուս ո՞ր ծնաւ :

Պ . Բեթղեհէմ, ինչպէս որ մարգարէն
ըսեր էր, մէկ մարի մը մէջ :

Հ . Յիսուս ինչո՞ւ այնպէս աղքատ ծնա-
նիլ ուզեց :

Պ . Որպէս զի իր ծնրնդեան ատենէն
մեզի սորվեցընէ թէ աշխարհքիս մեծու-
թենէն ու զուարճութիւններէն հեռա-
նալու է :

Հ . Հայրն Աստուած Որդւոյն Աստու-
ծոյ խոնարհութիւնը ի՞նչ կերպով փառա-
ւորեց :

Պ . Անոր ծնունդը հրեշտակներու ձեռ-
քով հովիւներու աւետաւորեց, ու նոր
ասալով մը արևելեան մոգերուն, որ թէ
հովիւները և թէ մոգերը եկան նորածին
Փրկչին երկրպագութիւն ըրին :

1005 - 008

Ն . Սուրբ Կոյս Մարիամ Մայր Աստուծոյ ծոյ կ'ըսուի :

Պ . Հրամար էք Վասն զի Յիսուսի մայրն է , Յիսուս ալ Ճշմարիտ Աստուած է : Եւ Հոգւոյն սրբոյ ներգործութեամբ ծնանելով զՅիսուս՝ թէ ծնընդէնէ առաջ և թէ ծնընդէնէ ետքը միշտ Կոյս մնաց :

Ն . Հապա սուրբ Յովակիմ ո՞վ էր :

Պ . Արդար և սուրբ մարդ մը , որ Աստուած ընտրեց էր , որ սուրբ Աստուածածնայ փեսայ ըլլայ , ու Յիսուսի հայրագիր : Ու ինքը ու սուրբ Աստուածածին Դաւթիանէն էին , ու Յուդայի ցեղէն . ինչպէս որ մարգարէք գուշակեր էին թէ այն ցեղէն պիտի ծնանի Մեսիայն :

Ն . Ի՞նչ ըսել է Չարարէցաւ առ Պոնափոսի Պիղատոսի :

Պ . Ըսել է թէ Յիսուս իր վարքովը ու քարոզութեամբը ու անհուն հրաշքներով փրկութեան ճամբան սորվեցընելէն ետեւ Պոնափոս Պիղատոսին Հրէաստանի գառաւորութեան ատենը ամէն տեսակ նախապիներ ու չարչարանք քաշեց :

Ն . Ի՞նչ ըսել է Խաչեցաւ , Քրիստոս :

Պ . Ըսել է որ Յիսուս նախ ծեծեցին ու վշով պատկեցին , ու ետքը ձեռուրները ոտուրները գամերով ծակեցին ու երկու աւազակի մէջ խաչ հանեցին , ու խաչին վրայ մեռաւ :

Ն . Խաչն ի՞նչ էր :

Պ . Չարագործ ու ցած մարդիկներու ասնջանարան . բայց Յիսուսի արեամբը է .

զաւ մեզի գործի փրկութեան և երկրպա-
գութեան :

Տ. Պիղատոս ինչո՞ւ համար զՅիսուս դա-
տապարտեց որ խաչ հանեն :

Պ. Պիղատոս չգտաապարտեց զՅիսուս,
հասկա մանաւանդ չրէից առջևը վկայեց
թէ արդար է, բայց անիրաւութեամբ չրէից
կամբը կատարեց, որ Յիսուսը կ'ատէին ու
վրան կը նախանձէին :

Տ. Յիսուսի մահուան ատենը ի՞նչ հան-
գիլպեցաւ :

Պ. Իրեք ժամ արևը խաւարեցաւ, եր-
կիր գողաց ու ուրիշ շատ հրաշքներ եղան :
Եւ այն պատճառաւ հոն գտնուողներէն ու
մանք զղջացան ու գարձի եկան :

Տ. Ո՞ր օր կը կատարենք Քրիստոսի մա-
հուան յիշատակը :

Պ. Աւագ ուրբաթ օրը :

Տ. Ատուած չրէից ազգին այս աշ-
խարհքս ալ պատիժ տուա՞ւ զՅիսուս սպան-
նելուն համար :

Պ. Հրամեր էք. ինչպէս որ Քրիստոս
մարգարէացեր էր, Երուսաղէմ ու տաճա-
րը կործանեցան. ու իրենք իրենց կուրու-
թեամբը ամէն ազգաց մէջ ցրուեցան, որ
ուրիշներուն խրատ ըլլան :

Է .

Հանգստեակիև շորրորդ և հինգերորդ մասը .

Հ . Յիսուս բռնադատուած էր չարչարանք քաշելու ու մեռնելու :

Պ . Չէ . հասկա իր ուղեւորը չարչարուեցաւ ու մեռաւ :

Հ . Յիսուս ինչո՞ւ համար չարչարիլ ու մեռնիլ ուղեց :

Պ . Որպէս զի բոլորովին մեր մեղքերը քաւէ , ու արքայութեան դուռը բանայ , ու մեր փրկութեանը համար հարկաւոր եղած շնորհքներուն մեզ արժանի ընէ :

Հ . Ուրեմն մենք մեր մեղքերը չէ՞նք կրնար քաւել :

Պ . Չէ . վասն զի մեզքը Աստուծոյ անհուն մեծ վայելչութեան դէմ անարդասեղ ծուածոյ մը յանցանք ըլլալով՝ սէտք էր որ քաւութիւնն ալ անհուն ըլլար :

Հ . Քրիստոս Աստուած ըլլալով ինչպէս մեզի համար չարչարուեցաւ ու մեր մեղքերը քաւեց :

Պ . Իբրև մարդ չարչարուեցաւ , և իբրև Աստուած իրեն չարչարանքները անհուն դին ունեցան :

Հ . Հարկաւոր էր որ Յիսուս մեր մեղքերուն համար այնչափ չարչարուի :

Պ . Չէ , վասն զի իրեն էն սպառիկ չար .

չարանքն ալ անհուն գին ունէր, և բաւական էր հազարաւոր աշխարհքներ փրկելու : Բայց այնչափ չարչարուեցաւ՝ որպէս զի մեզի լաւ մը հասկըցնէ մեղքին գէշութիւնը ու իրեն սիրոյն մեծութիւնը :

Հ . Քրիստոս որո՞ւն համար մեռաւ :

Պ . Ընդհանրապէս ամէն մարդիկներու համար . բայց ամէնքը իրեն մահուան ու մեզի ըրած շնորհացը պառուղը չեն քաղեր, անոր համար ամէն մարդիկ փրկութեան չեն հասնիր :

Հ . Քրիստոսի քաւութիւնը անհուն ըլլալով՝ մեզի ալ ի՞նչ կը մնայ ընելիք :

Պ . Պէտք է որ սուրբ խորհուրդները ընդունելով ու բարի գործքերով իրեն արգիւնքը մեզի մերձեցնենք :

Հ . Ի՞նչ կը նշանակէ Թաղեցաւ, էջ ' Ե ԴԺԻՍ :

Պ . Կը նշանակէ թէ Յիսուս մեռնելէն ետեւ՝ մարմինը գերեզման գրին . ու իրեն սուրբ հոգին Լիմբոս ինջաւ՝ այն տեղի հոգիները մխիթարելու համար :

Հ . Լիմբոսն ի՞նչ է :

Պ . Այն տեղը, ուր որ արդարոց հոգիները Քրիստոսի գալստեանը կը սպասեն :

Հ . Յիսուս մեռնելէն ետեւ հոգին որ մարմինէն բաժնուեցաւ նէ՛ աստուածութիւնն ալ մարմինէն բաժնուեցաւ :

Պ . Չէ . վասն զի Յիսուսի մարմինն ու հոգին միշտ Արդարոյն Աստուծոյ անձին հետ միացած էին :

Հ . Ի՞նչ ըսել է Յերոսոստատէսի «-ուր յարեա» ' Ի Ռուելոյ :

Պ . Ըսել է որ իրեք օր մեռնելէն ետեւ
Յիսուսի հոգին մարմնոյն հետ միացաւ , և
ողջ ու փառաւոր՝ գերեզմանէն դուրս ե-
լաւ , ինչպէս որ առաջուց ըսեր էր :

Հ . Հրէայք ի՞նչ ճամբայ բռներ էին՝ որ
Յիսուսի յարութիւնը չյայտնուի :

Պ . Պիղատոսէն հրաման առեր էին՝ որ
գերեզմանին վրայի քարը կնքեն , ու զի-
նուորներս պահպանութիւն ընեն : Բայց
Աստուած անանկ ըրաւ , որ այդ ճամբով
յարութեան ճշմարտութեանը վրայ տա-
րակոյս չմնաց :

Հ . Յիսուս ի՞նչպէս յարութիւն առաւ :

Պ . Իրեն զօրութեամբը :

Հ . Յարութիւն առնելէն ետեւ նորէն
մեռա՞ւ , ինչպէս ուրիշ յարութիւն առ-
նողներն որ մեռան :

Պ . Չէ . Յիսուս յարութիւն առնելէն
ետեւ անչարչարելի և անմահ էր , և յաղ-
թող մահու և դժոխոց :

Հ . Յիսուսի յարութիւն առած օրը
ի՞նչ կ'ըսուի :

Պ . Զատիկ , որ ամէն տօներու գլխա-
ւորն է :

Ը .

Հանգստանակիև վեցերորդ , եօթներորդ ու
 ութերորդ մասը .

Հ . Յիսուս յարուժիւն առնելէն ետեւ
 որչափ ատեն աշխարհքիս վրայ կեցաւ :

Պ . Քառասուն օր : Եւ այն քառասուն
 օրուանը մէջ շատ անգամ իր աշակերանե-
 րուն երևցաւ , որպէս զի իրեն յարուժեա-
 նը վրայ ամենեւին տարակոյս չունենան , ու
 անոնց սորվեցընէ թէ ինչ պիտի ընեն , ու
 ինչպէս ամէն աշխարհք պիտի քարոզեն :

Հ . Քառասուն օրէն ետեւ ինչ ըրաւ
 Յիսուս :

Պ . Առաքեալները , ու Աշակերանե-
 րէն շատը Ձիթենեաց լեռը տարաւ , ու հոնկէց
 անոնց աչքին առջեւը երկինք համբարձաւ .
 անոր համար այն օրը համբարձումն կ'ըսուի :

Հ . Յիսուս ինչպէս երկինք համբար-
 ձաւ :

Պ . Նախ Առաքեալները ու Աշակերա-
 ները օրհնեց , ու հրաման տուաւ՝ որ եր-
 թան բոլոր աշխարհք աւետարանը քարո-
 ղեն , ու ետքը իր զօրութեամբը երկինք
 վերացաւ :

Հ . Աստուած անմարմին ըլլալով ինչ
 պէս կրնայ ըսուիլ թէ Քրիստոս նստաւ ընդ
 աջի Աստուծոյ հօր ամենակալի :

Պ . Ասանկ կ'ըսուի , որպէս զի հասկընանք

Թէ Քրիստոս ամէն արարածներէ եւեւ
գերագոյն փառաց աստիճան հասաւ, և
հօր Աստուծոյ հաւասար կարողութիւն
ունի :

Հ. Ի՞նչ ըսել է Գալոց է 'ի դասել զինքս
նիս և զՏաւալս :

Պ. Ըսել է որ Յիսուս 'ի կատարածի աշ-
խարհքիս յայնապէս երկնքէն պիտի գայ
ու դատէ որչափ որ աշխարհքիս վրայ մար-
դիկ եղեր են թէ բարիք և թէ չարերը :

Հ. Յիսուս աշխարհքիս ետքի օրը ի՞նչ
պէս պիտի գայ :

Պ. Մեծ փառօք ու բազմութեամբ հրեշ-
տակաց, որ արդարները մեղաւորներէն պի-
տի զատեն :

Հ. Յիսուս համբարձում չառած աշա-
կերաներուն ի՞նչ խոստումնք էր ըրեր :

Պ. Խոստացեր էր որ Հոգին սուրբ խաւ-
րէ վրանին :

Հ. Հոգին սուրբ ի՞նչ է :

Պ. Ամենասուրբ Երրորդութեան եր-
րորդ անձը, երկու անձանց ամէն կերպով
հաւասար, մի և նոյն բնութեամբ :

Հ. Հոգին սուրբ ո՞ւսկից կը բխէ :

Պ. Ի հօրէ և յՈրդւոյ. որովհետև Հօր
առ Որդի, և Որդւոյ առ Հայր գոյացական
սերն է :

Հ. Հոգին սուրբ ո՞ր օր առաքելոց վրայ
իջաւ :

Պ. Հոգեգալստեան օրը, որ Պենտե-
կոստէ կ'ըսուի :

Հ. Ի՞նչ ձևով առաքելոց վրայ իջաւ :

Պ . Հրեղէն լեզուի ձևով ամէն մէկուն
գլխուն վրայ եկաւ հանգչեցաւ :

Հ . Այն հրեղէն լեզուները ի՞նչ կրնա-
նակեն :

Պ . Կրնշանակեն շնորհաց լոյսը և սիրոյ
բոցը , որով որ լցան առաքեալք , ու լեզուա-
խօսութեան շնորհքն որ ընդունեցան :

Հ . Հոգին սուրբ միայն այն օրը՝ ու ա-
ռաքելոց վրայ միայն իջաւ :

Պ . Աներևութաբար ամէն հաւատացե-
լոց վրայ կ'իջնայ , թէ որ լաւ պատրաս-
տուած ըլլան :

Հ . Հաւատացելոց սիրաւ Հոգին սուրբ
ի՞նչ ազգեցութիւն կ'ընէ :

Պ . Իրեն շնորհքներովն ու պարգևնե-
րովը կը լեցնէ , ու անոր համար Սրբարար
Հոգի կ'ըսուի :

Հ . Հայր և Արդի ալ զմեզ սրբացնելու
շնորհքներ չէն կրնար տալ :

Պ . Հրամար էք . վասն զի Հայր և Արդի
և սուրբ Հոգի մի Աստուած է . բայց ինչ
պէս արարչութիւնը Հօր Աստուծոյ կ'ըն-
ծայուի , ու փրկութիւնը Արդին Աստուած
մեզի համար մարդ ըլլալով կատարեց , այս-
պէս շնորհաց ազգեցութիւնն ալ Հոգւոյն
սրբոյ կ'ընծայուի :

Թ .

Հանգստնակին ինկերտոյ մասը .

Հ . Եկեղեցին ի՞նչ է :

Պ . Ժողովք բրիտանեայ հաւատացեալոց , որ օրինաւոր առաջնորդաց կառավարութեամբ նոյն հաւատքը ու նոյն օրէնքը կը դաւանին , ու գլուխնին մէկ է , որ է Հռովմայ Սրբազան Քահանայապետը :

Հ . Ուրեմն Եկեղեցին միայն արդարոց Ժողովք չէ՞ :

Պ . Չէ . հապա արդարոց ու մեղաւորաց մէկտեղ . չէ նէ ինչպէս կրնար երեւել ըլլալ . որովհետեւ շատ անգամ չենք դիտեր թէ ճշմարիտ արդարք որոնք են :

Հ . Հարկաւոր է որ Եկեղեցին երեւել ըլլայ :

Պ . Հրամար էք . որպէս զի ամէն մարդիկ ճանչնան , ու իրեն հրամանացը հնազանդին :

Հ . Եկեղեցին ի՞նչ նշաններ ունի որ ամէն մարդիկ կարենան ճանչնալ :

Պ . Չորս գլխաւոր նշաններ . Մի , Մարի , Կաթոլիկիէ կամ Ընդհանուր և Առատելական :

Հ . Այս նշանները սր Եկեղեցւոյ վրայ կ'երևան :

Պ . Միայն Հռովմէական Եկեղեցւոյն վրայ :

Հ . Հռովմէական Եկեղեցին որն է :

Պ . Այն որ բոլոր աշխարհք տարածուած է, ու երևելի գլուխ կը գաւանի սրբոյն Պետրոսի յաջորդը :

Հ . Ինչո՞ւ Հռովմէական կ'ըսուի :

Պ . Վասն զի սուրբ Պետրոս, որ աշխարհքիս վրայ Քրիստոսի փոխանորդն էր՝ իր աթոռը Հռովմ հաստատեց, ու իր իշխանութիւնը իր յաջորդներուն անցուց :

Հ . Ինչպէս կրնայ մարդ ճանչնալ թէ Հռովմէական Եկեղեցին է Քրիստոսի ճշմարիտ Եկեղեցին :

Պ . Շատ դիւրաւ . վասն զի թէ որ մարդ անկեղծ սրտիւ քննելու ըլլայ, կը տեսնայ որ աս չորս նշաններն ալ ունի :

Հ . Հռովմէական Եկեղեցին ինչպէս թէ :

Պ . Վասն զի ամէն տեղ մէկ հաւատք կը գաւանի, նոյն Խորհուրդները կը գործածէ և մէկ երևելի գլուխ կը ճանչնայ, որ է Սբ. բազան Պապը :

Հ . Ինչպէս Սբ. է :

Պ . Վասն զի թէ հաւատքի վրայ եղեր է, թէ բարի վարուց վրայ ինչ որ կը սորվեցընէ՝ սուրբ է, ու թէ որ մէկը Եկեղեցւոյ պատուէրները լաւ պահէ, սուրբ կ'ըլլայ :

Հ . Ինչպէս Վաթիկէն կամ Բնդհանուր է :

Պ . Վասն զի բոլոր աշխարհք տարածուած է, ու առաքելոց ժամանակէն սկըսած՝ մինչև աշխարհքիս ետքը պիտի դիմանայ :

Հ . Ինչպէս Առաքելական է :

Պ . Վասն զի առաքելալք հիմներ են, ու

միշտ իրենց յաջորդներն են կառավարեր :

Տ . Հռովմէական Եկեղեցին ճշմարիտ Եկեղեցի ըլլալով՝ սկստք է իրեն հնազանդիլ :

Պ . Հրամար էք . վասն զի արտաքոյ Եկեղեցւոյ փրկութիւն ոչ գոյ :

Տ . Որո՞նք Եկեղեցիէն գուրս են :

Պ . Կառապաշտները , անհաւատները , հերետիկոսները , հերձուածողները ու բանադրածները :

Ժ .

Դարձեալ Հանգանակիև Ինկերորոյ
վասար .

Տ . Հռովմէական Եկեղեցիէն զատ ուրիշ ճշմարիտ Եկեղեցի չկրնար ըլլալ :

Պ . Չէ . վասն զի մի միայն կ'ըլլայ ճշմարիտ Եկեղեցին ու ճշմարիտ հաւատքը :

Տ . Ինչո՞ւ համար մէկ սխալի ըլլայ ճշմարիտ Եկեղեցին ու ճշմարիտ հաւատքը :

Պ . Վասն զի չկրնար ըլլալ որ Յիսուս իբրև ճշմարիտ հաւատք սորվեցընէ Եկեղեցւոյ մը այն բանը , որն որ մէկալ Եկեղեցին իբրև մոլորութիւն կը դատասպարտէ . չէ նէ իրեն դէմ խօսած կ'ըլլար : Ասոր համար է որ ըսաւ Քրիստոս Մի՛ հօս և մի՛ հովիտ :

Տ . Ի՞նչպէս կը ցուցընես թէ Հռովմէական Եկեղեցիէն բաժնուած աղանդները ճշմարիտ Եկեղեցւոյ նշանները չունին , ու նախ միութեան նշանը չունին :

Պ . Վասն զի Քրիստոսէ հաստատուած երևելի գլուխը չընդունելով, որ է սուրբ Պետրոսին յաջորդը, միանալու կէտ մը չունին, և իրենց վարդապետութիւնները այլ և այլ կ'ըլլայ :

Հ . Ի՞նչպէս սրբութիւն չունին :

Պ . Վասն զի իրենք իրենց խօսքովը այս նշանը չեն ընդունիր, երբոր կ'ըսեն՝ թէ Եկեղեցին կրնայ սխալիլ . և մէջերնէն սուրբ մը եղած չէ . և ոչ Ճշմարիտ հրաշք մը եղած է, ինչպէս որ Աստուած միշտ Հռովմէական Եկեղեցոյն մէջ այս բաներս յայանի երևցուցեր է :

Հ . Բայց Հռովմէական Եկեղեցին ալ ի՞նչպէս սուրբ կրնայ ըլլալ, որ մէջը այնչափ մեղաւորներ կան :

Պ . Վասն զի ամենայն մոլութիւնները կը դատաւարուէ . իսկ մէկալ Եկեղեցիներուն սկզբունքները սովորաբար ինքիրենը դէպ 'ի անկարգութիւն կ'առաջնորդեն :

Հ . Ի՞նչպէս մէկալ աղանդները ընդհանրական չեն, որ ամէն տեղ հերեախկոս կը դանուի :

Պ . Վասն զի մէկալ ժողովները, Հռովմէական Եկեղեցոյն պէս՝ ամէն տեղ նոյն չեն, ու ատեն ատեն կը փոխուին :

Հ . Ի՞նչպէս մէկալ ժողովքները Առաքելական չեն :

Պ . Վասն զի իրենց հիմնադիրները կը ճանչցուին որ առաքելները չեն, ու իրենց նորահնար վարդապետութիւնը առաքելոցմէ շատ ետքը եղած է :

Հ. Ուսուցանող Եկեղեցին որն է :

Պ. Եպիսկոպոսներու ժողովքը իրենց գլխոյն՝ Հռովմայ քահանայապետին հետ միատեղ :

Հ. Ուսուցանող Եկեղեցին կրնայ խաբուել :

Պ. Ոչ երբէք . հաւատքի և բարի վարուց կանոններու մէջ միշտ անսխալ է՝ թէ մէկ տեղ ժողոված ըլլայ և թէ ցրուած :

Հ. Ինչո՞ւ անսխալ պիտի ըլլայ Եկեղեցին :

Պ. Վասն զի Քրիստոս խոստացաւ՝ որ Գրքից Եկեղեցւոյ պիտի չյաղթեն, ու ինքը Եկեղեցւոյ հետ պիտի ըլլայ մնլա ՚ի կապարած աշխարհի, ու Հոգին սուրբ ամէն ճշմարտութիւն Եկեղեցւոյն պիտի սորվեցընէ :

Հ. Պէտք է որ ամէն հաւատացեալք Եկեղեցւոյ վճռոցը հնազանդին :

Պ. Հրամար էք . վասն զի Յիսուս ըսաւ առաքելոց . Որ յեւսե՛ ինչ տե՛, և որ ղ՛յեւսեա՛ր գե՛ ղիս անարգե՛ : Եւ որ ոչ տե եկեղեցւոյն՝ եղիցի իբրև ղ՛եկանոսն և ղ՛մարտար :

Հ. Բաւական չէ որ Սուրբ Գիրքը մեզի հաւատքի կանոն ըլլայ :

Պ. Չէ . վասն զի մէյ մը որ շատերը ոչ կրնան կարդալ և ոչ կրնան հասկընալ . մէկ մ'ալ՝ որ Ուսուցանող Եկեղեցին միայն Սուրբ Գիրքը մեզի կը ցուցընէ ու անոր իմաստը կրնայ բացատրել :

Հ. Ինչո՞ւ ամէն հաւատացեալք Սուրբ Գրքին իմաստները բացատրելու իշխանութիւն չունին :

Պ . Վասն զի կրնան սխալիլ , ու մէկը մէկ կերպով կը բացատրէ , ու մէկալը ուրիշ կերպով . ինչպէս որ հերետիկոսաց մէջ կը հանդիսի . անանկով հաւատքը մէկ չկրնար ըլլալ :

Հ . Եկեղեցին հաւատքի նոր վճիռ մ'որ ընելու ըլլայ , կամ հերետիկոսութիւն մը դատապարտելու ըլլայ , հաւատքին նոր յաւելուած մը ըրած չըլլար :

Պ . Չէ . հապա միայն ինչ որ միշտ հաւատացեր է կը բացատրէ կամ կը հաստատէ , և կը դատապարտէ զանոնք որ նոր բան մը կ'ուզեն խօսիլ :

ԺԱ .

Հանգստանալիս ինկերորդ , տասներորդ , մեծասաններորդ ու երկուսասաններորդ մասը .

Հ . Հաղորդութիւն որքոյն ի՞նչ է :

Պ . Ամենայն հաւատացեցող Եկեղեցւոյ մէջ եղած պատարագաց , աղօթից ու բարեգործութիւններուն մասնակից ըլլալն է :

Հ . Հաղորդութիւն սրբոցը աշխարհքիս վրայ եղած հաւատացեցող վրայ միայն կը հասկըցուի :

Պ . Չէ . հապա արքայութեան մէջ եղած սրբոց վրայ ալ և Քաւարանի հոգւոյ վրայ ալ . որովհետեւ բոլորը մէկէն Քրիստոսի Եկեղեցի կ'ըսուին . աշխարհքիս վրայ Չինուո .

րեալ կըսուի, երկինքը Յաղթական, ու քաւարանի մէջ Վշտակիր :

Հ. Երկինքի սուրբերուն հետ ի՞նչ հաղորդութիւն կրնանք ունենալ :

Պ. Այս որ մենք իրենց աղօթք կ'ընենք, իրենք ալ մեզի համար բարեխօս կ'ըլլան :

Հ. Քաւարանի հոգւոց հետ ի՞նչ հաղորդութիւն կրնանք ունենալ :

Պ. Այն՝ որ մեր ըրած աղօթքովը, բարեգործութիւններովը ու սպասարափներովը իրենց օգնութիւն կը հասնինք :

Հ. Սաոյգ է թէ քաւարան կայ, ու մենք ալ այն տեղի հոգւոց օգնութիւն կըրնանք ընել :

Պ. Հրամար էք, ու հաւատքի մասն է, ու Եկեղեցին միշտ մեռելոց համար աղօթք ըրած է :

Հ. Քաւարանն ի՞նչ է :

Պ. Տեղ մը, ուր կ'երթան անոնք, որ թէսպէտ Աստուծոյ շնորհաց մէջը կը մեռնին, բայց իրենց մեղաց համեմատ սպառիժը դեռ քաշած չըլլալով՝ հոն կը քաշեն ու կը մաքրուին :

Հ. Ի՞նչ ըսել է Լուսնի մեղաց :

Պ. Ըսել է որ Եկեղեցին Քրիստոսէ իշխանութիւն առած է որ ամէն մեղք կրնայ թողուլ :

Հ. Եկեղեցւոյ մէջ թողութիւն մեղաց ի՞նչպէս կ'ըլլայ :

Պ. Սուրբ խորհուրդներովը՝ որ Քրիստոսի արդիւնքը մեզի կը մերձեցընեն :

Հ. Յարուսիան մարմնոց ի՞նչ ըսել է :

Պ . Ըսե՛լ է որ աշխարհքիս ետքը ամէն մեռած մարդիկներու հոգին մարմնոյն հետ պիտի միանայ , որ Քրիստոսի առջև դատաստանի ելլան :

Հ . Ինչ մարմին որ հիմա ունինք , անով յարուծիւն պիտի առնենք :

Պ . Հրամար էք :

Հ . Յարուծիւն մարմնոց ինչո՞ւ պիտի ըլլայ :

Պ . Որպէս զի մարմինն որ արդարոց առաքինութեանցը ու մեղաւորաց փաստերուն հաղորդ եղեր է , անոնց վարձուցն ալ կամ պատժոցը մասնակից ըլլայ :

Հ . Ուրեմն ամէնքը նոր կերպով յարուծիւն պիտի չառնեն :

Պ . Չէ . արդարք նոյն մարմնով պիտի յարուծիւն առնեն , բայց անկրական ու փառաւոր . մեղաւորք ալ նոյն մարմնով , բայց պժգալի ու յաւիտեան երելու դատապարտուած :

Հ . Ինչպէս կրնան կենդանանալ անոնք , որ գաղանները կերեր են , կամ մոխիր են դարձեր :

Պ . Աստուծոյ ամենակարողութեանը աւելի դժուար չէ մոխիրներէ մեր մարմինը շինել , քան թէ ոչնչէ բոլոր աշխարհք ըստեղծել :

Հ . Յարուծիւն մարմնոց ու դատաստանին որը էրք պիտի ըլլայ :

Պ . Մարդ չկայ որ այդ բանը գիտնայ . բայց Տէրն մեր ըսաւ , որ երբոր աշխարհքիս վրայ հաւատքը տկարանայ , ու անի-

բաւութիւնը շատնայ, այն ատենը՝ մարդ-
կանց չկարծած ժամանակը՝ պիտի գայ:

Հ. Ի՞նչ կը նշանակէ յա-իպենական կեանք:

Պ. Կը նշանակէ թէ անոնք որ Աստուծոյ
չնորհացը մէջ կը մեռնին՝ յաւիտեան երա-
նելի կեանք մը պիտի վայելեն:

Հ. Մեղաւորք ալ յաւիտեան կենդա-
նի պիտի չմնան:

Պ. Մնան պիտի. բայց կեանքերնին յա-
ւիտեան ասնջանօք պիտի ըլլայ. անոր հա-
մար մանաւանդ յաւիտենական մահ կը-
սուի:

ԺԲ.

Յոյս, Յոշոյ դեմ մեղքերը, Աղօրք.

Հ. Յոյսն ի՞նչ է:

Պ. Աստուծոյ պարգևն է, որով վատա-
հաւթեամբ կը յուսանք՝ թէ Աստուած մե-
զի պիտի պարգևէ յաւիտենական կեանք,
ու յաւիտենական կենաց արժանի ըլլալու
միջոցները:

Հ. Մեր յոյսը ի՞նչ բանի վրայ հաստա-
տուած պիտի ըլլայ:

Պ. Աստուծոյ բարութեան, ամենակա-
րօղութեան, ու անսուտ խոստմանցը վրայ,
ու Յիսուսի արդեանցը վրայ:

Հ. Ինչո՞ւ համար կըսես թէ յաւիտենա-
կան կեանքը Աստուծմէ պիտի յուսանք,
բայց արժանի ալ պիտի ըլլանք:

Պ . Վասն զի յաւիտենական կեանքը վարձք մըն է , որուն արժանի կ'ըլլանք Յիսուսի արդիւնքը մեզի մերձեցընելով այն միջոցներով , որ ինքը հաստատեր է :

Հ . Որո՞նք են այս միջոցները :

Պ . Աղօթք , խորհուրդք Եկեղեցւոյ , և բարեգործութիւնք :

Հ . Յուսոյ դէմ մեղքերը որո՞նք են :

Պ . Յուսահատութիւն և յանդրգնութիւն :

Հ . Յուսահատութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Մեղք մըն է , որով որ մարդ Աստուծոյ բարութեանը վրայէն վստահութիւնը կը կորսընցընէ և կը կարծէ որ իր մեղաց թողութիւն պիտի չգանայ , ու չկարենայ պիտի յաղթել փրկութեան հասնելու գրժուարութիւններուն :

Հ . Յանդրգնութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Մեղք մըն է , որով մարդ մտքը կը դնէ թէ առանց բարեգործութեան՝ փրկութեան կրնայ հասնիլ , և օրէ օր կը ձգէ մեղքէ ետ կենալը :

Հ . Աստուծոյ գառաստանին վախը յուսոյ դէմ չէ :

Պ . Չէ . մանաւանդ թէ յուսոյ պէս առաքինութիւն մըն է . Աստուծոյ վախը հարկաւոր է մեղքէ զգուշանալու համար , իսկ թէ որ թշուառութեամբ մեղք գործենք , հարկաւոր է յոյսը՝ թողութիւն գտնալու համար :

Հ . Մեզի պէտք եղած շնորհքները ընդունելու համար աւելի ազգու միջոցը որն է :

Պ . Աղօթքն է :

Հ . Աղօթքն ի՞նչ է :

Պ . Միտքը առ Աստուած վերցընել, մեզի պէտք եղած բաները խնդրելու համար :

Հ . Աղօթքը Աստուծոյ հրամանն է չէ՞նէ խրատ :

Պ . Աստուծոյ հրամանն է . վասն զի Աստուած մեզի հարկաւոր եղած բաները աղօթքի հետ կապած է :

Հ . Բայց որովհետև Աստուած բոլոր մեզի հարկաւոր եղած բաները գիտէ, ուրեմն խնդրել ի՞նչ պէտք է :

Պ . Ինքն ասանկ կ'ուզէ, որպէս զի մեր աղօթքովը զինքը փառաւորենք, և մեր ակարութիւնը խմանանք, և թէ իրեն օգնակա՛նութեանը կարօտ ենք :

Հ . Աղօթքին ստուղն ի՞նչ է :

Պ . Աստուծմէ ամէն բան աղօթքով կ'ընդունինք . վասն զի Յիսուս խոստացաւ մեզի՛ թէ ի՞նչ որ իր անուամբը խնդրենք, կ'ընդունինք :

Հ . Հասկա ինչո՞ւ շատերը աղօթք կ'ընեն ու իրենց խնդիրքը չեն ընդունիր :

Պ . Վասն զի ինչ որ պէտք է այն չեն խնդրեր, կամ ինչպէս որ պէտք է անանկ չեն խնդրեր :

Հ . Ե՞րբ պէտք է աղօթք ընել :

Պ . Մասնաւորապէս առաւօտը և իրիկունը . ու զանց առնելը քրիստոնէի անվայել բան է :

Հ . Ի՞նչ բանի համար պէտք է առաւօտը աղօթք ընել :

Պ . Աստուծոյ շնորհակալ ըլլալու համար՝ որ զմեզ ստեղծեր ու մինչև այն օրը պահէր է . և խնդրելու համար՝ որ նոյն օրը սրբութեամբ անցընենք :

Հ . Իրիկունը ինչ բանի համար պէտք է աղօթք ընել :

Պ . Նոյն օրուան մէջ Աստուծոյ մեզի ըրած երախտեացը շնորհակալ ըլլալու համար , մեր մեղացը թողութիւն խնդրելու , ու գիշերը ամէն վտանգէ զմեզ պահելու համար :

ԺԳ .

Տերունական Աղօթք , և սառացի , ևրկրորդ ու երրորդ խնդրումները .

Հ . Մեր Աստուծմէ ընելու խնդիրքները ինչ բանի մէջ համառօտուած է :

Պ . Հայր Թերին մէջը , որ Տերունական Աղօթք կ'ըսուի :

Հ . Ինչո՞ւ Տերունական Աղօթք կ'ըսուի :

Պ . Վասն զի այս աղօթքը ինքն Յիսուս մեզի սորվեցուց , անոր համար ամէն աղօթքէ գերազանցն է :

Հ . Բերնուց գիտե՞ս այս աղօթքը :

Պ . Հրամեր էք . և ամէն քրիստոնեայ պէտք է գիտնայ և շատ անգամ ըսէ :

Հ . Ըսէ տեսնամ :

Պ . Հայր մեր որ յերկինս ես ,

1 Սուրբ եղիցի անուն քո .

2 Եկեացէ արքայութիւն թո՛ւ .

3 Եղիցին կամք թո՛ւ որպէս յերկինս և յերկրի :

4 Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր .

5 Եւ թող մեզ զպարտիս մեր , որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց .

6 Եւ մի տանիր զմեզ 'ի փորձութիւն .

7 Այլ փրկեա զմեզ 'ի չարէ . Զի թո՛ւ և արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս . ամէն :

Հ . Ինչո՞ւ համար կ'ըսես Հայր Թե՛ր ո՛ր յերկինս էս :

Պ . Որպէս զի ցուցրնենք թէ ինչ յարդութեամբ ու վստահութեամբ որդիքը այնպիսի հօր մը առջև պիտի ելլան , որ քան զամենայն հայր մեծ ու բարի է :

Հ . Ինչո՞ւ զԱստուած Հայր կը կոչես :

Պ . Վասն զի ինքը մեր արարիչն է . և դարձեալ՝ վասն զի Յիսուսի իր միածին Որդւոյն արդեամբքը իրեն որդեգիր եղանք :

Հ . Ինչո՞ւ կ'ըսես Հայր Թե՛ր , և ոչ հայր իմ :

Պ . Որպէս զի ցուցրնենք թէ Աստուած մեր ամենուս հայրն է , և մենք մեկմեկու եղբայրք , ու պէտք է որ իրար եղբօր պէս սիրենք , ու չէ թէ միայն մեզի համար , հապա ուրիշներուն համար ալ պէտք է ազօթք ընենք :

Հ . Ինչո՞ւ կ'ըսես Ո՛ր յերկինս էս , երբոր Աստուած ամէն տեղ է :

Պ . Վասն զի գլխաւորապէս Աստուած երկինքը կը թագաւորէ , և մեր ժառանգու-

Թիւնն ու հայրենիքը երկինքն է, որուն որ միշտ պիտի փափաքինք :

Հ. Սուրբ Էշիտի անուն + ո ըսելով Աստուծոյ ինչ կը խնդրես :

Պ. Կը խնդրեմ որ ամենայն արարածք զԱստուած ճանչնան, փառաւորեն, ու Աստուծոյ ծառայեն :

Հ. Ինչո՞ւ աս խնդրուածքը ամէն խընդրուածքէ առաջ կ'ընես :

Պ. Վասն զի Աստուծոյ որդի ըլլալով ուրիշ բան այնչափ պիտի չխնդրենք, որչափ որ զԱստուած հայր մեր ամէնքը փառաւորեն, ու ամէնքը իրեն ծառայեն :

Հ. Անոնք որ իրենց մեղքերովը ու չար օրինակներովը կը նախատեն զԱստուած, ինչ կ'ընեն :

Պ. Այս աղօթքով իրենք զիրենք կը դատապարտեն, և բերնով ըսածնին իրենց վարքովը սուտ կը հանեն :

Հ. Այս խօսքովս Ե՛կե՛ղէ աբապա՛ն-Ի՛նն + ո ինչ կը խնդրենք :

Պ. Կը խնդրենք որ Աստուած մեզաց Թագաւորութիւնը կործանէ, ու իր շնորհքովը ինքը մեր սիրտը Թագաւորէ, և մեզ շուտով երկնային Թագաւորութեանը արժանի ընէ :

Հ. Ի՞նչ կը խնդրենք այս խօսքովս Ե. շիտի նա՛մ + ո որպէս յերկնս և յերկի՛ն :

Պ. Կը խնդրենք որ մեր կամքը այնպէս Աստուծոյ կամայը հպատակ ըլլայ, որ այն կերպով իր կամքը կատարենք՝ ինչպէս որ սուրբերը երկինքը կը կատարեն :

Հ. Միայն Աստուծոյ հրամանները կատարելով Աստուծոյ կամքը կը կատարենք :

Պ. Այնպէս կամքերնիս Աստուծոյ կամացը հպատակ պիտի ըլլայ , որ համբերութեամբ քաշենք ամէն նեղութիւն ալ որ մեզի խաւրէ :

ԺԴ .

Չորրորդ , հինգերորդ , վեցերորդ ու եօթներորդ խնդրուածքները .

Հ. Ի՞նչ կը խնդրենք այս խնդրուածքովս Ձեր մէջ հանապազօրէր քուր մեզ այսօր :

Պ. Կը խնդրենք Աստուծմէ որ մեզի պէտք եղած հոգևոր ու ժամանակաւոր օգնութիւնները մեզի պարգևէ :

Հ. Աստուծմէ ի՞նչ հոգևոր օգնութիւններ կը խնդրենք :

Պ. Իրեն շնորհքը , իրեն աստուածային խօսքը , ու սուրբ խորհուրդները , և մասնաւորապէս սուրբ Հաղորդութիւնը :

Հ. Ի՞նչ ժամանակաւոր օգնութիւններ կը խնդրենք :

Պ. Կերակուր , զգեստ , ու ինչ որ մեր կեանքը պահելու հարկաւոր է :

Հ. Ուրեմն օրինաւոր է աշխարհքիս բարեքները Աստուծմէ խնդրելը :

Պ. Հրամար էք . միայն թէ անանկ խնդրենք , որ մեր փրկութեանը վրաս չբերեն , որ ամէն բանէ վեր պիտի սեպենք :

Հ. Ինչո՞ւ հաց միայն կ'ըսենք, որ ամէն ուտելու բաներուն մէջ աւելի հասարակն է :

Պ. Վասն զի պէտք չէ որ փափուկ ուտելորդ բաներ խնդրենք, այլ հարկաւորովը գոհ ըլլանք :

Հ. Ինչո՞ւ կ'ըսենք հանապազորդ, ու այսօր :

Պ. Որպէս զի ցուցընենք թէ պէտք է որ ամէն օր Աստուծոյ աղօթք ընենք, ու գալիքը Աստուծոյ մեր Հօրը բարութեանը թողունք :

Հ. Աստուած կ'արդիլէ՞ որ գալիքը չմտածենք :

Պ. Չէ. բայց կ'արդիլէ որ չըլլայ թէ հոգ ընելով ու իրեն նախախնամութեանը չվստահելով մտածենք :

Հ. Ի՞նչ ըսել է թող մեզ պարսպիս մեր :

Պ. Ըսել է թէ մարդ պիտոր զինքը անմեղ չսեպէ. հասլա ամէնքնիս ալ մինչև ցմահ պիտի Աստուծոյ ողորմութեանը վստահինք :

Հ. Ինչո՞ւ կ'աւելցընենք Որպէս եւ մեք Եւսո՞ւմ մերոյ պարսպանաց :

Պ. Վասն զի Աստուած կերպով մը խօսք տուեր է թէ՛ որոնք որ իրենց թշնամեացը կը ներեն, Աստուած անոնց թողութիւն կու տայ. ուստի թէ որ մենք ուրիշներուն ջներենք նէ, պարսպ բան է Աստուծակ թողութիւն խնդրելը :

Հ. Ի՞նչ կը խնդրենք այս խօսքերովս Մի քանիք շնորհի քորճո-նիս :

Պ. Կը խնդրենք որ փորձութեանց գէմ կենալու համար մեզի օգնէ. վասն զի միշտ

փորձութեան մէջ կը ձգեն զմեզ աշխարհք ,
սասանայ , ու մեր մարմինը :

Հ . Ուրեմն խնդիրքնիս այն չէ որ փոր-
ձութիւն քաշենք :

Պ . Չէ . վասն զի մեր Փրկիչը փորձու-
թիւն քաշելէն ետքը , թոյլ կու տայ որ մենք
ալ փորձութիւն քաշենք , որպէս զի մեր
հաստատութիւնը երևան դայ , ու արթուն
կենանք :

Հ . Այս խօսքս Մ'ի պանիւր զձեզ , ջրուցը-
ներ թէ փորձութեանց պատճառը Աս-
տուած է :

Պ . Չէ . հապա միայն կը ցուցնէ թէ
ինքը թոյլ կու տայ . բայց ոչ երբէք կը թո-
ղու որ մեր կրցածէն աւելի փորձութիւն
քաշենք :

Հ . Անոնք որ կարծելով թէ փորձու-
թեան կրնան յաղթել , ու առանց հարկա-
ւորութեան զիրենք փորձութեան մէջ կը
ձգեն , կրնան վստահութեամբ այս աղօթքը
ընել , յուսալով որ Աստուած իրենց աղօ-
թիցը լսէ :

Պ . Չէ . վասն զի գործքով իրենց յան-
դրգնութիւնը կը ցուցնեն . ուստի շատ ան-
գամ այնպիսիները փորձութենէ կը յաղ-
թուին :

Հ . Ի՞նչ խնդիրք կ'ընենք այս խօսքովս
Առ իւրեա զձեզ 'ի շահ :

Պ . Կը խնդրենք որ Աստուած պահէ
զմեզ այն ամէն հոգևոր ու մարմնաւոր չարէ ,
որ մեր հոգւոյն փրկութեանը վնաս կրնայ
հասցընել :

Հ. Ինչո՞ւ ընդհանրապէս 'ի շարէ կ'ըսենք, ու մասնաւորապէս ինչ չարէ է չենք ըսեր :

Պ. Ասան զի այն որ մեզի չար կ'երևայ, ինչպէս հիւանդութիւն, աղքատութիւն, և այլն, շատ անգամ մեզի բարիք է. անոր համար կը խնդրենք Աստուծո՞ւմ որ պահէ զմեզ այն չարէն, որ իրաււորն է մեզի վնասակար է :

Հ. Ի՞նչ ըսել է Ձի + ո է արայո-թիւն և զօրո-թիւն և քառք յա-թիւնն. ասէն :

Պ. Ըսել է թէ ինքն է մեր ամենակարող թագաւորը, և իրեն միայն կը վայէ յաւիտենական փառք : Եւ ասէն ըսելով, որ եւի՞ր ըսել է, կը հաստատենք մեր ամենայն խնդիրքները :

ԺԵ .

Ողջունատրոշրիւն Հրեշտակայիւն .

Հ. Հայր մերէն ետքը որ աղօթքը շատ անգամ սէտք է ընենք :

Պ. Ողջոյն + եւ Մարիամ, որ Ողջունատրութիւն Հրեշտակային կ'ըսուի : Ու սուրբ Աստուածածնին կը մատուցանենք՝ զինքը սրտուէլու ու իր բարեխօսութիւնը խնդրելու համար :

Հ. Ըսէ որ տեսնամ :

Պ. Ողջոյն քեզ Մարիամ, լի շնորհօք . Տէր ընդ քեզ. օրհնեալ ես դու 'ի կա-

նայս , և օրհնեալ է պտուղ որովայնի քս
Յիսուս : Սրբուհի Մարիամ , մայր Աստու
ծոյ , բարեխօսեա Վասն մեր մեղաւորացս
այժմ , և 'ի ժամու մահուան մերոյ . ամէն :

Հ . Այս աղօթքը ո՞վ է շարադրեր :

Պ . Գաբրիէլ հրեշտակապետը , սրբու
հի Եղիսաբեթ ու Եկեղեցին :

Հ . Գաբրիէլ հրեշտակապետը ո՞ր խօս
քերն է զուրցեր :

Պ . Այս խօսքերս . Ուրախ լեր բերհրեալ .
Տեր ընդ +եւ , շի Գաբրիէլ շնորհս յԱստուծոյ . ու
այս խօսքերէս շարադրած է Ողջոյնին առ
ջի մասը . Ողջոյն +եւ Մարիամ , լի շնորհօք ,
Տեր ընդ +եւ :

Հ . Եղիսաբեթ ո՞ր մասն ըսաւ :

Պ . Օրհնեալ էս Կոս 'ի կանայս , և օրհնեալ է
պատու որովայնի +ո :

Հ . Եղիսաբեթ ո՞վ էր :

Պ . Յովհաննու Մկրտչին մայրը ու սուրբ
Աստուածածնայ աղգականը :

Հ . Յովհաննէս Մկրտիչն ո՞վ էր :

Պ . Քրիստոսի կարապետը , որ ծնանե
լէն առաջ սուրբ Աստուածածնայ այցելու
թեամբը սրբեցաւ :

Հ . Եկեղեցին Ողջոյնին ո՞ր մասը շարա
դրեց :

Պ . Սբնուհի Մարիամ , մայր Աստուծոյ ,
բարեխօսեա Վասն մեր մեղաւորացս այժմ , և 'ի
ժամու մահուան մերոյ . ամէն :

Հ . Ինչո՞ւ սուրբ Աստուածածնայ լի շնոր
հօք կ'ըսենք :

Պ . Վասն զի միշտ Աստուծոյ սիրելի ե

ղաւ, ու միշտ մեծամեծ առաքինութիւններ, բով զարդարուած էր, և ոչ երբէք սղօտիկ մեղք մ'ալ գործեց:

Հ. Սուրբ Գիրք ուրիշ սուրբերուն համար ալ չըսէր թէ լի էին շնորհք:

Պ. Հրամար էք. բայց որովհետև սուրբ Աստուածածին ամէն սուրբերէն աւելի մեծ պատուոյ հասաւ Աստուծոյ մայր ըլլալովը, անոր համար ամենէն ալ եւել շնորհք անելու արժանի եղաւ:

Հ. Սուրբ Աստուածածին սկզբնական մեղք ունեցա՞ւ:

Պ. Իրաւ այս բանս դեռ Եկեղեցին իբրև հաւատոյ մաս որոշած չէ, բայց բաւականապէս իր դիտաւորութիւնը կը ցուցնէ Անարատ Յղութեան տօնը կատարելովը, ու արգելելով որ ամենեին մէկը այս բանիս դէմ չխօսի¹:

Հ. Ի՞նչ ըսել է Տէր շնորհք:

Պ. Ըսել է թէ սուրբ Աստուածածնայ

1 Եպիսկոպոսը Սրբազան Պապէն խընդրեցին այս ետքի ատեններս, որպէս զի հաստատէ իբրև հաւատքի մաս թէ սուրբ Աստուածածին անաշտօք յղացաւ, և այս խընդրեքս որոշուելու համար Եկեղեցւոյ մէջ շատ ջերմեռանդութիւններ կ'ըլլան հիմա, ու կը յուսացուի որ քիչ ատենէն անխաբելի ճշմարտութիւնը այս խնդրոյս վրայ իր պատգամը կու տայ:

սիրար ու ամէն փափաքները բողոքովին մատնաւոր կերպով մը Աստուծոյ նուիրած է :

Տ . Ի՞նչ ըսել է Օրհնեալ էս գոս 'ի կախայս :

Պ . Ըսել է որ սուրբ Աստուածածին այնպիսի շնորհք մը ունեցաւ , որ ոչ ոք ունեցեր է , որ կոյս ու մայր ըլլայ . անոր համար արժան է որ ամէն մարդիկ իրեն երանի սան :

Տ . Ինչո՞ւ կ'ըսենք Օրհնեալ է պատուոյ որովայնի քո :

Պ . Որպէս զի ցուցնենք թէ սուրբ Աստուածածին ալ գործակից եղեր է Մարդեղութեան մեծ խորհրդոյն . և ինչպէս որ Յիսուս օրհնեալ է ու ամէն բանէ վեր , ասանկ ալ սուրբ Աստուածածին ամէն արարածներէն վեր է :

Տ . Ինչո՞ւ համար աւելցուցեր է Եկեղեցին Սրբոսկի Մարիամ մայր Ապստոսոյ , Բարեխօսեա լսան մեր մեղաւորացս այժմ :

Պ . Որպէս զի սուրբ Աստուածածնայ սրբութեան մեծութիւնը իմացնէ , և թէ իրեն զօրաւոր բարեխօսութեամբը ինչ շնորհքի որ կարօտութիւն ունինք , ինքը իր Որդիէն կրնայ ընդունիլ :

Տ . Ինչո՞ւ համար կ'ըսենք 'ի Ժամոս մահասան մերոյ :

Պ . Որպէս զի սուրբ Աստուածածնայ բարեխօսութեամբը բարի մահ ունենանք , որ ամէն շնորհքէ աւելի մեծ շնորհքն է :

Տ . Աստուածածնայ Վերափոխման տօնն ընչ է :

Պ . Այն օրուան յիշատակն է , որ սուրբ
 Աստուածածին մեռնելէն ետև յարութիւն
 առաւ , ու հոգւով ու մարմնով երկինք փո-
 խադրուեցաւ : Ինչպէս որ ընդհանուր Ե-
 կեղեցւոյ աւանդութիւնն է :

ԺԶ .

Պաշտօն Կոշտիկ Մարիամու .

Հ . Ի՞նչ սովորութիւն է որ քրիստոնէից
 երկիրը օրն իրեք անգամ մասնաւոր կեր-
 պով մը զանգակ կը զարնեն :

Պ . Արպէս զի իմանանք թէ մեր փրկու-
 թեանը վտանգներու ու թշնամիներու մէջը
 պէտք է որ շատ անգամ սուրբ Աստուածա-
 ծնայ հզօր բարեխօսութեանը զիմենք :

Հ . Չըվայլէր որ սուրբ Աստուածածնայ
 իբրև մայր Աստուծոյ ուրիշ սուրբերէն զատ
 մասնաւոր պաշտօն մը մատուցանենք :

Պ . Հրամեր էք . արժան է որ Յիսուսէն
 ետքը՝ ամէն հրեշտակներէն ու ամէն սուր-
 բերէն եւեւ սուրբ Աստուածածինը պա-
 տուենք , զոր Եկեղեցին Գերձառայութիւն
 կը կոչէ :

Հ . Նոյնպէս պէտք չէ որ մասնաւոր սէր
 մը ու մասնաւոր վստահութիւն մը ունե-
 նանք սուրբ Աստուածածնայ վրայ :

Պ . Հրամեր էք . վասն զի ոչ միայն մայր
 Աստուծոյ է , հապա մեզի ալ մայր շնոր-
 հաց է :

Տ . Ի՞նչպէս սուրբ Աստուածածին մեզի մայր շնորհաց է :

Պ . Վասն զի Որդին Աստուծոյ մարդ ըլլալով մեզ իրեն եղբայրագիր ըրաւ . ուրեմն սուրբ Աստուածածնայ ալ որդիքներն եղանք :

Տ . Այս բանս ո՞վ մեզի սորվեցուցեր է :

Պ . Յիսուս , որ խաչին վրայ Յովհաննու աւետարանչին ըսելով ամենուս ըսաւ թէ Ահա մայր քո , ու ցուցուց սուրբ Աստուածածինք : Եւ անանկով մեզի սորվեցուց թէ ինչ որդիական մեծարանք ու սէր պէտք է ունենանք սուրբ Աստուածածնայ վրայ :

Ժէ .

Սեր Աստուծոյ , սեր ընկերիս եւ սեր ակօժիս .

Տ . Սերն ի՞նչ է :

Պ . Առաքինութիւն մըն է որ Հոգին սուրբ մեր սիրտը կը հեղու , որով զԱստուած վասն Աստուծոյ ամէն բանէ վեր կը սիրենք , եւ մեր ընկերը իբրեւ մեր անձը կը սիրենք Աստուծոյ սիրոյն համար :

Տ . Ի՞նչ է սերն Աստուծոյ վասն Աստուծոյ :

Պ . Է զԱստուած սիրել չէ թէ այն ամենայն բարեաց համար որ մեզի ըրեր է ու գեռ պիտի ընէ , հապա վասն զի ինքը ար-

ժանի է մեր սիրոյն իր անհուն կատարելու
 թեանցը համար :

Հ . Չստուած ամէն բանէ վեր սիրելն
 ի՞նչ է :

Պ . Մեր ազգականներէն ու բարեկամ-
 ներէն վեր ու մեր անձէն ալ եւեւ զՍտուած
 սիրել , ու պատրաստ ըլլալ՝ իրեն գէմ բան
 մը չընելու համար ամէն չարչարանք քաշել ,
 մինչև մեռնիլ ալ աչքը առնուլ :

Հ . Ի՞նչ նշանով կրնանք իմանալ թէ ար-
 դեօք զՍտուած ամէն բանէ վեր կը սիրե՞նք
 թէ չէ :

Պ . Թէ որ իրեն պատուիրանքները լա-
 պահենք :

Հ . Աստուծոյ սէրը մէկալ պատուիրանք-
 ներէն ու առաքինու թիւններէն տարբեր է :

Պ . Հրամար էք . զատ առաքինու թիւն
 է , որ մերթ ընդ մերթ բերնով ալ խոստո-
 վանու թիւնը պիտի ընենք :

Հ . Քանի՞ անգամ Աստուծոյ սիրոյն խոս-
 տովանու թիւնը պէտք է ընենք :

Պ . Եկեղեցին թիւ որոշած չէ . բայց
 Աստուծոյ սէրը ամէն առաքինու թեանէն
 վեր ըլլալով՝ պէտք է որ շատ անգամ այդ
 խոստովանու թիւնը ընենք :

Հ . Ըսէ ատենամ թէ ի՞նչ դիպուածնե-
 րու մէջ Աստուծոյ սիրոյն խոստովանու-
 թիւնը պէտք է ընել :

Պ . Երբոր մտքերնիս կը բացուի ու զԱս-
 տուած կը սկսիք ճանչնալ , մահուան վը-
 տանգի մէջ , ու երբեմն երբեմն ուրիշ ինչ
 և իցէ ատեն :

Հ. Սիրոյն երկրորդ սլառութիւննը ո՞րն է :

Պ. Սիրել զընկերն :

Հ. Ընկեր ըսելով ի՞նչ կը հասկընաս :

Պ. Չէ թէ միայն իմ ազգականներս ու բարեկամներս, հասցա ամէն մարդիկ, իմ թշնամիներս ալ :

Հ. Ամէն մարդիկ սիրենք ու մէկ մարդ մը միայն չսիրենք նէ՛ սիրոյն սլառութիւննը կատարած կ'ըլլանք :

Պ. Չէ. վասն զի սէրը ընդհանուր առաքինութիւն է, ու ամէն մարդու վրայ պիտի տարածուի :

Հ. Օրինակով մը այդ բանը բացատրէ :

Պ. Թէ որ մէկը հաւաաքին մէկ մասը միայն չհաւատար, ու մէկալ բոլոր մասերը կը հաւատայ, հաւաաք չունենար. նոյնպէս թէ որ մէկ սլառութիւննը մը չսլահէ, չկըրնար ըլլալ որ Աստուծոյ սէրը ունենայ :

Հ. Բայց ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ որ թշնամիներն ալ սիրենք :

Պ. Վասն զի Քրիստոս ասանկ հրամայեց. և որովհետեւ մենք որ մեզքով իրեն թշնամին էինք, ու ինքը մեզն համար մեռաւ, կ'ուզէ որ մենք ալ ուրիշները անանկ սիրենք՝ ինչպէս որ ինքը զմեզ սիրեց :

Հ. Ազգականնիս ու բարեկամնիս ուրիշներէն եւեւ կրնանք սիրել :

Պ. Հրամար էք. սիրոյն կարգն ալ այդ է :

Հ. Ի՞նչ պատճառի համար մեր ընկերը պիտի սիրենք :

Պ. Աստուծոյ համար, ու մեզն նման Աստուծոյ պատկերը ըլլալուն համար, ու

Յիսուսի արիւնովը գնուած ըլլալուն համար : Այս պատճառներուն համար պէտք է որ մեր սէրը ընդ հանուր ըլլայ :

Հ . Թէ որ մէկը իր ընկերը անոր համար սիրէ՝ որ իրեն ատորժելի է կամ իրեն բարիք կ'ընէ , սիրոյ պատուիրանը կը կատարէ՞ թէ չէ :

Պ . Չէ . այդ սէրը բնական սէր է , ու մեր փրկութեանը համար օգուտ մը չունի :

Հ . Ինչո՞ւ այս տեսակ սէրը փրկութեան համար օգուտ չունի :

Պ . Վասն զի այն բանին համար Աստուած երկինքը վարձք կու տայ՝ որ իրեն սիրոյն համար կ'ընենք :

Հ . Ընկերնիս ի՞նչպէս պիտի սիրենք :

Պ . Մեր անձին պէս :

Հ . Թէ որ Աստուած կ'ուզէ որ ընկերնիս մեր անձին պէս սիրենք , ուրեմն կ'ուզէ՞ որ մենք զմեզ ալ սիրենք :

Պ . Հրամար էք . և կարգաւորեալ սէրը կը պահանջէ որ մենք զմեզ ուրիշէն առաջ սիրենք :

Հ . Մենք զմեզ ի՞նչ կերպով պիտի սիրենք :

Պ . Աստուծոյ համար և ըստ Աստուծոյ գլխաւորապէս մեզքէ հեռու կենալով , որ մեր ստոյգ ինքան է . և մեր փրկութեանը հոգ ունենալով , որ մեր ճշմարիտ բարիքն է :

Հ . Մենք զմեզ ի՞նչպէս ուրիշէն առաջ պիտի սիրենք :

Պ . Ուրիշի հաճոյիցը կամ մարդկային նկատման համար ամենեւին չար գործք մը

չընեւում, ու մեր ստարտուցը դէմ բան չընեւում:

Հ. Այն որ իր հոգւոյն վնասովը աշխարհային զուարճութեան ետեւէ կ'ըլլայ նէ՛ ինքզինք կը սիրէ:

Պ. Չէ. մանաւանդ թէ ինքն իրեն մեծագոյն թշնամին է:

Հ. Այս անկարգ սէրը ի՞նչ կ'ըսուի:

Պ. Անձնասիրութիւն:

Հ. Այն որ ընկերոջը մօլու թիւններուն ու կրիցը գործակից կ'ըլլայ՝ կը սիրէ՞ իր ընկերը:

Պ. Չէ. մանաւանդ թէ կ'ատէ. որովհետեւ անոր դատաստարտութեանը գործակից կ'ըլլայ:

Հ. Ուրեմն մեր ու ընկերոջը սիրոյն նպատակը ի՞նչ պիտի ըլլայ:

Պ. Մեր ու այլոց փրկութիւնը:

Հ. Ընկերսիրութեան ի՞նչ ընդհանուր կանոն կայ:

Պ. Այս երկու կանոնները. նախ՝ այն որ չենք ուզեր որ ուրիշները մեզի ընեն, մենք ուրիշի չընենք: Երկրորդ՝ այն բարիքն որ կ'ուզենք որ ուրիշները ըստ Աստուծոյ ընեն մեզի, մենք ալ իրենց ընենք:

ԺԸ .

Պատուիրանք Ստուռծոյ . և սառայիև պատուիրանք .

Հ . Առ Աստուած , առ ընկերն և առ անձն ունենալու սիրոյն պարտքերը ի՞նչ բանով կը սորվինք :

Պ . Աստուածոյ պատուիրանքներովը :

Հ . Աստուածոյ պատուիրանքները քանի՞ են :

Պ . Տասն են . անոր համար Տասնաբանեայ պատուիրանք կ'ըսուին :

Հ . Ասպատուիրանքները Աստուած կ'ըրտուեր է մարդուն :

Պ . Մովսէս մարգարէին ձեռքովը՝ Իսրայելացւոց Եգիպտոսէն ելլալէն յիսուն օր ետքը : Յիսուս ալ նոյն պատուիրանքները աւետարանին մէջ հաստատեց :

Հ . Հին օրինաց մէջ այն օրը ի՞նչ կ'ըսուեր :

Պ . Պենտեկոստէ . նոյն օրն է որ Հոգին սուրբ ինջաւ Առաքելոց վրայ՝ նոյն պատուիրանքները կատարելագործելու և հաւատացելոց սիրտը տպաւորելու համար :

Հ . Մովսէսէն առաջ աս պատուիրանքները պահելու պարտք չկար :

Պ . Հրամար էք , կար . վասն զի բնական օրինաց բացաարութիւնն են , որ ուղիղ բանը ամէն մարդու առն կու տայ . անանկ

որ հեթանոսներն ու պէտք էր որ պահէին :

Հ . Ըսէ աասը պատուիրանքներն որ տեսնամ :

Պ . Ես եմ տէր Աստուած քո .

1 Մի ունիցիս այլ Աստուած առաջի իմ :

2 Մի առնուցուս զանուն Աստուծոյ քո ընդունայն :

3 Յիշեա զոր շաբաթուն սրբել զնա :

4 Պատուես զհայր քո և զմայր , զի երկայնակեաց ընիցիս 'ի վերայ երկրի :

5 Մի սպանաներ :

6 Մի շնար :

7 Մի դողանար :

8 Մի սուս վկայեր զընկերէ քումմէ :

9 Մի ցանկար կնոջ ընկերի քո :

10 Եւ մի ամենայնի որ նորա է :

Հ . Այս խօսքերը ի՞նչ կընշանակեն Եւ է՞ որ էր Աստուած քո :

Պ . Կընշանակեն թէ ի՞նչ պատճառի համար Աստուծոյ պատուիրանքները պիտի պահենք :

Հ . Ի՞նչ պատճառի համար պիտի պահենք :

Պ . Նախ արդարութեան համար , վասն զի Աստուած է պատուիրեր , որ մեր արարին ու տէրն է : Երկրորդ երախտագիտութեան համար , որ զմեզ վրիկեր ու ստանայի գերութենէն խաղտեր է :

Հ . Ի՞նչ ըսել է . Մի ունիցիս այլ Աստուած առաջի իմ :

Պ . Ըսել է որ պիտի հաւատանք որ Աստուած մէկ է , զոր պիտի պատուենք ու

պաշտենք, ու ուրիշ բան պիտի չպաշտենք :

Հ. Աստուածային պաշտօնը ի՞նչ յարգութիւն պիտի ունենայ :

Պ. Պիտի ըլլայ ներքին ու արտաքին :

Հ. Ինչո՞ւ ներքին ալ պիտի ըլլայ, արտաքինը բաւական չէ՞ :

Պ. Վասն զի Աստուած հոգի ըլլալով կ'ուզէ որ զինքը հոգւով ու ճշմարտութեամբ պաշտենք :

Հ. Ինչո՞ւ համար արտաքին ալ պիտի ըլլայ :

Պ. Վասն զի մարդը հոգւով ու մարմնով բազադրած ըլլալով պէտք է որ հոգին ալ մարմինն ալ Աստուծոյ նուիրէ, ու պէտք է որ Աստուած ուրիշներուն առջևն ալ փառաւորէ :

Հ. Աստուած այս պատուիրանքով ի՞նչ կ'արդիւնէ :

Պ. Կռապաշտութիւն, կախարդութիւն, աւելորդապաշտութիւն, կեղծաւորութիւն, ու ինչ որ Աստուծոյ պաշտամանը դէմ մեղք ըլլայ :

Հ. Կռապաշտութիւնն ի՞նչ է :

Պ. Աստուծոյ պաշտօնը ինչ և իցէ արարածոյ մատուցանելն է :

Հ. Կախարդութիւնն ի՞նչ է :

Պ. Սատանային ձեռքովը հրաշք մը ընել ուզելու վարպետութիւնը. ինչպէս ըլլալու բաները գուշակել :

Հ. Աւելորդապաշտութիւնն ի՞նչ է :

Պ. Փուճ բաներու վրայ յոյսը դնել. ինչ պէս երազի հաւատալ, կախարդներու գու-

չահութիւններուն մաիկ ընել, և այլն :

Հ . Կեղծաւորութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Մոլութիւն մըն է, որ արտաքուստ աստուած պաշտութիւն կը ցուցընէ, ու սիրար բոլորովին դատարկ է երկիւղածութենէ :

ԺԹ .

Առաջին պատուիրանք և պաշտօն սրբոց .

Հ . Առաջին պատուիրանքը պահելու կողմանէ բաւական է որ մէկը միայն Աստուծոյ հաւատայ, ու պաշտէ :

Պ . Պէտք է որ սիրէ ալ զԱստուած, ու այս պատուիրանքը ամէն պատուիրանքէն աւելի մեծն է :

Հ . ԶԱստուած ի՞նչպէս պիտի սիրենք :

Պ . Այս բանը Յիսուս մեզի այս խօսքովս սորվեցուց : Սէբէոցէս զՏէր Աստուած քո յամենայն սրբէ քոմէ, յամենայն զօրութիւնէ քոմէ և յամենայն ճարտ քոյ : Բայց այսպիսի սէր արքայութեան մէջ կատարեալ կ'ունենանք :

Հ . Ինչո՞ւ համար ուրեմն Յիսուս այսպէս պատուիրեց :

Պ . Որպէս զի դիւանանք թէ միշտ պիտի ջանանք Աստուծոյ սէրը մեր սրտին մէջ աւելցընել, ու մտածենք թէ որչափ որ ալ զԱստուած սիրենք, միշտ իրեն արժանաւորութենէն պակաս կը սիրենք :

Հ . Ինչ պաշտօն որ սուրբ Աստուած ա-

ծնայ ու սրբոց որ կ'ընծայենք նէ՛ Աստուծոյ պաշտամանը դէմ չէ՛ :

Պ . Չէ . վասն զի սուրբ Աստուածածինն ու սուրբերը չէ թէ իբրև Աստուած կը պատուենք , այլ իբրև բարեկամք Աստուծոյ . ասանկով սրբոց պաշտօնն ալ Աստուծոյ կը նուիրուի :

Հ . Շնորհք ընդունելու համար սուրբերը բարեխօս բռնելը Յիսուսի բարեխօսութեանը դէմ չէ՞ :

Պ . Չէ . վասն զի կ'աղաչենք որ սուրբերը բարեխօս ըլլան մեզի համար , որ Յիսուսի արդեամբքը Աստուծոյ շնորհացը արժանի ըլլանք :

Հ . Սրբոց մասունքը պէտք է պատուել :

Պ . Հրամար էք . որովհետև սուրբերուն մարմինը հոգւոյն սրբոց տաճարն եղեր են , ու ետքը իրենց փառաւոր հոգւոյն հետ սիւսի միանան . անոր համար պատուոյ արժանի են :

Հ . Սուրբերուն պատկերներուն ու արձաններուն ալ պէտք է պատիւ տալ :

Պ . Հրամար էք . սուրբերուն յիշատակին համար :

Հ . Երբոր Յիսուսի , կամ սուրբ Աստուածածնայ , կամ սրբոց պատկերը կամ արձանն որ կը պատուենք նէ , ոսկին կամ փայտը կամ նկարն է որ կը պատուենք :

Պ . Չէ . հապա Յիսուս , կամ սուրբերն որ երկինք են , և այն պատկերը անոնց յիշատակը մեր միտքը կը բերէ :

Հ . Բայց Աստուածաշունչին մէջը ար-

գիլած է՝ թէ Մի առեւիցէս յեւ յեւադարձս
կամ Կրօնէսն :

Պ . Բայց մենք չէ թէ պատկերը կամ ար-
ձանը կը պաշտենք . հասկա ամենայն պատի-
ւը անոր կ'ընծայենք, որ այն պատկերը կամ
արձանը մեր միտքը կը բերէ :

Ի .

Աստուծոյ երկրորդ պատուիրանքը .

Հ . Աստուած այս խօսքերովս Մի առ-
եւ-դարձս զանուն Աստուծոյ քո ընդունայն, ի՞նչ
կը հրամայէ, ու ի՞նչ կ'արգելու :

Պ . Կը հրամայէ իր սուրբ անունը պա-
տուել, և կ'արգելու որ չպղծուի :

Հ . Աստուծոյ սուրբ անունը ի՞նչպէս
կրնանք պատուել :

Պ . Միշտ յիշելու ատեն պատուով յիշե-
լով, և մեր կարօտութեան ատենը վտտահու-
թեամբ առ նա գիմելով :

Հ . Աստուծոյ սուրբ անունը ի՞նչպէս
կը պղծուի :

Պ . Անէծքով, հայհոյութեամբ ու եր-
գուամով :

Հ . Մեծ մեղք է Աստուծոյ սուրբ անու-
նը հայհոյելը :

Պ . Հրամար էք . մեծ մեղքերէն մէկն է,
զոր մարդիկ ալ կը պատժեն : Գաղղիոյ
սուրբ Լուգովիկոս թագաւորը հրաման հա-
նեց որ հայհոյիչներուն լեզուն ծակծրկեն :

Հ . Միայն Աստուծոյ անունը հայհոյելը մեծ մեղք է :

Պ . Սրբոց անունն ալ ու սրբազան բաներն ալ արհամարհութեամբ յիշելը մեծ մեղք է :

Հ . Երգումն ի՞նչ է :

Պ . ԶԱստուած ճշմարտութեան վկայ կանչել :

Հ . Պարսպ աեղը երգում ընե՞լն ի՞նչ է :

Պ . Առանց հարկաւորութեան ու փուճ բանի համար երգում ընե՞լ :

Հ . Թոյլ տրուած է երբեմն երգում ընելը :

Պ . Հրամեր էք . միայն թէ երգումը ըլլայ խելքով , արգարութեամբ ու ճշմարիտ :

Հ . Խելքով երգումն ի՞նչ է :

Պ . Հարկաւոր դիպուածի երգում ընելը որ օրինակ թէ որ եկեղեցական կամ աշխարհական իշխան մը պահանջելու ըլլայ որ երգում ընենք :

Հ . Արգարութեամբ երգում ի՞նչ է :

Պ . Ոչ երբէք երգում ընել՝ մեղք մը ընելու համար , կամ այնպիսի բանի՝ որ մեր ընկերոջը վնասակար է :

Հ . Ճշմարիտ երգումն ի՞նչ է :

Պ . Պէտք չէ երբէք երգում ընել այն բանին վրայ , որ չենք դիտեր որ արդեօք իրաւ է թէ չէ :

Հ . Թէ որ մեկը գէշ բան մը ընելու , զոր օրինակ մեկէ մը վրէժ առնելու համար , երգում ընէ , պարտական է երգումը կատարել :

Պ . Ամենին չէ . այնպիսի երգում ընե-
լովը կը մեղանչէ , ու երգումը կատարելովը
աւելի կը մեղանչէ :

Հ . Ուխտն ի՞նչ է :

Պ . Աստուծոյ եղած խոստմունք մըն է
լաւագոյն բարի մը ընելու համար :

Հ . Թէ որ մէկը ուխտ ընէ , պարտակա՞ն
է կատարելու :

Պ . Հրամար էք . ու աւելի լաւ է ամենին
ուխտ չընել , քան թէ ուխտ ընել ու չկա-
տարել . անոր համար ուխտ մը չըրած խե-
լացի մարդիկներու պէտք է խորհուրդ
հարցնել :

Հ . Թէ որ մէկը ուխտ ըրած ըլլայ ու ի-
րաւացի պատճառի մը համար չկարենայ
ուխտը կատարել , ի՞նչ պիտի ընէ :

Պ . Անոնցմէ որ իշխանութիւն ունին
պէտք է անօրինումն խնդրէ , կամ խնդրէ որ
ուխտը ուրիշ բանի փոխեն :

ԻՍ .

Երրորդ պատուիրանը .

Հ . Բնական օրէնքն , որ ուրիշ պատուի-
րանքները կը հրամայէ նէ , կը հրամայէ եր-
րորդ պատուիրանքն ալ , որ է Զօր շահ-
բուն սրբել :

Պ . Բնական օրէնքը կը հրամայէ որ քա-
նի մը օր Աստուծոյ նուիրենք . բայց թէ որ
օր , այն չորտէր :

Ն . Ատուած ինչո՞ւ Հրէից հրամայեց որ շաբաթ օրը սուրբ պահեն :

Պ . Արարչութեան յիշատակին համար , որ վեց օրուան մէջ Ատուած ամէն բան ստեղծելէն ետքը դադարեցաւ , զոր Ատուած ծաշունչը Հանդիստ տեառն կը կոչէ :

Ն . Քրիստոնեայք շաբաթ օրուան տեղ ինչո՞ւ կիրակին սուրբ կը պահեն :

Պ . Քրիստոսի յարութեան ու Հոգւոյն օրբոյ դաշտեանը յիշատակին համար Առաքեալք անանկ հրամայեցին . վասն զի երկու բանն ալ կիրակի օր հանդիպեցան :

Ն . Կիրակի բառը ի՞նչ կը նշանակէ :

Պ . Յունաց լեզուով Տէրունական , կամ օր տեառն :

Ն . Կիրակի օրը ի՞նչպէս պէտք է սուրբ պահել :

Պ . Նախ՝ ծառայական գործքերէ զգուշանալով , և երկրորդ՝ հոգևոր գործքեր ընելով :

Ն . Ի՞նչ հոգևոր գործք պէտք է ընել :

Պ . Եկեղեցին կը հրամայէ որ քրիստոնեայք կիրակի օր պատարագ տեսնան , և թէ չտեսնան՝ մահուչափ կը մեղանչեն , ու կը յորդորէ որ ժամերգութեան ալ ներկայ ըլլան , ու քարոզ լսեն :

Ն . Եկեղեցւոյ մէջ ի՞նչպէս պէտք է կեանալ :

Պ . Ամենայն յարգութեամբ , լուծիք ու ջերմեռանդութեամբ :

Ն . Եկեղեցւոյ մէջ յարգութիւն չընելը մեծ մեղք է :

Պ . Հրամար էք . ու հաւատքի թեթեւութեան նշան է , մանաւանդ որ Քրիստոս սուրբ Հաղորդութեան խորհրդովը հոն ներկայ է :

ԻՖ .

Չորրորդ պատուիրակը .

Հ . Պատուէա զհայր + ու նա զմայր ըսելով Աստուած ի՞նչ կը հրամայէ :

Պ . Կը հրամայէ որ որդիք իրենց հայրն ու մայրը սիրեն ու պատուեն , հնազանդին ու օգնութիւն ընեն իրենց :

Հ . Ո՞ր բանի մէջ ծնողաց պէտք է հնազանդիլ :

Պ . Ամէն բանի մէջ՝ երբոր Աստուծոյ հրամանին դէմ բան մը չէ : Թէ որ մեր ծնողաց ուզածը Աստուծոյ ուզածին դէմ ըլլայ, Աստուծոյ պէտք է հնազանդիլք և ոչ իրենց :

Հ . Ե՞րբ ու ի՞նչպէս պէտք է ծնողաց օգնութիւն ընել :

Պ . Ինչ պէտք որ ունենան՝ թէ հօգևոր եղեր է թէ ժամանակաւոր . ու որչափ որ ձեռուրնուս դայ . մանաւանդ իրենց ծերութեանը ատեն : Եւ այս պատուիրանքս լաւ պահողներուն Աստուած այս աշխարհքըս ալ իր օրհնութիւնը կու տայ՝ ըսելով .
 Զի ետխայսիեաց Լիւիօիս՝ Ի Լեւայ ետիւի :

Հ . Պէտք է ջանան որ որդիք իրենց ծնողաց օրհնութեանը արժանի ըլլան :

Պ . Հրամար էք . ու պէտք է շատ զգուշանան որ անշահ գործքերով անոնց անէծքը չառնեն :

Հ . Այս պատուիրանը ծնողաց վրայ ալ պարտք մը կը դնէ :

Պ . Հրամար էք . պէտք է որ իրենց զաւկրները սիրեն , անոնց կենացը հարկաւոր բաները հոգան , մանաւանդ իրենց վիճակին յարմար դաստիարակութիւն տան , ու անոնց բարի օրինակ ըլլան :

Հ . Այս պատուիրանը ծնողաց վրայօք միայն կ'իմացուի :

Պ . Չէ . ուրիշ մեր ազգականաց ալ կ'երկոյթայ . վասն զի զանոնք ալ պէտք է սիրենք ու յարգենք . և մասնաւորապէս եկեղեցական ու աշխարհական մեծաւորները :

Հ . Եկեղեցական մեծաւորներու ինչ պարտք կ'ունենանք այս պատուիրանիս ուժովը :

Պ . Պէտք է որ սրբազան Պապը , եպիսկոպոսները , և ուրիշ եկեղեցականները պատուենք , ու հոգևոր բաներու մէջ իրենց հնազանդինք :

Հ . Աշխարհական մեծաւորներու ինչ պարտք կ'ունենանք այս պատուիրանիս ուժովը :

Պ . Թագաւորները ու իշխանները յարգել , ու քաղաքական և ժամանակաւոր բաներու մէջ իրենց հնազանդիլ :

Հ . Ո՛ր բանի մէջ եկեղեցական կամ աշխարհական մեծաւորներու օգնելու պարտք ունինք :

Պ . Տէրու թեան օգտին համար թագաւորին առբքը հաւատարմութեամբ վճարելով, ու Եկեղեցւոյ հրամայած տասնորդը :

Հ . Այս պատուիրանը աշակերտաց ու ծառայից վրայ ալ պարտք մը կը դնէ :

Պ . Հրամար էք . կը հրամայէ աշակերտաց ու ծառայից, որ իրենց վարպետը ու տէրը յարգեն, և ամէն կերպով հնազանդին անոնց ինչ բաներուն պարտքն որ Աստուած անոնց յանձնէր է :

Հ . Մեծաւորներն ալ իրենց հպատակներուն պարտք մը ունին :

Պ . Հրամար էք . պէտք է որ իրենց աստիճանին, ու իրենց պատուոյն յարմար իրենց հպատակացը վրայ հոգ ունենան :

ԻԳ .

Հիւզերորդ ու վնգերորդ պատուիրանք .

Հ . Մէ սպանանէր ըսելով ինչ կը հասկըցուի :

Պ . Այս կը հասկըցուի, որ ոչ ոք իր ընկերոջը կենացը վնաս մը կրնայ ընել . ուրիշ բան է թէ որ թագաւորի կամ իշխանի օրինաւոր հրամանաւը ըլլայ :

Հ . Թէ որ մէկը ուրիշի կենացը վնաս ընելու միայն փափաքի, մեղք կը սեպուի :

Պ . Թէ որ մէկը փափաքի ու կամի զուրիշը սպաննել, թէ և չկարենայ ալ սպան

նել՝ միշտ Աստուծոյ առջև մարդասպան
կը սեպուի :

Հ. Կրնայ՝ մէկը ինք զինք սպաննել, որ
պէս զի մեծ նեղութենէն մը խալըսի :

Պ. Ոչ երբէք. վասն զի մեր կենանքը Աս-
տուծոյ ձեռքն է, մենք մեր կենացը տէր
չենք :

Հ. Այս պատուիրանը միայն մարդա-
սպանութիւնը կ'արգիլէ :

Պ. Չէ. հապա կ'արգիլէ ատելութիւն,
վրէժխնդրութիւն, ու մեր ընկերոջը ինչ և
իցէ անիրաւութիւն ընելը :

Հ. Չար մարդիկ ատելը օրինաւոր չէ :

Պ. Չէ. իրենց ախտերը պիտի ատենք,
բայց զիրենք պիտի սիրենք :

Հ. Այս պատուիրանը ընկերոջը միայն
մարմնոյն վնասելը կ'արգիլէ :

Պ. Չէ. հապա հոգւոյն կենացն ալ վնա-
սելը, կ'արգիլէ, որ չըլլայ թէ չար օրինա-
կով կամ գայթակղութեամբ մեղքի մէջ
ձգենք մեր ընկերը :

Հ. Գայթակղութիւնն ի՞նչ է :

Պ. Այնպիսի խօսք մը կամ գործք մը, որ
մեր ընկերը կրնայ մեղքի մէջ ձգել :

Հ. Մի՞ շօր ըսելով Աստուած ի՞նչ կ'ար-
գիլէ :

Պ. Ընդգէմ մաքրութեան եղած ամէն
գործք կ'արգիլէ, թէ արտաքին և թէ ներ-
քին մտաց հաւանութեամբ : Ու այս պա-
տուիրանիս գէմեղած ամէն մեղք ծանր է :

Հ. Մաքրութեան գէմ գործքերը ու
մտածութիւնները միայն արգելած են :

Պ . Արդեւ յաճ էն նաև մաքրու թեան աւաքինու թեանը դէմ մեղքի գրգռու խօսքեր , երգեր ու գիրքերը : Եւ այս տեսակ մեղքը Աստուծոյ շատ ատելի է , որ շատ անգամ այս աշխարհքիս մէջն ալ սոսկալի սրատուհասներով սլատթեր է :

Հ . Այս մեղքին դէմ ի՞նչ դեղ կայ :

Պ . Աղօթք , սուրբ խորհրդոց մերձենալ , սոհք , և ուրիշ մարմնոյ մահացուցմունքներ , և յառթից փախչիլ :

Հ . Մեղք է կամաւորապէս ինք զինքը մերձաւոր առթի մէջ դնելը , զոր օրինակ փնասակար ընկերութեան մէջ մանալով , թէպէտ և մէկը փորձութեան ալ դէմ կենայ :

Պ . Հրամար էք . վասն զի յանդգնութիւնն ու յանձնապատասանութիւնն ալ մեղք է :

Հ . Թէ որ մէկը անխորշելի առթի մը մէջ գտնուի , ի՞նչ պիտի ընէ :

Պ . Խեղցի հոգևոր հօր սիրտը բանայ , զգայարանացը վրայ , մանաւանդ աչացը վրայ արթուն կենայ . ու շատ անգամ աղօթք ընէ ու սուրբ խորհրդոց մերձենայ :

ԻԳ .

Եօրևերորդ և Ուրերորդ պատուիրան .

Հ . Մի գողանալ ըսելով Աստուած ի՞նչ կ'արգիլէ :

Պ . Ընկերոջը ունեցածին ամենևին վնաս մը չհասցընէ :

Հ . Քանի՞ կերպով այս պատուիրանիս գէժ մեղք կրնայ ըլլալ :

Պ . Շատ կերպով . բայց գլխաւորապէս յափշտակութեամբ , գողութեամբ , վաշխով և ուրիշ անիրաւութեամբք :

Հ . Գողցած բանը ո՞րչափ պիտի ըլլայ , որ մահուչափ մեղք ըլլայ :

Պ . Այս բանս պարագաներէն կը կախուի . վասն զի աղքատէ մը քիչ մը բան գողնալը այնչափ ծանր մեղք է , ինչպէս որ մեծատունէն մէկը շատ բան գողնար :

Հ . Մէկն որ ընկերոջմէն բան գողնայ կամ ընկերոջը վնաս հասցընէ , ի՞նչ պարտք կ'ունենայ :

Պ . Պէտք է որ գողցած բանը ետ գարձընէ , ու ըրած վնասին ճարը գանայ :

Հ . Մէկն որ ուրիշին բանը գանայ նէ ի՞նչ պիտի ընէ :

Պ . Տէրը փնտրուէ , ու փրոջը տայ . ու թէ որ մեռած է , անոր ժառանգներուն :

Հ . Թէ որ խել մը ատեն ատրը փնտրուէն ետև՝ չգտնուի նէ , ի՞նչ պէտք է ընել :

Պ . Ազատհոյն է . գտնած բանը աղքատ-
ներուն առ :

Հ . Այս սրատուիրանը չգողնա՞լ միայն կը
հրամայէ :

Պ . Կը հրամայէ նաև , որ մտորգ իր ունե-
ցածէն կըրցածին չափ իր կարօտ ընկերոջն
ալ առայ . և այս կ'ըսուի սրատուիրան ողոր-
մածութեան :

Հ . Ուրեմն աղքատաց ողորմութիւնն ը-
նելը միայն խրատ չէ՞ :

Պ . Չէ . հասկա սրատուիրան ալ է , որով
Աստուած կը հրամայէ իրարու օգնել :

Հ . Մ'ի «-»-» վիպեր ըսելով Աստուած
ի՞նչ կ'արգիլէ :

Պ . Այս սրատուիրանով կ'արգիլէ որ մեր
ընկերոջը անուանը փասս չհասցընենք :

Հ . Մեր ընկերոջը անուանը ի՞նչպէս
փասս կը հասցընենք :

Պ . Ձրպարտութեամբ ու չարախօսու-
թեամբ :

Հ . Ձրպարտութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Ընկերոջը վրայ այնպիսի յանցանք
ձգել՝ որ չէ ըրած :

Հ . Ընկերը զրպարտողը ի՞նչ սարտք ունի :

Պ . Անոր վրայ ըսածը ետ առնել , և ե-
ղած փասսին ճար ընել :

Հ . Չարախօսութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Եղբորը ըրած չար գործքը չգիտցող-
ներուն յայտնել , որոնք սարտք ալ չունին
այնպիսի գործքի մը ճար մը գտնալ :

Հ . Կրնայ օրինաւոր ըլլալ երբեմն եղ-
բորը ըրած չար գործքը յայտնելը :

Պ . Հրամար էք . երբոր հեռանքը վան-
 դաւոր ըլլայ : Քրիստոս կը հրամայէ որ Ե-
 կեղեցւոյն ըսուի , այս ինքն անոնց՝ որոնց
 որ պարտքն է ճարը գանալ :

Տ . Այս պատուիրանովս Աստուած ու-
 ընչ ինչ կ'արգիլէ :

Պ . Կ'արգիլէ որ ոչ միայն այնպիսի սուս
 չըսենք , որ մեր եղբորը զնաս մը կրնայ բե-
 րել , հապա նաև խօսակցութեան մէջ ամե-
 նելն բերնէն ճշմարտութեան դէմ խօսք չը-
 հանել :

ԻԵ .

Ինկերորդ և տասներորդ պատուիրան .

Տ . Մի ցանկար ինչ ընկերի + ռսելով Աս-
 տուած ինչ բան կ'արգիլէ :

Պ . Աստուած վեցերորդ պատուիրանո-
 վը մաքրութեան դէմ գործքերը արգիլելէն
 ետև , այս պատուիրանովս ալ կ'արգիլէ որ
 մէկը և ոչ փափաք ունենայ մաքրութեան
 դէմ մեղքի :

Տ . Հապա այս խօսքովս ինչ կ'արգիլէ .
 Ե- մի ամենայնի որ նորա է :

Պ . Նոյնպէս այս պատուիրանքովս ալ
 կ'արգիլէ որ մեր ընկերոջ բանը գողնալու
 և ոչ մտքէ պիտի անցընենք . որ չգողնալն
 ալ եօթներորդ պատուիրանովը արգելած
 է Աստուած :

Տ . Արգելած է որ ուրիշ ամենևին մէկ
 բանին չփափաքինք :

Պ . Կրնանք ուրիշի բանը առնելու փափաքիլ , միայն թէ օրինաւոր կերպով ըլլայ . զոր օրինակ թէ որ դնել ուղենանք . բայց սալօրինաւոր կերպով ունենալու փափաքիլը՝ ամենայն կերպով արգելած է :

Տ . Ինչո՞ւ համար Աստուած մասնաւոր կերպով իրեն դրած սլատուիրանացը դէմ փափաքն ալ ու մտածութիւնն ալ կ'արգելու :

Պ . Այսին զի գործքը փափաքէ ու մտածութենէ առաջ կու գայ . և թէ որ մէկը մեղանչական մտածութեանց դէմ կենայ՝ մեղքի մէջ չինկնար :

Տ . Հասկա ինչո՞ւ մարդկային օրէնքները մարդուս գործքը միայն կ'արգելուն ու կը սլատեն և ոչ երբէք մտածութիւնը :

Պ . Այսին զի մարդիկ դրսուանց միայն կը տեսնան . բայց որովհետև Աստուած ամէն ներքին բան ալ կը տեսնայ , կ'ուզէ որ մեր հոգին ալ սիրտն ալ իր աչքին առջևը մտքուր ըլլայ :

Տ . Աստուծոյ սլատուիրանացը դէմ ամէն մտածութիւն մեղք է :

Պ . Հրամար էք . միայն՝ թէ որ ուզելով երկայն բարակ կենանք մտածենք ու զուարճութիւն մը զգանք . բայց թէ որ մտքերնէս դուրս վաճառենք ու դէմ կենանք նէ , մեզի վարձքի սլատաճառ կ'ըլլայ :

Տ . Սովորաբար գէշ մտածութիւններ ու չար ցանկութիւններ ինչ բանէ առաջ կու գան :

Պ . Ծուլութենէ ու գատարկութենէ .

անոր համար ծուլութիւնը մայր ակախից
կը զուրցուի :

Տ . Ինչո՞ւ գատարկութենէն մոլութիւն
ներ առաջ կուգան :

Պ . Վասն զի մարդկային սիրտը անանկ
ասպականած է , որ միշտ դէպ 'ի չարը կը յօ-
ժարի , թէ որ օգտակար ու բարի բաներու
չգբազի նէ :

Տ . Գէշ մտածութիւններու և չար ցան-
կութիւններու դէմ ազգու գեղը ո՞րն է :

Պ . Գլխաւորներէն մէկը՝ ժամանակը ա-
ղէկ բանի գործածելն է :

ԻԶ .

Եկեղեցոյ առաջին , երկրորդ և երրորդ
պատուիրանները .

Տ . Աստուծոյ պատուիրաններէն զառ-
ուրիշ պատուիրաններ ալ կան :

Պ . Հրամար էք . Եկեղեցոյ պատուի-
րանները :

Տ . Եկեղեցոյ պատուիրաններն ալ պա-
հելու սարտք կայ :

Պ . Հրամար էք . վասն զի Աստուած որ
հայրերնիս է , սուրբ Եկեղեցին ալ մեր
մայրն է , որուն պիտի հնազանդինք :

Տ . Եկեղեցոյ պատուիրանները որո՞նք
են :

Պ . Մասնաւոր պատուիրաններ շատ կան .
բայց անոնցմէ զատ՝ գլխաւոր գիանալէքը

այս չորսն են, զոր ամենայն հաւատացեալք պարտական են պահելու :

1 Յաւուրս կիւրահէից և տօնից տեսանել զպատարագ :

2 Խոստովանիլ գոնէ մի անգամ ՚ի տարւոջն :

3 Հաղորդիլ ՚ի Զատիկի յարութեան Տեառն :

4 Պահել զպահս և զծոմապահս հրամայեալս :

Հ. Առջի պատուիրանը ի՞նչպէս պէտք է պահել :

Պ. Կիրակի ու տօն օրեր ամբողջ պատարագ մը տեսնալ. ու չէ թէ միայն մարտնոյ պատարագին ներկայ ըլլալ, հասարմտագրութեամբ ու ջերմեռանդութեամբ տեսնալ :

Հ. Պատարագը ամբողջ սեպուելու համար ո՞ր մասին պէտք է գտնուիլ :

Պ. Գոնէ Սուրբ Աստուածէն կամ Աւետարանէն մինչև Օրհնեալք եղերուք. բայց անհոգութեամբ ամբողջ պատարագին չգտնուիլը շատ մեղադրելի է :

Հ. Թէ որ մէկը կամաւորապէս միտքը ցրուած կենայ պատարագին ատենը նէ, պատարագ տեսած կը սեպուի :

Պ. Չէ, ու աւելի յանցաւոր կ'ըլլայ՝ թէ որ խօսակցութիւն ընէ, ու անպարկէշտութեամբ կենայ :

Հ. Գոնէ երբեմն քարոզ ու հոգևոր կրթութութիւններ լսելու պարտք կայ :

Պ. Հրամար էք. վասն զի թէ որ մէկը եր

պարտքերը սորվելու փոյթ չունենայ նէ ,
այնպիսաւոյն տգիտութիւնը մեղադրելի է :

Հ . Եկեղեցին երկրորդ պատուիրանով
ինչ կը հրամայէ :

Պ . Կը հրամայէ , որ հաւատացեալք դո-
նէ տարին անգամ մը ապաշխարութեան
խորհրդոյն մերձենան :

Հ . Այս պարտքը մարդուս ո՞ր տարիքէն
կը սկսի :

Պ . Երբոր բանավարութիւնը բացուի :

Հ . Ուրիշ դիպուածի մէջ ալ խոստովա-
նանք ըլլալու պարտք կայ :

Պ . Հրամեր էք . թէ որ մէկը սրբութիւն
պիտի առնէ , ու մահացու մեղքի խղճմը
տանք ունենայ , պէտք է խոստովանի . նոյն
պէս մահուան վտանգի մէջ ալ պէտք է խոս-
տովանիլ :

Հ . Կատարեալ զըջումն ընելը բաւական
է՞ :

Պ . Չէ . վասն զի Եկեղեցին վճռեր է , որ
առանց խոստովանելու՝ սրբութիւն չառնէ
մէկը , թէ որ մահացու մեղքի խղճմտանք
ունի , թէպէտ զըջացած ալ ըլլայ :

Հ . Եկեղեցին երրորդ պատուիրանով
ինչ կը հրամայէ :

Պ . Ամէն չափահաս հաւատացելոց
պարտք կը դնէ , որ տարին դոնէ մի անգամ
Զատիկին սրբութիւն առնեն :

Հ . Զատիկին օրը պէտք է սրբութիւն
առնել :

Պ . Չէ . Ծաղկազարդէն մինչև Նոր կի-
րակի կրնայ ըլլալ . քահանայ քիչ եղած տե-
ղը՝ աւելի երկայն կրնայ ըլլալ այս միջոցը :

Հ. Թէ որ մէկը այս որոշեալ միջոցին սրբութիւն չկարենայ նէ առնել, ազատ կ'ըլլայ որ ուրիշ ատեն չառնէ :

Պ. Չէ. նոյն տարուան մէջ երբոր կարենայ, պէտք է որ մէկէն սրբութիւն առնէ :

Հ. Սրբութիւն առնելու պարտքը միայն Չատկի՞ն է :

Պ. Չէ. մահուան ատենը յետին թոշակն ալ առնելը պարտք է :

Հ. Տարին մի անգամ միայն խոստովանանք ըլլալը ու սրբութիւն առնելը բաւական է :

Պ. Եկեղեցւոյ պատուիրանը կատարելու համար բաւական է. բայց պակասութիւնները ուղղելու ու առաքինութեան մէջ առաջ երթալու համար բաւական չէ :

Հ. Ուրեմն Եկեղեցին ինչո՞ւ տարին մի անգամ միայն պարտք է դրեր :

Պ. Մի անգամ միայն պարտք դնելովը կը ցուցնէ Եկեղեցին թէ որչափ կը փափաքի որ սոէպ մերձենանք այս սուրբ խորհրդոցը :

Հ. Սրբապիղծ խոստովանութեամբ ու հաղորդութեամբ մարդ այս իր պարտքը կատարած կ'ըլլայ :

Պ. Չէ. մանաւանդ թէ որ մէկը այսպիսի սոսկալի մեղքի մէջ ինկնայ, մէկէն պիտի ջանայ որ նորէն խոստովանի, ու ջերմեռանդութեամբ սրբութիւն առնէ :

ԻԷ .

Եկեղեցոյ չորրորդ պատուիրանը .

Հ . Եկեղեցին չորրորդ պատուիրանովը ի՞նչ կը հրամայէ :

Պ . Կը հրամայէ որ ամէն չորեքշաբթի և ուրբաթ ու ուրիշ հրամայեալ պահքի օրեր մտեղէն ու կ'ընդունեն չուտուի :

Հ . Ո՞ր տարիքէն պահք պահելու պարտքը կը սկսի :

Պ . Թէ որ տղայ մը եօթը տարին անցնի , պահք պահելու պարտքը կը սկսի :

Հ . Ծումապահուածիւնն ի՞նչ է :

Պ . Արգելած կերակուրներէն հեռու կենալէն զատ , օրը մի անգամ միայն կերակուր ուտել :

Հ . Մեծ պահքը ո՞րն է :

Պ . Զատկէն առաջ քառասուն օրուան պահքը :

Հ . Մեծ պահքը ո՞վ է հաստատեր :

Պ . Առաքեալք հրամայեր են Յիսուսի տեառն մերոյ քառասուն օրուան պահքին յիշատակը պահելու համար , և Զատիկի աստուծոյն ու հաղորդութեան պատրաստուելու համար :

Հ . Ի՞նչ կընշանակէ մեծ պահոցն սկիզբը մոխիր առնելը :

Պ . Որպէս զի լաւ մը հասկընանք թէ այն օրերը ասպիշարութեան օրեր են , ու մա-

հուան մտածութեամբ մենք զմեզ յորդորենք լաւ տպաշխարութիւն ընելու :

Հ . Ծոմապահութեան պարտքը ո՞ր տարիքին կը սկսի :

Պ . Եկեղեցին հաստատեր է որ քսանըմէկ տարուընէ ետքը սկսի ծոմապահութեան պարտքը :

Հ . Մէկը եկեղեցական մեծաւորներու հրամանաւ կրնայ պահքէ կամ ծոմէ ազատ ըլլալ :

Պ . Հրամար էք . թիայն թէ օրինաւոր ու հաստատուն պատճառ ունենայ ազատ ըլլալու համար . չէ նէ սուտ պատճառներով մարդ Աստուծոյ առջև ազատ չըլլար :

Հ . Թէ որ մէկը օրինաւոր պատճառաւ պահքէ կամ ծոմապահութենէն ազատ ըլլայ նէ , ուրիշ ի՞նչ պէտք է ընէ :

Պ . Պէտք է որ պահքին ու ծոմապահութեան տեղը ողորմութիւն և ուրիշ բարեգործութիւններ ու մահացուցմունքներ ընէ :

ԻԸ .

Խորհուրդք Եկեղեցոյ .

Հ . Խորհուրդն ի՞նչ է :

Պ . Արտաքին ու զգալի նշան մը , որ ներքին ու անզգալի շնորհք կը բերէ :

Հ . Խորհուրդը ինչո՞ւ արտաքին ու զգալի նշան մը պիտի ըլլայ :

Պ . Վասն զի մարդը հոգիէ ու մարմինէ բաղկացած ըլլալով՝ Աստուած կ'ուզէ , որ շնորհքն որ անտեսանելի է , այնպիսի նշանով մը մեր հոգւոյն ազգէ , որ մարմնոյ զգայարանաց տակը ինկնայ :

Հ . Արաաքին նշանը ո՞րն է :

Պ . Նիւնն է ու յնն է : Մկրտութեան խորհրդոյն նիւթ կ'ըսուի ջուրը , իսկ ձև կ'ըսուի այն խօսքերն որ մկրտողը կը զուրցէ :

Հ . Խորհուրդները միշտ մեր հոգւոյն վրայ շնորհք կ'ազգէն :

Պ . Հրամար էք . միայն թէ խորհուրդը ընդունողը աղէկ պատրաստութիւն չունենալով իր կողմանէ արգելք մը չդնէ :

Հ . Առանց հարկաւոր պատրաստութեան խորհուրդ մը ընդունելը մեծ մեղք է :

Պ . Հրամար էք . սոսկալի սրբապղծութիւն է :

Հ . Սրբապղծութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Սուրբ բան մը գէշ կերպով գործածել :

Հ . Խորհրդոյն ազգեցութիւնը մատակարարողէն ալ կը կախուի :

Պ . Չէ . այլ խորհուրդը մատակարարողը թէ մահուջափ մեղքի մէջ ըլլայ , թէ սուրբ ըլլայ , հաւասարապէս օգուտ կ'ընէ ընդունողին :

Հ . Ինչո՞ւ համար խորհրդոյն ազգեցութիւնը մատակարարողէն կախում չունի :

Պ . Վասն զի խորհրդոյն պաշտօնեայն չէ թէ իր անուամբը խորհուրդը կը մատակարարէ , հասլա Յիսուսի անուամբը . և ինչ

քըն Յիսուս է որ կը մկրտէ, կ'արձակէ, և այլն:

Հ. Ուրեմն խորհուրդը մատակարարողը մեծ մեղքի մէջ ալ ըլլայ փեսա մը չընէր:

Պ. Ինքը մեծ մեղք կը գործէ. բայց Աստուած կամեցեր է որ իր մեղքը իրեն միայն փեսա ընէ, և խորհուրդը ընդունող հաւատացելոց փեսա մը չըլլայ:

Հ. Խորհուրդ մը վաւերական ըլլալու համար մատակարարողին կողմանէ ինչ բան հարկաւոր է:

Պ. Բաւական է որ խորհրդոյն սահմանած նիւթը ու ձևը ՚ի գործ գնէ, ու դիտաւորութիւն ունենայ, որ ինչ որ կ'ուզէ Եկեղեցին՝ ինքն ալ այն ընէ:

Ի թ .

Դարձեալ՝ Խորհուրդք Եկեղեցոյ .

Հ. Քանի՞ են խորհուրդք Եկեղեցոյ:

Պ. Եօթն են:

Հ. Որո՞նք են:

Պ. Մկրտութիւն .

Դրոշմ .

Ապաշխարութիւն .

Հաղորդութիւն .

Վերջին օծումն .

Կարգ քահանայութեան .

Պատկ:

Հ . Եկեղեցւոյ խորհուրդներն ո՞վ է հաստատեր :

Պ . Քրիստոս տէրն մեր քանի որ աշխարհքս էր :

Հ . Առաքեալք կամ իրենց յաջորդները ամենեկին խորհուրդ մը հաստատած չէն : Կամ չընկրնար Եկեղեցին խորհուրդ մը վերջնեւ, կամ նոր խորհուրդ մը հաստատել :

Պ . Ամենեկին չէ . ամէն շնորհք բերող խորհուրդները Յիսուս հաստատեց մարդկան վրկուծեանը համար, որ մինչև 'ի կատարած աշխարհքի հաստատուն մնան :

Հ . Խորհուրդները մատակարարելու արարողութիւնները ո՞վ է հաստատեր :

Պ . Եկեղեցին, որպէս զի պատկառանքով ու ջերմեռանդութեամբ ընդունինք խորհուրդները :

Հ . Արարողութիւնները խորհուրդներուն բացարձակապէս հարկաւոր են :

Պ . Առանց հարկաւորութեան զանց առնելը մեղք է . բայց արարողութիւնները զանց առնելով ալ խորհուրդը վաւերական կ'ըլլայ :

Հ . Ընդհանրապէս խորհուրդներուն սրտուղները ի՞նչ են :

Պ . Գլխաւորապէս աս երկուքն են . մէկ մը՝ շնորհք բերել կամ աճեցընել, մէկ մ'ալ՝ կան խորհուրդներ, որ շնորհաց հետ հոգւոյն վրայ անջնջելի կնիք մ'ալ կը տաւարեն :

Հ . Ո՞ր խորհուրդները շնորհք կը բերեն :

Պ . Ասոնք . Մկրտութիւն և Ապաշխա-

լուծիւն . բայց թէ որ ասպաշխարուծեան
խորհուրդը ընդունողը միայն ներելի մեղք
ունենայ , այն ատենը չէ թէ շնորհք կը
բերէ , հասա շնորհքը կ'աճեցընէ :

Հ . Աս երկու խորհուրդները ի՞նչ կ'ը-
սուին :

Պ . Խորհուրդ մեռելոց կ'ըսուին . վասն
զի մեղքով մեռելոց շնորհաց կեանք կը սար-
գւեն :

Հ . Մէկալ հինգ խորհուրդները ի՞նչ կ'ը-
սուին :

Պ . Խորհուրդ կենդանեաց կ'ըսուին .
վասն զի արժանաւորապէս ընդունելու հա-
մար այս խորհուրդները պէտք է շնորհաց
մեջ ըլլալ :

Հ . Խորհուրդները ամէն ընդունողնե-
րուն հաւասարապէս շնորհք կու տան :

Պ . Մկրտութիւնը ամենայն տղայոց հա-
ւասար շնորհք կու տայ . բայց չափահասնե-
րը խորհուրդները ընդունելու ատեն իրենց
սպասրաստութեանը համեմատ շատ կամքիչ
շնորհք կ'առնեն :

Հ . Ո՞ր խորհուրդները հոգւոյն վրայ
կնիք կը տպաւորեն :

Պ . Աս երեքը . Մկրտութիւն , Դրոշմ ,
և Կարգ քահանայութեան :

Հ . Կնիքն ի՞նչ է :

Պ . Մեր հոգւոյն վրայ տպաւորած ճըշ-
մարիտ ու սրբազան նշան մը , որ կը ցուցը-
նէ թէ այն խորհուրդներովը մասնաւոր
կերպով մը Աստուծոյ նուիրած ենք :

Հ . Ինչպէս որ մեղքով շնորհքը կը կոր-

արնցընենք նէ , ասանկ ալ կնկքը կը կորսըն-
ցընենք թէ չէ :

Պ . Ոչ երբէք . և չէ թէ միայն այս աշ-
խարհքս , այլ և ոչ անդիի աշխարհք կնկքը
կը կորսուի . ասոր համար այս իրեք խոր-
հուրդը մարդ մի անգամ միայն կրնայ ընդ-
ուենիլ :

Լ .

Մկրտոնքիւն .

Հ . Մկրտութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Խորհուրդ մը Եկեղեցւոյ , որ սկզբ-
բնական մեղքը կը ջնջէ , և զմեզ Աստուծոյ
ու Եկեղեցւոյ որդի կ'ընէ :

Հ . Մկրտութիւնը միայն սկզբնական
մեղքը կը ջնջէ :

Պ . Թէ որ մկրտութիւնն ընդունողը ներ-
գործական մեղք ալ ունենայ , անոր արատ-
ներն ալ կը մաքրէ , և ամենայն մեղաց սրա-
տիժներէ ալ կ'ազատէ : Ուստի թէ որ մէկը
մկրտուելէն ետքը մէկէն մեռնի , շիտակ ար-
քայութիւն կ'երթայ :

Հ . Սկզբնական մեղաց ազդեցութիւննե-
րը մկրտութենէն ետքն ալ կը մնան , թէ չէ :

Պ . Հրամար էք . որ են տգիտութիւն ,
ցանկութիւն , և հիւանդութեանց ու մա-
հուան ենթակայ ըլլալ :

Հ . Ինչո՞ւ մկրտութիւնն զմեզ այս բանե-
րէն չազատեր :

Պ . Վասն զի Աստուած ասանկ կամեցեր է, որպէս զի յիշենք թէ մեզքի մէջ ենք ծնած. չէ նէ այս բաներէն ազատ կ'ըլլայինք . բայց ասկից՝ որպէս զի պատերազմելու ու վարձք վաստակելու առիթ ունենանք :

Հ . Ինչո՞ւ է այն սովորութիւնն որ աղաքը շուտ մը կը մկրտեն . ու չեն սպասեր՝ որ մեծնան ու բանավարութիւննին բացուի :

Պ . Որպէս զի սկզբնական մեղքէն շուտ ազատին, ու չըլլայ որ վտանգ մը ըլլայ չմըկրտուած մեռնելու :

Հ . Ուրեմն մկրտութիւնը ամենահարկաւոր է :

Պ . Հրամար էք . Եկեղեցւոյ առաջին խորհուրդն է . ու չմկրտուած Եկեղեցւոյ ուրիշ խորհուրդները ընդունիլ չըլլար . ու առանց մկրտութեան արքայութիւն չերթըցուիր :

Հ . Ուրեմն թէ որ տղաք չմկրտուած մեռնին՝ ինչ կ'ըլլան :

Պ . Յայտնի է որ արքայութիւն չեն երթար . բայց ուրիշ կողմանէ Եկեղեցին որոշ վճիռ մը չէ բրած . շատ սուրբք ալ կ'ըսեն՝ թէ Աստուծոյ տեսութենէն միայն զըրկուած են և ուրիշ պատիժ չեն ունենար : Անոր համար ծնողք փոյթ պիտի ունենան որ չըլլայ թէ իրենց անհոգութեանը պատճառաւ՝ զաւկրնին չմկրտուած մեռնի . չէ նէ իրենք շատ մեծ մեղք կը գործեն :

Հ . Թէ որ մէկը մահուան վտանգի մէջ չկարենայ մկրտուիլ, մկրտութեան տեղը ուրիշ բան կրնայ բռնել :

Պ. Հրամար էք . միրտուծիւն փափաքա նաց ու միրտուծիւն արեան , ջրով միրտուծեանը տեղ կրնան բռնել :

Հ. Մկրտուծիւն փափաքանաց ի՞նչ է :

Պ. Մեղապը վրայ ճշմարիտ ու կատարեալ զղջումն ունենալ , ու փափաքել ու առաջագրել որ միրտուծի՝ թէ որ յարմար առիթ մը ըլլայ :

Հ. Մկրտուծիւն արեան ի՞նչ է :

Պ. Մկրտուեւէն առաջ հաւատքի համար մարտիրոս ըլլալ . ինչպէս որ Եկեղեցւոյ սկիզբը շատ սուրբեր եղեր են :

Հ. Ի՞նչպէս կը մկրտեն :

Պ. Մկրտուողին գլուխը ջուր կը լեցընեն , ու լեցընելու ատեն այս խօսքը կ'ըսեն . Ես մկրտեմ զքեզ յանուն Հօր և Որդոյ և Հֆայն սրբոյ . կամ Մկրտի ծառայոյ յանուն Հօր և Որդոյ և Հֆայն սրբոյ :

Հ. Մկրտելու համար ի՞նչ ջուր պէտք է գործածել :

Պ. Բնական ջուր . ծովու եղեր է , գետի եղեր է , աղբիւրի կամ անձրեւի : Ու բաւական է որ ջուրը մկրտուողին գլխին վրայէն վազէ : Բայց թէ որ մէկը մկրտելու համար արուեստական ջուր գործածէ , ինչպէս վարդի ջուր , միրտուծիւնը միրտուծիւն չըլլար : Նմանապէս վերի ըսած խօսքէն բաւ մը սրահաս պիտի չըլլայ . չէ նե՛սորէն պէտք է մկրտել :

Հ. Ո՞վ կրնայ մկրտել :

Պ. Եպիսկոսոսը , կամ քահանայն . բայց հարկաւորութեան ատեն ամէն մարդ

կրնայ մկրտել, անոր համար պէտք է որ սփռեալ մէկքը մկրտելու կերպը գիտնան :

Հ. Թէ որ մէկը հերետիկոսէ կամ անհաւատէ մկրտուած ըլլայ, մկրտութիւնը մկրտութիւն կը սեպուի :

Պ. Հրամար էք. բաւական է որ խորհրդոյն նիւթն ու ձեւը գործածած ըլլայ, ու դիտաւորութիւն ունեցած ըլլայ թէ Եկեղեցին ինչ որ կ'ուզէ, ինքն ալ այն կ'ընէ :

Հ. Թէ որ տարակոյս ըլլայ մէկուն վրայ թէ արդեօք ո՞րք է, կամ թէ մկրտուած է արդեօք՝ չէ՞ նէ չէ, ի՞նչ ընելու է :

Պ. Պէտք է պայմանաւ նորէն մկրտել ու ըսել. « Ե՛կե՛ « զ՛լ է », կամ Ե՛կ լիցե՛ս Սրբեալ, է՛ս Սրբեմ գթե՛զ յանձն չօր և Որդո՛ւս և Հոգո՛ւսն « րբոյ » » :

Հ. Մահուան վտանգի մէջ հարկաւոր է որ Եկեղեցւոյ դրած աղօթքներով ու արարողութիւններովը կատարուի մկրտութիւնը :

Պ. Չէ. բայց վտանգէն ազատելէն ետեւ պէտք է արարողութիւնները վրան կատարել :

Հ. Ինչո՞ւ մկրտուած տղուն կնքահայր մը կ'ըլլայ :

Պ. Որպէս զի ինքը տղուն կողմանէ հաւատքի դաւանումը ու մկրտութեան խոստմունքները ընէ :

Հ. Մկրտութեան խոստմունքները որո՞նք են :

Հ. Սատանայէն ու իր ամէն գործքերէն

ու փառքէն հրաժարիլ, ու Յիսուսի խրատուցը հետեւիլ:

Հ. Կնքահայրը իր սանին պարտք մը կ'ունենայ:

Պ. Հրամեր էք. թէ որ տղուն ծնողքը անհող ըլլան, կնքահօրը պարտքն է հաւատքին ճշմարտութիւնը ու ըրած խոստմունքները իր սանին սորվեցընել:

Հ. Ինչո՞ւ մկրտելու ատեն տղուն սուրբի մը անուն կը դնեն:

Պ. Որպէս զի տղուն պաշտպան ըլլայ, և տղան ջանայ անոր վարքին նմանել:

ԼԱ.

Դրոշմ.

Հ. Դրոշմն ի՞նչ է:

Պ. Եկեղեցւոյ խորհուրդ մըն է, որով Հոգին սուրբ մեր վրայ կու գայ ու զմեզ կատարեալ քրիստոնեայ կ'ընէ, ու կը զօրացընէ, որ մեռնելու վտանգի մէջ ալ ինկնանք՝ Քրիստոսի սուրբ հաւապը չուրանանք:

Հ. Փրկութեան հասնելու համար հարկաւոր է այս խորհուրդը:

Պ. Չէ. բայց թէ որ մէկը զանցառութեամբ ջնդունի, կը մեղանչէ. վասն զի Աստուծոյ շնորհքէն ինքը զինքը կը զրկէ:

Հ. Այս խորհուրդը երբ պէտք է ընդունիլ:

Պ. Արեւմտեան եկեղեցւոյն սովորութիւնն է՝ որ բանավարութիւնը բացուած ներուն կու տայ : Բայց արեւելեան եկեղեցին տղան անմիջապէս մկրտելէն ետքը դրոշմն ալ կու տայ :

Հ. Ի՞նչ է այս խորհրդոյն պատուը :

Պ. Սրբաբար շնորհքը կ' աւելցնէ , ու Հոգւոյն սրբոյ շնորհացը հաղորդ կ' ընէ , որ հաւատքնիս հաստատուն պահենք , ու բարեպաշտութեան մէջ առաջ երթանք :

Հ. Այս խորհուրդը ընդունելու ի՞նչ պատրաստութիւն պէտք է :

Պ. Նախ մկրտուած ըլլալ , ու ետքը հաւատքին գլխաւոր խորհուրդները դիտնալ , ու մեղաց մէջ չըլլալ : Բայց որովհետեւ մեր եկեղեցւոյն սովորութիւնն է , որ տղան մկրտելէն ետեւ՝ անմիջապէս դրոշմն ալ կը տրուի , մկրտուած ըլլալը միայն բաւական է :

Հ. Դրոշմը ո՞վ կու տայ :

Պ. Արեւմտեան եկեղեցւոյն մէջ միայն եպիսկոպոսը . բայց արեւելեան ազգաց սովորութիւնն է որ քահանայն կու տայ :

Հ. Դրոշմ տալու ատենը ի՞նչ կ'ընեն :

Պ. Մաշտոցին մէջի աղօթքները ընելէն ետքը՝ դրոշմ տուողը մեռնով երախային ճակատը , աչուրները , ականջները , քիթը , բերանը , ձեռուրները , ստուրները , կրունակը ու սիրտը խաչաձեւ կ' օծէ , ու այս խօսքս կ'ըսէ « Ի՛նչ անոյշ հեղեալ յանուն Քրիստոսի 'ի վերայ քո կիտ էրկնաստը պարգեւատցն քո :

Հ. Մեռոնն ի՞նչ է :

Պ. Բազադրուծիւն մ' է որ ձիթով ու բաշտանով կը շինուի, ու եպիսկոպոսը աւագ հինգշաբթի օրը կ' օրհնէ :

Հ. Ինչո՞ւ խաչաձեւ կ' օծեն :

Պ. Որպէս զի գիտնանք թէ միշտ մեր սուրբ հաւատքը համարձակ պիտի խօստովանինք, ու քրիստոնեայ ըլլալնուս վրայ չամբնանք :

Լ Բ .

Ապաշխարոյթիւն .

Հ. Ապաշխարուծեան խորհուրդն ի՞նչ է :

Պ. Եկեղեցւոյ խորհուրդ մը, որով մկրտուածներէ ետքը գործած մեղքերնուս թողուծիւն կ' առնենք :

Հ. Յիսուս այս խորհուրդը երբ հաստատեց :

Պ. Երբոր ըսաւ Առաքելոց . « Առե՛ք հոգի սուրբ . զոր կապիտե՛ք յեւեհ, եւ իտի կապեալ յեւեհնս, եւ զոր առջակիտե՛ք յեւեհ՝ եւ իտի առջակեալ յեւեհնս » :

Հ. Ե՞րբ պէտք է այս խորհուրդս ընդունիլ :

Պ. Այս բանս Եկեղեցւոյ երրորդ պատուիրանին մէջ ըսինք : Բայց մեր մահուան ատենը անստոյգ ըլլալով շատ անխելքութիւն է որ մէկը մահուչափ մեղք ունենայ, ու այս խորհուրդս ընդունելը ուշացնէ :

Հ. Այս խորհրդոյն պատուը ի՞նչ է :

Պ. Իրեք գլխաւոր պատու ունի :

Հ. Առջինը ո՞րն է :

Պ. Թէ որ մէկը արժանաւոր պատրաստութեամբ խոստովանի մահուչափ ու ներելի մեղքերը, բոլորին ալ թողութիւն կ'առնէ :

Հ. Երկրորդ ո՞րն է :

Պ. Մահուչափ մեղաց պատիժն որ յաւիտենական է, կը փոխէ ժամանակաւոր կ'ընէ :

Հ. Երրորդը ո՞րն է :

Պ. Թէ որ սրբարար շնորհքը կորսընցուցած ըլլանք, նորէն աս խորհրդոյս ձեռքովը նոյն շնորհքը կ'ընդունինք. նոյնպէս մահուչափ մեղք չգործած ինչ արդիւնք որ ունէինք, նոյնն ալ նորէն կը շահինք, ու փորձութեանց ալ գէժ կենալու ուժ կ'առնենք :

Հ. Ապաշխարութեան խորհուրդը լաւ ընդունելու համար ի՞նչ պատրաստութիւններ հարկաւոր են :

Պ. Այս իրեքս. զղջումն, խոստովանութիւն, ու ապաշխարանաց վճարումն, կամ փափաք վճարելու :

Հ. Զղջումն ի՞նչ է :

Պ. Հոգւոյն ցաւը, ու գործած մեղքէն դանիլը, ու մէյ մ'ալ չգործելու համար հաստատ առաջագրութիւն :

Հ. Զղջումը քանի՞ կերպ կ'ըլլայ :

Պ. Երկու. կատարեալ ու անկատար :

Հ. Կատարեալ զղջումն ի՞նչ է :

Պ. Յաւ մը Աստուծոյ դէմ գործելուն համար, որովհետեւ Աստուած անհուն բարի ու կատարեալ է, և ըստ ինքեան արժանի, որ մենք ամէն բանէ վեր զինքը սիրենք, ու իրեն ծառայենք:

Հ. Անկատար զղջումն ի՞նչ է:

Պ. Աստուծոյ դէմ գործած յանցանքին վրայ ցաւ՝ մեղաց օգեղութեանը պատճառաւ, կամ պատժի վախին պատճառաւ, որ անդիի աշխարհք Աստուած կը պատժէ, կամ յաւիտենական կենաց զրկելուն պատճառաւ:

Հ. Կատարեալ զղջումն ի՞նչ կ'ընէ:

Պ. Կատարեալ զղջումով ապաշխարութեան խորհուրդն ալ չընդունած մեղաց թողութիւն կ'ըլլայ. միայն թէ որ մէկը մահու չափ մեղքի խղճմտանք ունենայ, պէտք է որ ետքը խոստովանի:

Հ. Անկատար զղջումը ի՞նչ ազդեցութիւն ունի:

Պ. Զապաշխարողը կը պատրաստէ, որ ապաշխարութեան խորհրդովը մեղացը թողութիւն ընդունի:

Հ. Թէ որ մէկը մահուան վտանգի մէջ չկարենայ ապաշխարութեան խորհուրդը ընդունել, անկատար զղջումով մեղքերը չըքաւուիր:

Պ. Չէ. պէտք է որ կատարեալ զղջումն ունենայ. անոր համար ամէն խոստովանութեան մարդ պէտք է որ ջանայ որ կատարեալ զղջումն ունենայ:

Հ. Խոստովանութիւն կատարեալ զղջման ի՞նչպէս ընելու է:

Պ. Այս կերպով. Աստուած իմ, կը ցա-
ւիմ բոլորով սրտիւ, որ քեզի գէմ մեղք
գործեցի. վասն զի դուն անհուն բարի
ես, անհուն կատարեալ և անհուն սիրե-
լի, ու մեղքէ բոլորովին կը զզուիս: Յի-
սուսի փրկչին իմոյ արգեամբքը մեղացս
Թողութիւն կը խնդրեմ, և հաստատուն
կամօք կ'առաջագրեմ, որ քու շնորհքովք՝
աւելի յանձն առնում մեռնիլ, քան թէ
քեզի գէմ մեղք մը գործեւ:

ԼԳ.

Զղջումն. Խոստովանոցիւն.

Հ. Զղջումը թէ կատարեալ եղեր է և
թէ անկատար, ի՞նչ յատկութիւններ սի-
տի ունենայ:

Պ. Չորս. սիտի ըլլայ ներքին, գերբնա-
կան, ընդհանուր ու ծայրագոյն, ու պէտք
է որ ուղղութեան հաստատուն առաջա-
դրութիւն ալ մէջը հասկըցուի:

Հ. Ի՞նչ ըսել է ներքին:

Պ. Ըսել է թէ զղջումը խօսքով միայն
սիտի չըլլայ, հասկ սրտանց սիտի ըզ-
գանք. ու սիտի մեղքէն զզուինք:

Հ. Ի՞նչ ըսել է գերբնական:

Պ. Ըսել է որ զղջումը շնորհքէ առաջ
սիտի գայ, ու այնսիտի պատճառէ մը որ
մեզի հաւատքը կը սորվեցընէ. բնական
պատճառէ մը առաջ սիտի չգայ:

Հ. Ի՞նչ կը նշանակէ ընդհանուր:

Պ. Կը նշանակէ թէ զղջումը ամենայն մեղաց վրայ պիտի ըլլայ, գոնէ մահու չափ ներուճն վրայ. վասն զի թէ որ մէկ մեղք մը միայն դուրս հանուի, մէկալոնց վրայի զղջումն ալ սուտ կ'ըլլայ:

Հ. Ինչո՞ւ համար:

Պ. Վասն զի ամէն մեղք ալ Աստուծոյ սիրոյն դէմ ըլլալով, պէտք է որ մարդ ամենէն ալ զգուի:

Հ. Ի՞նչ ըսել է ծայրագոյն:

Պ. Ըսել է թէ մեղաց վրայ զգացած ցաւը ամէն ցաւէ վեր պիտի ըլլայ, ու մեղքը ամէն ինչուսէ աւելի ծանր ինչաս պիտի սեպենք:

Հ. Պէ՞տք է որ մեղաց ցաւն ալ անանկ զգալի ցաւ ըլլայ, ինչպէս որ է հօր մօր մեռնելու ցաւը:

Պ. Չէ. վասն զի այդ ցաւը արտաքին ըլլալով, զգայարանաց վրայի տպաւորութիւնն ալ աւելի սաստիկ կ'ըլլայ. հապաբաւական է որ ներսուանց ամէն բանէն աւելի ցաւինք ու զղջանք, որ Աստուծոյ դէմ գործք ենք ըրեր:

Հ. Հաստատուն առաջագրութիւնն ի՞նչ է:

Պ. Զմեղ ուղղելու հաստատուն կամքը. և անոր համար ինչ հարկաւոր հնարքներ որ կան՝ պէտք է 'ի գործ դնենք:

Հ. Ի՞նչ պատճառաւ շատերը տպաշխարութեան խորհրդովը իրենց մեղացը թողութիւն չեն աւներ:

Պ. Շատ անգամ զղջումն, ու մէյ մ'ալ

մեղք չգործելու անկեղծ առաջագրու-
թիւն չունենալուն համար :

Հ . Ճշմարիտ զըջման ստոյգ նշանը որն
է :

Պ . Զանքն որ ապաշխարողը ինքը զինքը
չտկելու համար կ'ընէ :

Հ . Թէ որ մեկը նորէն մեղքի մէջ ինկ-
նայ՝ կրնայ ըսուիլ թէ առաջագրութիւնը
անկեղծ չէ եղեր :

Պ . Չէ . վասն զի ապաշխարութեան
խորհուրդը անմեղանչական չքներ զմեզ .
բայց թէ որ մեկը շատ անգամ ու շուտ մը
մանաւանդ ծանր մեղաց մէջ ինկնայ , պէտք
է վախնայ , որ իր զըջումն ու առաջա-
գրութիւնը անկեղծ չեն եղեր :

Հ . Խոստովանութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Մեղաց ամբաստանութիւնն որ մարդ-
քահանային կ'ընէ որ արձակումն առնէ :

Հ . Ի՞նչ պէտք է որ մարդ արձակումն
առնելու համար մեղքերը քահանային ըսէ :

Պ . Վասն զի խոստովանահայրն որ մեղ-
քերէ կապելու ու արձակելու իշխանու-
թիւն ունի , մինչեւ որ մեղքերը չիմանայ ,
իր իշխանութիւնը չկրնար գործածել :

Հ . Խոստովանանքէն առաջ ի՞նչ պէտք
է ընել :

Պ . Պէտք է խղճմտանքը քննել՝ որ մարդ
գործած մեղքերը միտք բերէ :

Հ . Ի՞նչպէս պէտք է մարդ խղճմտանքը
քննէ :

Պ . Նայելով որ Աստուծոյ ու Եկեղեցւոյ
պատուիրանաց դէմ բան մը ըրեր է , ու

իր վիճակին մէջ ինչ պարտք որ ունի առ Աստուած , առ ընկերն և առ անձն՝ կատարե՞ր է :

Հ . Խղճմտանքի քննութիւնը լաւ ըլլալու համար ի՞նչպէս պէտք է ընել :

Պ . Չափաւոր ատեն մտածելով ու Աստուծոյ շնորհք խնդրելով որ մեղքերնիս ճանչնանք , ու վրան զղջանք :

Հ . Քննութենէ՞ն ետքը զղջումը պէտք է ընել , չէ՞ նէ խոստովանանքէն ետքը :

Պ . Հարկաւոր է որ մարդ զղջումն ալ առաջագրութիւնն ալ անմիջապէս քննութենէն ետքը ընէ :

Հ . Ո՞ր մեղքերը բացարձակապէս պէտք է որ մարդ խոստովանի :

Պ . Ամէն միտքը եկած մահուչափ մեղքերը :

Հ . Բաւական է որ մարդ ընդհանրապէս ըսէ՝ Թէ այս մեղքը գործեցի :

Պ . Չէ . հապա պէտք է ըսել մեղքին թիւն ու սլարագաներն ալ , որ մեղքին տեսակը կը փոխեն , կամ խոստովանահօրը լաւ դատաստան ընելու լոյս կու տան :

Հ . Այս բանս օրինակով մը բացատրէ :

Պ . Օրինակի համար . բաւական չէ ըսել Թէ սուտ մը ըսի , հապա պէտք է ըսել ալ Թէ այն սուտը ընկերոջս մըստ մը հասուց : Բաւական չէ ըսել Թէ գողութիւն ըրի , հապա պէտք է ալ ըսել՝ Թէ ըրած գողութիւնը ծանր էր Թէ չէ , և որչափ կ'աժէ գողցած բանը , ու Թէ որ եկեղեցւոյ բան ըլլայ , այն ատենը սրբապղծութիւն ալ կ'ըլլայ :

ԼԴ .

Խոստովանոչիւն և Սրճակոչմն .

Հ . Ներելի մեղքերն ալ պէտք է խոստովանիլ :

Պ . Շատ օգտակար է խոստովանիլը :

Հ . Մէկն որ մեղքի մը վրայ տարակոյս ունենայ՝ ի՞նչ պիտի ընէ :

Պ . Թէ որ տարակուսի թէ արդեօք մահուչափ է , պէտք է որ խոստովանի :

Հ . Մէկն որ խոստովանութեան միայն ներելի մեղք ունենայ , պէտք է որ զղջայ :

Պ . Հրամար էք . պէտք է որ զղջայ և առաջագրութիւն ընէ որ մէյ մ' ալ գոնէ կամաւորապէս՝ այն մեղքերը չգործէ , ու ջանայ որ հետ զհետէ թիւր պակսեցընէ :

Հ . Թէ որ մէկը ամբնալուծն կամ լաւքնութիւն չընելուն մահուչափ մեղք մը չխոստովանի նէ , վաւերական կ' ըլլայ խոստովանութիւնը :

Պ . Ոչ երբէք . պարտաւ կ' ըլլայ խոստովանութիւնը , մանաւանդ թէ սրբապղծութիւն կ' ըլլայ :

Հ . Ուրեմն ի՞նչ պէտք է ընել :

Պ . Պէտք է որ ամէն մեղքէ առաջ պահած մեղքը խոստովանի , ու ըսէ թէ ի՞նչ պատճառի համար պահեր է . ու սրբապիղծ խոստովանութենէն ետքը եղած խոստովանութիւնները պէտք է որ նորէն ըլլայ :

Հ. Թէ որ մէկը ահամայ մահուչափ մեղք մը մոռնայ նէ, խոստովանութիւնը սրբապիղծ կ'ըլլայ :

Պ. Չէ. բայց ետեւի խոստովանութեան մէջ պէտք է մոռցած մեղքը խոստովանի :

Հ. Ի՞նչպէս պէտք է խոստովանանք ըլլալ :

Պ. Անկեղծութեամբ, մեղքերը ոչ պղպտակեղծութեամբ և ոչ մեծցրնելով, ու խոնարհութեամբ ինքը զինքը յանցաւոր սեպելով, ու պարկեշտութեամբ մեղքերը զուրցել :

Հ. Մեղքերը ըսելէն ետքը ի՞նչ պէտք է ընել :

Պ. Խոստովանահայրն ինչ որ ըսէ՝ հետևութեամբ մտիկ ընել, ու զղջմամբ ու յարգութեամբ արձակումն առնել :

Հ. Կրնայ խոստովանահայրն երբեմն արձակումն չտալ :

Պ. Հրամար էք. երբոր տեսնայ որ խոստովանորդին պէտք եղած պատրաստութիւնը չունի. զոր թէ արձրկելու ըլլայ, ինքն ալ խոստովանորդին ալ դատապարտութեան արժանի կ'ըլլան :

Հ. Խոստովանահայրն որ արձակումն չտայ, խոստովանորդին ի՞նչ պիտի ընէ :

Պ. Պիտի հնազանդի, և ջանայ որ լաւ պատրաստութիւն տեսնայ. և ինչ ասէն որ ըսեր է խոստովանահայրը՝ դառնայ նորէն խոստովանանք ըլլայ :

Հ. Խոստովանահայրը մեղքերը ծածուկ պահելու պարտք ունի :

Պ. Հրամար էք. ամենայն աստուածայ.

ին և մարդկային օրէնք այս պարտքը սաս-
տիկ կը գնեն : Եւ չէ թէ միայն խոստովա-
նահայրը , հապա թէ որ ուրիշ մ'ալ դի-
պուածով մէկուն խոստովանած մեղքը լսէ ,
նոյնպէս կը պարտաւորի ծածուկ պահել :

ԼԵ .

Ապաշխարանք և Ներողութիւն .

Հ . Ապաշխարանքն ի՞նչ է :

Պ . Խոստովանահօր մեղաց քաւու թեա-
նը համար դրած պատիժը :

Հ . Ուրեմն ապաշխարութեան խորհրդը
գոյլը մկրտութեան պէս ամէն մեղաց պատ-
ժին թողութիւն չըլլար :

Պ . Չէ . Աստուծոյ արգարութիւնը այս
խորհրդովս մեղքը ու յաւիանական պա-
տիժը կը ներէ . բայց կ'ուզէ որ մեղացը
համեմատ ժամանակաւոր ապաշխարանք մը
քաշէնք :

Հ . Թէ որ մէկը խոստովանահօր դրած
ապաշխարանքը չկատարէ , խոստովանու-
թիւնը վաւեր կ'ըլլայ :

Պ . Թէ որ միտքը դրած ըլլայ որ ապաշ-
խարանքը չկատարէ , անվաւեր է խոստո-
վանութիւնը . իսկ թէ որ միտքը դրած ըլ-
լայ որ կատարէ , բայց անհոգութեամբ
չկատարէ նէ , խոստովանանքը վաւեր է ,
բայց մեղք կը գործէ . ուստի պէտք է որ
խոստովանանք ըլլալու ատեն այն մեղքն
ալ յիշէ :

Տ. Արձակումն առնելէն առաջ պէտք է որ ասպաշխարանքն ըրած ըլլայ :

Պ. Չէ . բաւական է ասպաշխարանքը կատարելու կամք ունենալ . և ետքը պէտք չէ ուշանալ , մէյմը՝ որ չըլլայ թէ մոռցուի , մէյմ՝ ալ որ քանի որ մարդ շնորհքի մէջ է՝ լաւ է որ ասպաշխարանքն ալ կատարէ :

Տ. Թէ որ մէկը իր ընկերոջը վնաս մը հասուցած ըլլայ՝ թողութիւն գտնալու համար բաւական չէ՞ քանի մը աղօթք ընել կամ ասպաշխարանք մը կատարել :

Պ. Չէ . տուած վնասին պէտք է փոխարէնը ընել , թէ ստակ եղեր է , թէ անուն , ինչ կերպով որ խոստովանահայրը կը կարգաւորէ :

Տ. Թէ որ մէկը գրած ասպաշխարանքը չկարենայ կատարել , ի՞նչ պէտք է որ ընէ :

Պ. Պէտք է խոնարհութեամբ խոստովանահօրը հասկըցընէ . բայց այս ալ իրաւ է՝ որ ով որ ճշմարիտ զըմտուիք ունենայ , ամէն ասպաշխարանք թեթեւ կը սեպէ , ու մանաւանդ իր կողմանէ նոր ասպաշխարանք ալ ինքն իրեն կը գնէ իր մեղացը քաւութեանը համար :

Տ. Ուրեմն խոստովանահօրը գրած ասպաշխարանքը ամբողջ կատարելը բաւական չէ մեղքերը բոլորովին քաւելու :

Պ. Չէ . Եկեղեցին ալ հին ատենուան ասպաշխարող մեղաւորաց ծանր ու երկայն ասպաշխարանքները ու պատիժները թեթեւցուց նէ , ազատ չըբաւ որ մեր կողմանէ Աստուծոյ արգարութեան փոխարէնը չընենք :

Հ. Ի՞նչ կը հանդիպի անոնց որ այս աշխարհքս Աստուծոյ արդարութեան փոխարէնը չեն վճարեր :

Պ. Քաւարանի մէջ սաստիկ պատիժ կը քաշեն . այս աշխարհքս ալ շատ անգամ նորէն նոյն մեղքերուն մէջ կ'ինկնան :

Հ. Այս աշխարհքիս նեղութիւնները ապաշխարանքի տեղ կ'անցնի՞ն :

Պ. Հրամեր էք . թէ որ խոնարհութեամբ ու համբերութեամբ քաշենք :

Հ. Մեր վիճակին աշխատութիւններն ու պարտքերն ալ ապաշխարանքի տեղ կ'անցնի՞ն :

Պ. Հրամեր էք . միայն թէ անհոգութեամբ ու ժամանակաւոր շահու համար չկատարենք . հապա մտադրութեամբ ու Աստուծոյ հաճոյ ըլլալու համար , ու իր արդարութեան փոխարէնը վճարելու համար :

Հ. Այս աշխարհքս մեր մեղաց պատիժը քաւելու համար Եկեղեցին ուրիշ միջոց ալ գրե՞ր է :

Պ. Հրամեր էք . ներողութեանց գանձը :

Հ. Ներողութիւն ի՞նչ ըսել է :

Պ. Մեղաց համար ժամանակաւոր պատիժներու թողութիւն , որ թէ որ լիակատար ներողութիւն ըլլայ՝ ամէն պատժոց թողութիւն կը գանանք . իսկ թէ որ լիակատար չըլլայ նէ , պատժոց մէկ մասին միայն թողութիւն կը գանանք :

Հ. Ներողութիւնը ի՞նչ բանի վրայ հաստատուած է :

Պ. Եկեղեցւոյ իշխանութեան վրայ, որ կրնայ Յիսուսի անհուն արդիւնքը ու սուրբ Աստուածածնայ ու սրբոց արդիւնքը հաւատացելոց մերձեցընել:

Հ. Ներողութիւն շահելու համար ի՞նչ կը պահանջուի:

Պ. Մէյ մը՝ որ մարդ Աստուծոյ շնորհաց մէջը գտնուի, մէյ մ՝ ալ որ ներողութեան կոնդակին մէջ ինչ որ հրամայած է՝ ճիշդ պէտք է կատարել:

Հ. Ի՞նչպէս պէտք է որ մարդ Աստուծոյ շնորհացը մէջ գտնուի:

Պ. Պէտք է որ նախ մեղաց թողութիւն գտնալով՝ Աստուծոյ հետ հաշտուած ըլլայ, որ ետքը մեղացը պատժին ալ կարենայ ներումն գտնալ:

Հ. Ներողութիւնը ուրիշ ապաշխարանք ներէն ազատ կ'ընէ:

Պ. Չէ. մանաւանդ թէ Եկեղեցւոյ դիտաւորութիւնն այն է, որ զմեզ ապաշխարանք ընելու յորդորէ. իսկ ներողութիւնը մեր տկարութեանը պահսութիւնը լեցընելու համար է:

ԼԶ.

Հաղորդութիւն.

Հ. Հաղորդութիւնն ի՞նչ է:

Պ. Եկեղեցւոյ խորհուրդ մըն է, որ հացին ու գինւոյն անսակին կամ արտա-

քին երեւութին տակը իրապէս ու ճշմար-
տութեամբ կը բովանդակէ տեսուն մերոյ
Յիսուսի մարմինը, արիւնը, հոգին և ա-
տուածութիւնը :

Հ. Տեսակ կամ արտաքին երեւոյթը
սելով ի՞նչ կը հասկըցուի :

Պ. Կը հասկըցուի այն բանը որ մեր ըզ-
գայարանքներովը կ'իմանանք, ինչպէս գոյ-
նը, ձեւը ու համը :

Հ. Յիսուս այս խորհուրդը երբ հաս-
տատեց :

Պ. Աւագ հինգշաբթի իրիկուն իր չար-
չարանաց օրէն օր մը առաջ, երբոր ինքը
հացն ու գինին իր մարմինը ու արիւնը
դարձուց, և Առաքելոց ալ իշխանութիւն
տուաւ որ նոյն բանը ընեն :

Հ. Եկեղեցոյ մէջ այս իշխանութիւնը
որո՞ւն անցած է :

Պ. Միայն քահանայից :

Հ. Քահանայն սրբագործութեան բա-
ւերը չբաժնէ նշխարքն ի՞նչ է, ու սկիհին
մէջ ի՞նչ կայ :

Պ. Նշխարքը միայն հաց է, և սկիհին
մէջ գինի ու քիչ մը ջուր կայ :

Հ. Քահանայն սրբագործութեան բա-
ւերը ըսելէն ետեւ ի՞նչ կ'ըլլայ :

Պ. Հացը կը փոխուի Քրիստոսի մարմի-
նը կ'ըլլայ, գինին ալ արիւն Քրիստոսի .
ու անկէջ ետեւ միայն հացին ու գինւոյն
գուրսէն երեւոյթը կը մնայ :

Հ. Եկեղեցին այս հրաշալի խորհուրդը
ի՞նչ կ'անուանէ :

Պ . Գոյացութիւնն , որ է ըսել թէ գոյացութիւն մը կը փոխուի ուրիշ գոյացութիւն մը կ'ըլլայ : Եւ այս բանս կ'ըլլայ Յիսուսի խօսքերուն ամենակարող զօրութեամբը , զորոնք քահանայն յանուն Յիսուսի կը զրուցէ :

Հ . Հաղորդութեան մէջ ինչպէս է Յիսուսի մարմինը :

Պ . Ճշմարիտ մարմին , այն որ 'ի սուրբ Աստուածածնայ ծնաւ , ու մեզի համար խաչ ելաւ , ու յարութիւն առաւ , ու հիմա արքայութիւնն է :

Հ . Յիսուս Հաղորդութեան մէջ գալու ատեն երկինքէն կը հեռանայ :

Պ . Չէ . նոյն վայրկենին թէ երկինքն է , և թէ ամենայն սրբագործեալ նշխարքներուն մէջ :

Հ . Ուրեմն նշխարքին մէջ միայն Յիսուսի մարմինն է ու բաժակին մէջ միայն արիւնը :

Պ . Յիսուս թէ նշխարքին մէջ և թէ բաժակին մէջ ամբողջ է . ու միայն նշխարքը ընդունելով արիւնն ալ ընդունած կ'ըլլանք . որովհետեւ Հաղորդութեան մէջ Յիսուս կենդանի է , ու մարմինը առանց արեան չըլլար , և ոչ արիւնը առանց մարմնոյ :

Հ . Հապա ինչո՞ւ քահանան նշխարքն ու բաժակը զատ զատ կը սրբացնէ :

Պ . Յիսուսի չարչարանաց և մահուանը յիշատակին համար , որպէս զի խմացնէ թէ Յիսուսի փրկչին մերոյ արիւնը չար-

չարանայ աստենը մարմինէն բաժնուեցաւ :
Եւ Հաղորդութիւնը այս խորհուրդը հրա-
շարի կերպով մեր աչքին առջեւ կը բերէ :

Հ . Թէ որ նշխարքն երկու կտոր ըլլայ ,
Յիսուսի մարմինն ալ երկու կտոր կ'ըլլայ :

Հ . Ոչ երբէք . հապա դուրսի երեւոյ
թը միայն երկու կտոր կ'ըլլայ : Եւ ամէն
մէկ կտորին մէջ ամբողջ է Յիսուսի մար-
մինը :

Հ . Ի՞նչպէս կարելի է որ ամբողջ մար-
մին մը պզտիկ նշխարքի մը մէջ ըլլայ , ու
նոյն վայրկենին բիւրաւոր տեղուանք միան-
գամայն :

Պ . Այս ու ուրիշ հրաշքներ ալ , որ
սուրբ Հաղորդութեան վրայ կը տեսնուին ,
մեր խելքէն վեր են . բայց Աստուծոյ առ-
ջեւ անկարելի չեն , և Յիսուս՝ որ այս բանս
ըսաւ , և Եկեղեցին որ մեզի կը պատուիրէ
որ հաւատանք , զմեզ չեն կրնար խաբել :

ԼԵ .

Սրբոշխուն .

Հ . Հաղորդութեան մէջ պէտք է որ Յի-
սուսի երկրպագութիւն ընենք :

Պ . Հրամար էք . վասն զի իրօք ներկայ
է , ու պէտք է որ միշտ իրեն երկրպագու-
թիւն տանք :

Հ . Յիսուս ինչո՞ւ Հաղորդութեան մէջ
ներկայ է :

Պ . Որպէս զի իրեն երկրպագութիւն
տալէն զատ՝ զինքը կարենանք ընդունիլ :

Տ. Սրբուծիւն առնելու պարտք կայ :

Պ. Հրամար էք . վասն զի Յիսուս ըսաւ .
Ե՛կ ո՛ւ ապիշե՛ք զճարձին որդոց ճարդոց՝ ո՛ւ ու-
նիցի՛ք կեանս յանձինս :

Տ. Արժանաւորապէս Սրբուծիւն առ-
նելու համար ի՛նչ պատրաստուծիւն պէտք
է ընել :

Պ. Երկու կերպ . ըստ մարմնոյ և ըստ
հոգւոյ :

Տ. Ըստ մարմնոյ պատրաստուծիւնը որն
է :

Պ. Նախ որ ծով՝ ըլլանք , որ է կէս գի-
շերուընէ բերաննիս ոչ ուտելու և ոչ խմե-
լու բան առնենք . իսկ մահուան թոշակը
կերակուր կերած ալ կ'առնուի : Երկրորդ
որ հագուստնիս պարկեշտ ու համեստ ըլ-
լայ :

Տ. Ըստ հոգւոյ պատրաստուծիւնը
որն է :

Պ. Երկուք է . հեռաւոր ու մերձաւոր :

Տ. Հեռաւոր պատրաստուծիւնը որն է :

Պ. Նախ՝ որ հաւատոյ խորհուրդները
գիտնանք , մանաւանդ անոնք՝ որ այս սուրբ
խորհրդոյս վրայօքն են . և երկրորդ՝ որ
կեանքերնիս ջերմեռանդութեամբ ու բա-
րեկարգութեամբ անցընենք :

Տ. Մերձաւոր պատրաստուծիւնը որն է :

Պ. Առաջին և հարկաւորը՝ որ ամէն մա-
հացու մեղքէ մաքուր ըլլանք . նոյնպէս
պէտք է ջանանք որ ներելի մեղքերէ ալ
մաքուր ըլլանք : Երկրորդ՝ որ սրբուծիւն
առնելէն առաջ ու ետքը ինչ պաշտաճա-
ւոր բան պէտք է ընել նէ ընենք :

Հ. Թէ որ մէկը մահացու մեղքի մէջ
 ըլլալով Սրբութիւն առնէ նէ, Յիսուսի
 սուրբ մարմինը կ'ընդունի՞ :

Պ. Հրամար էք. բայց Յուդայի նման,
 իր դատապարտութիւնը կ'ընդունի, և սոս-
 կալի սրբապղծութիւն կը դործէ :

Հ. Թէ որ մէկը Սրբութիւն առնելու
 վայրկեանին միտքը դայ որ մահացու մեղք
 մը խոստովանանք ըլլալու մոռցեր է, ի՞նչ
 պէտք է ընէ :

Պ. Թէ որ ուրիշի մեծ դայթակղութիւն
 չըլլար նէ՛ լաւ է որ ետ քաշուի, ու նախ
 այն մեղքն ալ խոստովանի ու ետքը դայ
 սրբութիւն առնէ. բայց թէ որ դայթակ-
 ղութիւն կ'ըլլայ, պէտք է որ որչափ որ
 ձեռքէն կու դայ ջանայ կատարեալ զըջ-
 մունք ընելով սրբութիւնը առնէ, բայց
 հաստատ առաջագրութիւն ալ ընելով՝ որ
 մէկէն խոստովանանք ըլլայ նոյն մեղքը :

Հ. Արժանաւոր սրբութիւն առնելուն
 պտուղն ի՞նչ է :

Պ. Իրեք գլխաւոր պտուղ ունի :

Հ. Առջինը ո՞րն է :

Պ. Ամէն խորհուրդներէ եւեւ սրբարար
 շնորհքը կ'աւելցընէ :

Հ. Երկրորդը ո՞րն է :

Պ. Հոգւոյն նոր ոյժ կու տայ բարեգոր-
 ծութիւններ ընելու ու առաքինութեանց
 մէջ առաջ երթալու. ինչպէս կերակուրը
 մարմինը կը սնուցանէ ու կ'ուժուցընէ :

Հ. Երրորդը ո՞րն է :

Պ. Ներելի մեղքերը կը մաքրէ, ու մե-

դաց փորձութեանց ու առթից դէմ կենալու ուժ կու տայ :

Հ . Որովհետեւ Սրբութիւն առնելը մեր հոգւոյն այսչափ օգուտ կը բերէ , քիչ անգամ առնելը կրնա՞նք բաւական սեպել :

Պ . Չէ . և ամէն բանէն օգտակարն է շատ անգամ Սրբութիւն առնելը , միայն թէ արժանաւոր պատրաստութեամբ ըլլայ :

Հ . Շատ անգամ Սրբութիւն առնելու համար , ինչպէս ութը օրը հեղ մը , մահուչափ մեղքէ միայն զգուշանալը բաւական է :

Պ . Սրբապղծութիւն չընելու համար բաւական է . բայց այսպիսի մեծ խորհրդոյ մը յարգը կը պահանջէ , որ ներելի մեղքերէ ալ զգուշանանք :

Հ . Անոնք որ գաղջութեամբ Սրբութիւն կ'առնեն , ամէն առջի ըսած պտուղները կը քաղեն :

Պ . Այն պտուղները կը կտրուին մեր ջանքէն ու ջերմեռանդութենէն՝ որով որ կը պատրաստուինք ու կ'ընդունինք աստուրք խորհուրդը :

Հ . Սրբութիւն առնելէն առաջ ի՞նչ պէտք է ընենք :

Պ . Կենդանի հաւատք ունենանք ու խորին խոնարհութիւն , ու փափաք ու սէր առ տէր մեր Յիսուս :

Հ . Սրբութիւն առնելէն ետեւ ի՞նչ պէտք է ընել :

Պ . Քիչ մը ատեն սրտանց շնորհակալ ըլլանք ու մինք զմեզ Յիսուսին նուիրենք ,

ու հարկաւոր առաջագրու թիւները ու խըն-
գիրքները ընենք, և օրուան մէջն ալ շատ
անգամ այդ մեծ շնորհքը միտքերնիս բե-
րենք. ու ջնմանինք անոնց՝ որ առանց ջերմ
եռանգութեան մէկէն եկեղեցիէն դուրս
կ'ելլան ու բոլոր օրը զբօսանքներով կ'ան-
ցընեն :

ԼԸ .

Խորհուրդ սրբոյ Պատարագի .

Տ . Հաղորդութիւնը միայն խորհուրդ
Եկեղեցւոյ կը սեպուի :

Պ . Չէ . հապա նաեւ նոր օրինաց զօհն է :

Տ . Զօհն ի՛նչ է :

Պ . Արտաքին բան մը Աստուծոյ նուիրե-
լ զինքը պատուելու, ու ներքին նուիր-
մունքը արտաբուստ ալ ցուցընելու համար,
որով որ մենք զմեզ Աստուծոյ կը նուիրենք :

Տ . Հին օրինաց զօհերն ի՛նչ էին :

Պ . Այլ և այլ կենդանիներու նուիր-
մունք :

Տ . Այն զօհերը Աստուծոյ հաճոյ էին,
և անով կ'ըլլար զԱստուած պատուել :

Պ . Նոր օրինաց զօհին պատկերը ըլլա-
լով անով միայն հաճոյ կ'ըլլային Աստու-
ծոյ, ու կը պատուէին զԱստուած :

Տ . Նոր օրինաց զօհը ո՞րն է :

Պ . Այն որ Յիսուս մեզի համար իր ա-
րիւնը թափելով ու խաչին սեղանոյն վրայ
մեռնելով նուիրեց :

Հ. Այս զոհը հին օրինաց բոլոր զոհերը վերջացուց :

Պ. Հրամար էք. վասն զի Ճմարտու-
թիւնն եկաւ ու շուքն ու օրինակը դադրե-
ցուց :

Հ. Քրիստոս մի անգամ խաչին վրայ
զոհ ըլլալով, ուրիշ ալ զոհ չըլլար :

Պ. Խաչին զոհը միշտ կ'ըլլայ և մինչեւ 'ի
կատարած աշխարհի միշտ պիտի ըլլայ պա-
տարագին զոհովը, որ նոյն զոհն է ինչ որ
խաչին վրայ կատարուեցաւ :

Հ. Ի՞նչպէս Պատարագին զոհը խաչին
վրայի զոհին հետ նոյն է :

Պ. Վասն զի այն մօրմինն ու այն արիւնն
որ Քրիստոս խաչին վրայ զոհագործեց,
նոյնը քահանայք կը զոհագործեն հացին
ու գինւոյն տեսակաւ :

Հ. Այս երկու զոհագործութեանց մէջ
տարբերութիւն մը կայ :

Պ. Այս տարբերութիւնը միայն կայ՝ որ
խաչին զոհը արեամբ կատարուեցաւ, իսկ
պատարագին զոհը անարիւն է :

Հ. Պատարագին զոհը որո՞ւն կը մատու-
ցուի :

Պ. Միայն Աստուծոյ, ու Աստուծմէ
զատ ուրիշի մատուցանել չըլլար :

Հ. Հապա Աստուածածնայ ու սրբոց
համար որ պատարագ կ'ըլլայ նէ, զոհը ա-
նոնց չըլլար :

Պ. Չէ. հապա Աստուծոյ կը մատու-
ցուի, շնորհակալ ըլլալով ինչ շնորհք որ
Աստուած այն սրբոց ըրեր է, և ինչ շնորհ-

քի որ կարօտու թիւն ունինք՝ անոնց բարեխօսութեամբն ընդունելու համար :

Հ . Այսպիսի սուրբ զոհագործութեան ինչպէս պէտք է ներկայ ըլլալ :

Պ . Մեծ յարգութեամբ ու ջերմեան գութեամբ , իբրեւ թէ խաչին զոհագործութեանը ներկայ ըլլայինք . և պէտք է որ մեր գիտաւորութիւնն ալ միաբանենք Յիսուսի և սուրբ Եկեղեցւոյ գիտաւորութեանը , որ այս զոհը մեզի համար կը մատուցանէ :

ԼԹ .

Վերջին օծումն , կարգ քահանայութեանն ու Պատկ .

Հ . Վերջին օծումն ինչ է :

Պ . Խորհուրդ մը Եկեղեցւոյ , որ հաստատուած է հիւանդաց սիրտ աալու ու մնացորդ մեղաց թողութիւն տալու և սրբութեամբ մեռնելու օգնելու համար :

Հ . Վերջին օծումը ինչպէս սիրտ կուտայ հիւանդաց :

Պ . Կամ մարմնոյ առողջութիւն պարգեւելով թէ որ իրենց յաւիտենական փրկութեանը օգտակար է նէ , կամ արիութիւն տալով որ հիւանդութեանը համբերեն :

Հ . Ինչպէս մնացորդ մեղաց թողութիւն կուտայ :

Պ . Չքառուած ներելի մեղաց քաւու-
թիւն տալով . միայն թէ պէտք է որ հի-
ւանդը բաւական զզջումն ունեցած ըլլայ .
անգիտութեամբ գործած մահացու մեղաց
ալ թողութիւն կու տայ :

Հ . Ի՞նչպէս սրբութեամբ մեռնելու
կ'օգնէ :

Պ . Քաջալերելով հիւանդն , որ այն
վայրկենին ինչ առաքինութիւն որ հարկա-
ւոր է՝ ի գործ գնէ , և փորձութեանց դէմ
գնէ , որ այն վայրկենին շատ վախնալու են :

Հ . Այս խորհուրդը ընդունելու բա-
ցարձակ պարտք կայ :

Պ . Չէ . բայց թէ որ մէկը ընդունելու
անհոգ ըլլայ , յանցանք կը գործէ , ու մեծ
օգնականութենէ կը զրկուի :

Հ . Այս խորհուրդը ընդունելու ի՞նչ
պատրաստութիւն հարկաւոր է :

Պ . Աստուծոյ շնորհաց մէջ պէտք է ըլ-
լալ , ու թէ որ կարելի է՝ խոստովանանք
ալ ըլլալ . չէ՛ թէ որ կարելի չէ , զզջումն
ընել . ու որչափ որ կրնայ ազօթքները քա-
հանային հետ մէկտեղ ընել :

Հ . Բանավարութիւնը չբացուած աը-
ղոց ալ այս խորհուրդը կրնայ տրուիլ :

Պ . Չէ . վասն զի մկրտութենէն ետքը
մեղք գործած չեն , որ այս խորհրդովս
քաւութիւն առնեն :

Հ . Կրնայ այն հիւանդներուն տրուիլ՝
որ իրենք զիրենք կորսնցուցած են :

Պ . Հրամար էք . բայց ամէն մարդու
ջանքն այն պիտի ըլլայ՝ որ խելքը գլուխը

ընդունի, որպէս զի կարենայ պտուղ
քաղել. չէ թէ մինչեւ ետքի վայրկեանը
թողուլ:

Հ. Վերջին օծումը կրնայ մարդ շա-
անգամ ընդունիլ:

Պ. Հրամար էք. քանի որ մէկը վտան-
դաւոր հիւանդութեան մէջ որ գտուի՝ կըր-
նայ ընդունիլ. միայն թէ մէկ վտանգէն
մինչեւ մէկալը քիչ մը աստէն անցած ըլլայ:

Հ. Այս խորհուրդը ո՞վ կրնայ տալ:

Պ. Քահանայն:

Հ. Կարգն ի՞նչ խորհուրդ է:

Պ. Եկեղեցւոյ խորհուրդ մը, որով
մարդ իշխանութիւն ու շնորհք կ'ընդունի
եկեղեցական պաշտօնը արժանապէս կա-
տարելու:

Հ. Քահանայութեան կարգն ի՞նչ է:

Պ. Եկեղեցւոյ խորհուրդ մը, որ իշխա-
նութիւն կու տայ Յիսուսի մարմինն ու ա-
րիւնը սրբազօրծելու, ու կարգէն կամ
ձեռնագրութենէ զատ ուրիշ ամէն խոր-
հուրդները մատակարարելու:

Հ. Եպիսկոպոսութիւնը քահանայու-
թենէն զան խորհուրդ է:

Պ. Չէ. հապա քահանայութեան լը-
րումն է:

Հ. Պատկն ի՞նչ է:

Պ. Խորհուրդ մը Եկեղեցւոյ, որ այր և
կին իրարու կը միացնէ, որ սրբութեամբ
ապրին, ու աստուածապաշտութեամբ ի-
րենց զաւկրները գաստիարակեն:

Հ. Այս խորհուրդը ընդունելու հա-
մար պէտք է շնորհաց մէջ ըլլալ:

Պ. Հրամար էք . ով որ մահուչափ մեղաց մէջ ընդունի՝ որբասղծութիւն կը դործէ :

Հ. Մէկն որ բռնութեամբ կամ առանց վկայի պսակուի՝ կ'ընդունի՞ այս խորհուրդը :

Պ. Չէ . պէտք է որ երկու կողմանէ ազատ հաւանութիւն ըլլայ , որն որ պէտք է արտաքին նշանով մը յայտնել . ու պէտք է որ պսակը ժողովրդապետին ու արժանահաւատ վկայից առջեւն ըլլայ . թէ որ առանկ չըլլայ՝ պսակը վաւերական չըլլար :

Հ. Կրնայ՞ այս խորհուրդը արձրկուիլ :

Պ. Ոչ երբէք . բայց միայն երկանը կամ կնկանը մահուամբ :

Խ .

Մեղք .

Հ. Մեղքն ի՞նչ է :

Պ. Աստուծոյ օրինացը անհնազանդութիւն :

Հ. Մեղքը քանի՞ տեսակ է :

Պ. Երկու . Սկզբնական ու Ներդործական :

Հ. Սկզբնական մեղքը ո՞րն է :

Պ. Այն որուն մէջն որ կը ծնանինք , ու Ազամայ մեր նախահօրը սրտաճառաւ մեզի անցաւ այս մեղքը :

Հ. Ամէն մարդ այս մեղաց տէրն է :

Պ. Հրամար էք , բայց Տրիդէնտեան ժո

զովքը կը բացատրէ թէ ամէնքը ըսելով ժողովքին դիտաւորութիւնն այն չէ՝ որ Անաբաթ Մայրն Աստուծոյ ալ մէջն հասկընայ :

Հ . Սկզբնական մեղքէն ի՞նչպէս կ'ազատինք :

Պ . Մկրտութեամբ :

Հ . Ներգործական մեղքը ո՞րն է :

Պ . Այն մեղքն որ մենք ազատութեամբ մեր կամքովը կը գործենք :

Հ . Ներգործական մեղքը քանի՞ տեսակ է :

Պ . Երկու . մահուչափ ու ներելի :

Հ . Մահուչափ մեղքը ո՞րն է :

Պ . Այն որ մեր հոգին կը մեռցնէ , սրբարար շնորհքէն զրկելով՝ որ մեր հոգւոյն կեանքն է , ու դժոխոց արժանի ընելով՝ որ յաւիտենական մահ է :

Հ . Ներելի մեղքը ո՞րն է :

Պ . Այն որով թէպէտ Աստուծոյ շնորհքը չենք կորսնցըներ , բայց սէրը կը պաղեցընէ , ու զմեզ ժամանակաւոր պատժոց արժանի կ'ընէ , զոր կամ այս աշխարհքս կամ մահուընէ ետեւ քաւարանին մէջ պէտք է կրենք :

Հ . Քանի՞ կերպով ներգործական մեղք կրնայ գործուիլ :

Պ . Չորս կերպով . խորհրդով , բանիւ , գործով ու զանցառութեամբ :

Հ . Խորհրդով ի՞նչպէս մեղք կը գործուի :

Պ . Երբոր մէկը ազատաբար մտքին մէջ հաւանութիւն տայ այն բանին , որ Աստու-

Ծոյ օրինացը գէմ է . զոր օրինակ եղբօրը
 շնասուն փափաքիլ :

Հ . Զանցառութեան մեղքն ի՛նչ է :

Պ . Հրամայած բան մը կատարելէն մարդ
 իր յանցանքովը ետ մնալ . զոր օրինակ տօնի
 օր պատարագ չտեսնալ :

Հ . Ինչո՞ւ իր յանցանքովը կ'ըսես :

Պ . Վասն զի՝ օրինակի համար թէ որ
 մէկը առանց իր յանցանքին չգիտնայ որ
 տօնի օր է , կամ մէկ օրինաւոր արգելք մը
 ունենայ , մեղք չըլլար թէ որ այն օրը պա-
 տարագ չտեսնայ :

Հ . Երբեմն ուրիշի մեղքը մեզի կրնայ
 սեպուիլ :

Պ . Հրամար էք . երբոր մեր յանցանքովը
 անոր մեղացը պատճառ եղած ըլլանք :

Հ . Քանի կերպով ուրիշի մեղացը պատ-
 ճառ կրնանք ըլլալ :

Պ . Եօթը կերպով . չար օրինակով . չար
 խրատով . գէշ գործք մը հրամայելով .
 գէշ գործքի մը հաւնելով . գէշ գործք ը-
 նողը գովելով . գէշ գործք ընողին գործա-
 կից ըլլալով . ու երբոր ձեռուրնուս կու
 գայ գէշ գործքը չարգելելով :

ԽՍ .

Մահացու մեղք , ու Մեղք ընդդէմ
Հոգոյն սրբոյ .

Հ . Մահացու մեղքերը քանի՞ են :

Պ . Եօթը . Հպարտութիւն .

Նախանձ .

Բարկութիւն .

Ագահութիւն .

Ծուլութիւն .

Որհրամոլութիւն .

Բռնատէրութիւն :

Հ . Ինչո՞ւ մահացու կ'ըսուին :

Պ . Վասն զի ամէն մեղաց գլուխն ու սկիզբն ըլլալով՝ հոգեւորապէս հոգւոյն մեռնելու պատճառ կ'ըլլան :

Հ . Հպարտութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Ինքն իրեն վրայ անկարգ համարմունք ունենալ , ու անանկով ուրիշներէն վեր ուզել ըլլալ , և այն բարիքն որ մեր վրայ կը տեսնանք՝ փառքը մենք մեզի տալ :

Հ . Նախանձն ի՞նչ է :

Պ . Ուրիշին աղէկութեանը վրայ տրիւրիլ , ու ձախորդութեանը վրայ ուրախանալ :

Հ . Բարկութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Սրտին անկարգ շարժմունքը , որով սաստիկ կիրք կ'ըլլանք թէ որ մեղի մնասակար կամ տհաճելի բան մը լսենք կամ տեսնանք :

Հ. Ագահութիւնն ի՞նչ է :

Պ. Անկարգ ախորժակ մը, փափաք մը ժամանակաւոր հարստութեան ու բարեաց :

Հ. Ծուլութիւնն ի՞նչ է :

Պ. Հանգչելու անկարգ ախորժակ մը, որով մեր սարսքերը կատարելու ձանձրութիւն կու գայ մեզի ու սարսքերնիս ոտքի տակ կ'առնենք :

Հ. Որկրամոլութիւնն ի՞նչ է :

Պ. Ուտելու ու խմելու անկարգ ախորժակ մը :

Հ. Բղջախոհութիւնն ի՞նչ է :

Պ. Գէշ ախտ մը, որ մարմնոյ ապօրինաւոր զուարճութեան մեղ կը յորդորէ :

Հ. Հոգւոյն սրբոյ գէմ՝ եղած մեղքերը որո՞նք են :

Պ. Այս վեցս . Յուսահատութիւն .
Յանդգնութիւն .

Ծանուցեալ ճշմարտութեան գէմ՝
կենալ .

Ուրիշի շնորհացը վրայ նախանձ .

Մեղաց վրայ յամառիլ .

Վախճանական անզղջութիւն :

Հ. Ո՞ր մեղքերը երկնքէն վրէժխն-
գրութիւն կը բողոքեն :

Պ. Գլխաւորները աս չորսն են .

Կամաւոր մարդասպանութիւն .

Աղքատը նեղը խոթել .

Վարձուորին վարձքը չտալ .

Գարշէլի մեղքն , որուն համար եր-
կնքէն Սողոմ՝ Գոմորին վրայ կրակ թա-
փեցաւ :

Հ. Ունակուածեան մեղք ո՞րը կ'ըսուի :

Պ. Այն մեղքն որ մարդ այնչափ շատ մէջը կ'ինկնայ, որ ետքը խիտ շատ դժուարութիւն կը քաշէ ինքը զինքը շահելու. ա՛նոր համար պէտք է որ մարդ շատ փոյթ ունենայ չար սովորութեան դէմն առնելու, և շուտով ինքը զինքը շահէ :

Հ. Ո՞ր մեղքն է որ Չարութեան մեղք կ'ըսուի :

Պ. Այն մեղքն որ մարդ առաջուց մտածելով ու ուզելով կը դործէ խղճմտանքին զարնելուն դէմ :

Հ. Տկարութեան ու չարութեան մեղքին մէջ ի՞նչ տարբերութիւն կայ :

Պ. Թէպէտ երկուքն ալ մեղք են, բայց չարութեան մեղքը աւելի ծանր է :

Հ. Տգիտութեան պատճառաւ մարդ մեղքէ ազատ կրնայ ըլլալ :

Պ. Թէ որ տգիտութիւնը իրաւցրնէ անյայտելի ըլլայ՝ մեղքէ ազատ կ'ըլլայ. բայց թէ որ մէկը կարենայ ու պարտական ըլլայ սորվելու ու չսորվի տգէտ մնայ, մեղքէ ազատ չէ :

ԽԲ .

Առաքիտոչրիւնք .

Հ. Փրկութեան հասնելու համար չար գործքէ միայն զգուշանալը բաւական է :

Պ. Պէտք է աղէկ գործք ալ ընել ու առաքինութիւն վաստակիլ :

Հ. Փրկութեան աւելի հարկաւոր եղած առաքինութիւնները որո՞նք են :

Պ. Աստուածաբանական ու Գլխաւոր ըստած առաքինութիւնները :

Հ. Աստուածաբանական առաքինութիւնները որո՞նք են :

Պ. Այս իրեքս . հաւատք , Յոյս , Սէր . ասոնց վրայ առաջները երկայն խօսեցանք :

Հ. Ինչո՞ւ այս առաքինութիւնները Աստուածաբանական կ'ըսուին :

Պ. Վասն զի Աստուծմէ կու գան ու առ Աստուած կը վերաբերին :

Հ. Արդ՛հետեւ այս առաքինութեանց խոստովանութիւնը երբեմն երբեմն պէտք է ընել , ընդ հանրապէս հաւատքի խոստովանութեան կերպ մը ըսէ տեսնամ :

Պ. Տէր իմ և Աստուած իմ , հաստատութեամբ կը հաւատամ ինչ որ Սուրբ , Կաթուղիկէ , Առաքելական ու Հռոմէական Եկեղեցին կը հաւատայ ու կը սորվեցնէ . վասն զի դուն՝ որ Ճշմարտութիւն ես , ու ոչ կը խաբուիս և ոչ կը խաբես , բոլոր դուն ես յայտնած :

Հ. Յուսոյ խոստովանութիւնը ի՞նչպէս կ'ընես :

Պ. Տէր իմ և Աստուած իմ , վստահութեամբ կը յուսամ որ քու անխաբելի խոստամբոյ , ու Յիսուսի փրկչին իմոյ արդեամբքը այս աշխարհքիս մէջ ինձի պէտք եղած շնորհքը պարգեւես , ու անդին յաւիտենական փառքդ :

Հ. Սիրոյ խոստովանութիւնն ալ ըրէ տեսնամ :

Պ . Տէր իմ և Աստուած իմ , բոլորով
սրաիւս ու ամէն բանէ վեր կը սիրեմ զքեզ .
վասն զի անհուն սիրելի ու կատարեալ ես ,
հազար անգամ կը փափաքիմ մեռնիլ քան
թէ մի անգամ քեզի դէմ մեղք գործեւ . նոյն
պէս քու սիրոյդ համար իմ անձիս պէս կը
սիրեմ իմ ընկերս ալ :

Հ . Քանի՞ են Գլխաւոր ըստած առաքի-
նու թիւնները ու որո՞նք են :

Պ . Չորս են . Խոհեմութիւն .

Արդարութիւն .

Արիութիւն .

Ժուժկալութիւն :

Հ . Խոհեմութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Առաքինութիւն մը , որով կրնանք ըն-
տել թէ մեր վախճանին հասնելու ճշմա-
րիտ միջոցները որոնք են . այս ինքն , ինչ որ
չար բան է՝ հեռու կենալ , ու ինչ որ բարի
է՝ գործքով կատարել :

Հ . Արդարութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Առաքինութիւն մըն է , որ կը սոր-
վեցընէ մեզի , որ ամէն մէկուն իրեն ինկա-
ծը տանք , Աստուծոյ , ընկերոջը ու մեր
անձին :

Հ . Արիութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Առաքինութիւն մըն է , որ մեզի կը
սորվեցընէ դժուարութիւններու յաղթել ,
ու Աստուծոյ օրէնքը պահելու համար պէտք
որ ըլլայ մեռնիլ ալ յանձն առնուլ :

Հ . Ժուժկալութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Առաքինութիւն մըն է , որ մեր ամէն
փափաքանաց ու կրիցը սանձ ու կարգ դնել
կը սորվեցընէ :

Յ. Եօթը մահացու մեղաց ներհակ առաքինութիւնները որոնք են :

Պ. Խոնարհութիւն՝ հպարտութիւն գէմ, եղբայրսիրութիւն՝ նախանձու գէմ, հեղութիւն՝ բարկութեան գէմ, առատաձեռնութիւն՝ ագահութեան գէմ, եռանդն՝ ծուլութեան գէմ, սահեցողութիւն՝ որկրամոլութեան գէմ, մաքրութիւն՝ բղջախոհութեան գէմ :

Յ. Հոգւոյն սրբոյ պարգեւքը քանի՞ են ու որոնք են :

Պ. Եօթն են . Իմաստութիւն .

Հանճար .

Խորհուրդ .

Զօրութիւն .

Գիտութիւն .

Աստուածապաշտութիւն .

Երկիւղածութիւն :

ԽԳ .

Բարի գործք .

Յ. Առաքինութեանց գլխաւոր ստուղբ որն է :

Պ. Բարի գործքերն են :

Յ. Արքայութեան հասնելու համար հարկաւոր են բարի գործքերը :

Պ. Հրամար էք . մէյ մը որ արքայութիւնը վարձք է , որուն որ պէտք է բարի գործքերով արժանի ըլլալ . մէյ մ'ալ որ

Յիսուս ամէն մէկուն իրեն գործքին յարմար վարձք պիտի տայ :

Հ . Մեր գործքերն որ ոչինչ բան են , ինչպէս արքայութեան արժանի կրնան ըլլալ :

Պ . Աստուծոյ բարութեամբն արժանի կ'ըլլան . որովհետեւ որ ինքը մեր բարի գործքերը Յիսուսի անհուն արդեանցը հետ կը միացնէ :

Հ . Ի՞նչ պէտք է որով բարի գործքը վարձուց արժանի ըլլայ :

Պ . Պէտք է որ բարի գործքը ընելու ատեն՝ նախ Աստուծոյ շնորհաց մէջը ըլլանք . երկրորդ՝ գերբնական պատճառի մը համար գործենք :

Հ . Պէտք է որ միշտ սիրոյ պատճառաւ գործենք բարի գործքը :

Պ . Չէ . հաւատոյ , յուսոյ ու ուրիշ քրիստոնէական առաքինութեանց պատճառաւ ալ կրնանք գործել :

Հ . Թէ որ մէկը Աստուծոյ շնորհաց մէջը չըլլայ նէ , իր բարի գործքերը մեղք կը սեպուին :

Պ . Չէ . բարի են միայն բարոյապէս . բայց արքայութեանը վարձուց արժանի չեն :

Հ . Ուրեմն թէ որ մէկը Աստուծոյ շնորհաց մէջը չէ , կրնայ բարի գործք չընել , որովհետեւ արքայութեան վարձուց արժանի չեն ըլլար :

Պ . Մանաւանդ թէ աւելի բարի գործք պէտք է ընէ , որպէս զի մեղքէ ազատելու համար պէտք եղած օգնութիւնները ընդունելու :

նի . ու թէ որ հրամայեալ պարտքերն որ
չկատարէ , նորէն մեզք կը գործէ :

Հ . Ընդհանրապէս քանի՞ տեսակ բարի
գործք կայ :

Պ . Գլխաւորները իրեք են . Աղօթք ,
Պահք և Ողորմութիւն :

Հ . Աղօթք ըսելով ի՞նչ կը հասկընաս :

Պ . Ամէն տեսակ բարեպաշտութեան
կրթութիւններ , զոր օրինակ մտաւոր կամ
ձայնաւոր աղօթք , պատարագ , շատ ան-
գամ սուրբ խորհրդոց մերձենալ , հոգե-
ւոր գրքեր կարգալ , Աստուծոյ խօսքը ըսել
և այլն :

Հ . Պահք ըսելով ի՞նչ կը հասկըցուի :

Պ . Ամէն տեսակ մարմնոյ ասպաշխարանք :

Հ . Ողորմութեամբ ի՞նչ պէտք է հասկը-
նալ :

Պ . Սիրոյ , գթութեան ու ողորմութեան
ամէն տեսակ գործք :

Հ . Գործք ողորմութեան քանի՞ են :

Պ . Եօթը հոգեւոր , ու եօթը մարմնա-
ւոր գործք ողորմութեան :

Հ . Հոգեւոր գործք ողորմութեան ո՞-
րո՞նք են :

Պ . 1 Ուսուցանել զողբեալ .

2 Խորհուրդ տալ արակուսելոց .

3 Խրատել զմոլորեալս .

4 Մխիթարել զվշտացեալս .

5 Ներել յանցաւորաց .

6 Համբերել պակասութեանց այ-
լոց :

7 Աղօթել վասն կենդանեաց և մե-
ռելոց :

Հ. Մարմնաւոր գործք ողորմութեան
որոնք են :

- Պ. 1 Կերակրել զբաղցեալս .
- 2 Արբուցանել զծարաւեալս .
- 3 Զգեցուցանել զմերկս .
- 4 Տալ օթեւանս սրանդխտաց .
- 5 Ծառայել հիւանդաց .
- 6 Այց առնել բանաարդեւոց .
- 7 Թաղել զմեռեալս :

ԽԴ .

Երանուբիւնք և Աշխարհաբանական
խրատք .

Հ. Երանութիւնքն ի՞նչ են :

Պ. Յիսուսի ութը խօսքը , որով աշխարհքիս առջեւ ողորմելի սեպուղաները՝ Աստուծոյ առջեւ երանելի են , կ'ըսէ :

Հ. Առաջին երանութիւնը որն է :

Պ. Երանի՛ աղքատաց հողւով , զի նոցա է արքայութիւն երկնից :

Հ. Երկրորդ երանութիւնը որն է :

Պ. Երանի՛ հեղոց , զի նոքա ժառանգեացեն զերկիր :

Հ. Երրորդ երանութիւնը որն է :

Պ. Երանի՛ սգաւորաց , զի նոքա մխիթարեացին :

Հ. Չորրորդ երանութիւնը որն է :

Պ. Երանի՛ որ քաղցեալ իցեն արգարութեան , զի նոքա յագեացին :

Հ. Հինգերորդ երանութիւնը որն է :

Պ. Երանի՛ ողորմածաց , զի նոքա ողորմութիւն գացեն :

Հ. Վեցերորդ երանութիւնը որն է :

Պ. Երանի՛ որ սուրբ են սրախք , զի նոքա զԱստուած տեսցեն :

Հ. Եօթներորդ երանութիւնը որն է :

Պ. Երանի՛ խաղաղարարաց , զի նոքա որդիք Աստուծոյ կօչեսցին :

Հ. Ութերորդ երանութիւնը որն է :

Պ. Երանի՛ այնոցիկ , որ հալածեալ իցեն վասն արդարութեան , զի նոցա է արքայութիւն երկնից :

Հ. Աւետարանական խրատ ո՞ր բանը կ'ըսուի :

Պ. Կան քանի մը մասնաւոր առաքինութիւններ , որ աւետարանական խրատ կ'ըսուին . վասն զի պարտքի տակ չեն ձգուիր . բայց Յիսուս թէ ինքը գործեց այն առաքինութիւնները և թէ որոնք որ կատարելութեան կը փափաքին նէ՛ խրատ տուաւ որ իրենք ալ պահեն :

Հ. Քանի՛ են այս աւետարանական խրատները ու որոնք են :

Պ. Գլխաւորները իրեք են . Կամաւոր աղքատութիւն .

Մշտնջենաւոր կուսութիւն .

Հնազանդութիւն այն ամէն բանի մէջ որ մեղք չէ :

Հ. Այս իրեք աւետարանական խրատները ի՞նչպէս կ'ըլլայ պահելը :

Պ. Ուխտով կ'ըլլայ , ինչպէս որ կրօնաւորական կարգաց մէջ սովորութիւն է :

Տ. Աս ուխտերն ընելը աղէկ բան է թէ չէ :

Պ. Հրամար էք , շատ լուր և շատ գովելի բան է . բայց այդ բանը ամենուրն համար չէ , ու մարդ ինքը զինքը նախ լուր չգափած՝ պէտք չէ ընէ :

ԽԵ .

Ներգործական շնորհք .

Տ. Կրնանք մենք մեր ուժովը միայն մեր փրկութեանը համար հարկաւոր եղած աւաքինութիւնները շահիլ ու բարի գործքերը կատարել :

Պ. Չէ . առանց Աստուծոյ շնորհացը բան չենք կրնար ընել :

Տ. Շնորհքը քանի՞ տեսակ է :

Պ. Երկու . Ներգործական և Ունակական :

Տ. Ներգործական շնորհքը որն է :

Պ. Ներքին ու դերքնական օգնութիւն մըն է , որ Աստուած մեզի կու տայ՝ որպէս զի չարէն զգուշանանք ու բարին գործենք :

Տ. Փրկութեան օգտակար եղած ամէն գործքի այս օգնութիւնը հարկաւոր է :

Պ. Հրամար էք . անսնկ որ առանց անոր և ոչ մէկ աղէկ մտածութիւն մը կրնանք ունենալ :

Տ. Շնորհաց օգնութիւնը որն է :

Պ. Երկնային լուսով մը մեր մտքը կը

լուսաւորէ, ու մեր կամացը յորդոր ու
օգնական կ'ըլլայ:

Տ. Աստուած մեղաւորաց դարձին ու
արդարոց յարատեւութեան համար հար-
կաւոր եղած շնորհքները կու տայ:

Պ. Հրամար էք. որովհետեւ կը հրա-
մայէ որ թէ մեղաւորք դարձի գան և թէ
արդարք իրենց ճամբէն ետ չգառնան, և
ոչ երբէք անկարելի եղած բանը կը հրա-
մայէ. անոր համար ամէն մարդ գոնէ ա-
ղօթքի շնորհքը ունի, որ ինչ որ իրեն հար-
կաւոր է՝ անով ընդունի:

Տ. Շնորհքը ձրի պարգեւ մը չէ՞, որ
Աստուած ուզէ նէ կրնայ չտալ:

Պ. Հրամար էք. բայց որովհետեւ Յի-
սուս ամենուն համար մեռնիլ յանձն ա-
ռաւ, զամէնքը փրկութեան հարկաւոր ե-
ղած շնորհացը արժանի ըրաւ:

Տ. Թէ որ Աստուած փրկութեան հար-
կաւոր եղած շնորհքը ամենուն կու տայ
նէ, ինչո՞ւ ամէն մարդ փրկութեան չհաս-
նիր:

Պ. Վասն զի ամէն մարդ շնորհքը ինչ
պէս որ պէտք է չգործածեր:

Տ. Կրնայ ըլլալ որ մարդ ներքին շնոր-
հաց դէմ կենայ:

Պ. Հրամար էք. և շատերը կան որ ազատ
կամօք դէմ կը կենան. վասն զի շնորհքը
մարդուս վրայ հարկ չդնէր:

Տ. Ինչո՞ւ շնորհքը հարկ չդնէր:

Պ. Վասն զի թէ որ հարկ դնելու ըլլար,
նազատ կամայ դէմ կ'ըլլար:

Տ. Մի՞թէ մարդս շնորհաց հետ մեկտեղ իր կամաց ազատութիւնն ալ կը պահէ:

Պ. Հրամար էք. վասն զի թէ որ մարդ ազատ չըլլար նէ, ոչ առաքինութիւն կ'ըլլար և ոչ մոլութիւն, ոչ արդիւնք և ոչ մեղք:

Տ. Շնորհաց հետ ի՞նչպէս կրնայ ազատութիւնը միանալ:

Պ. Այս գաղանիք մըն է, որուն խելք չենք կրնար հասցընել, ինչպէս ուրիշ խորհրդոց ալ. բաւական է գիտնալ որ Աստուած յայտներ է, և Եկեղեցին կը ստուիրէ որ հաւատանք:

Տ. Աստուած հեթանոսաց և անհաւատից ի՞նչ շնորհք ու ի՞նչ փրկութեան ճամբայ տուեր է:

Պ. Հարկ չէ որ մենք այդ բանը գիտնանք. բաւական է որ գիտենք՝ թէ Աստուած կ'ուզէ որ ամէնքը փրկութեան համին, և Աստուած անոր համար մարդն ստեղծեր է՝ որ զինքը ճանչնայ, զինքը սիրէ, իրեն ծառայէ և յաւիտենական կենաց արժանի ըլլայ:

Տ. Կրնանք մենք մեզմէ շնորհաց արժանի ըլլալ:

Պ. Չէ. չէ նէ շնորհք չէր ըլլար. բայց Յիսուսի արդեամբքը շնորհք ընդունելու համար՝ Աստուած ճամբաներ դրեր է:

Տ. Որո՞նք են այդ ճամբաները:

Պ. Գլխաւորաբար ազօթքն ու սուրբ խորհուրդներն են:

ԽԶ .

Ունակահաս շնորհք .

Տ . Ունակահաս շնորհքն որ սրբարար շնորհք ալ կ'ըսուի նէ , ի՞նչ բան է :

Պ . Գերբնական և մնայուն սլարգեւ մը , որ Աստուած մեր հոգւոյն կը սլարգեւէ՝ մեր մեղացը թողու թիւն տալով :

Տ . Սրբարար շնորհքը ի՞նչ կ'ընէ :

Պ . Զմեղ կ'արգարացընէ , ու կ'ընէ որդի Աստուծոյ , աաճար հոգւոյն սրբոյ , ժառանգակից Յիսուսի , ու արժանաւոր յաւիտենական կենաց :

Տ . Սրբարար շնորհաց հեա մէկտեղ որ առաքինութիւնները կ'ընդունինք :

Պ . Հաւատոյ , Յուսոյ ու Սիրոյ հեղական առաքինութիւնները :

Տ . Սրբարար շնորհքը կրնայ աճիլ :

Պ . Հրամեր էք . ուստի սխալ նայինք որ մեր կողմանէ աճեցընելու փոյթ ունենանք , ու չըլլայ թէ անհոգութեամբ կորսընցընենք :

Տ . Սրբարար շնորհքը էրբ կը կորսընցընենք :

Պ . Երբոր մահու չափ մեղք գործենք :

Տ . Մէկն որ սրբարար շնորհքը կորսընցընէ նէ՝ Հաւատք , Յոյս և Սէրն ալ կը կորսընցընէ :

Պ . Սէրը կը կորսընցընէ , բայց Հաւատ .

քրն ու Յոյսը չէ . միայն թէ անոնք ալ կը կորսընցընէ , թէ որ այն առաքինութեանց գէժ մեղք գործէ , այս ինքն անհաւատութիւն և յուսահատութիւն :

Հ . Ներելի մեղքերը սրբարար շնորհքին ի՞նչ կ'ընեն :

Պ . Սիրոյ եռանդը կը պահպանեցընեն , ու մահու չափ մեղաց մէջ ինկնալու վտանգի մէջ կը ձգեն . մանաւանդ թէ որ մէկը շատ անգամ ու գիտութեամբ գործէ . անանկով շնորհքը կորսընցընելու ճամբայ կը բանան :

Հ . Սրբարար շնորհքը ի՞նչպէս կրնանք աճեցընել :

Պ . Քրիստոնէական առաքինութիւններ շահեցնող , բարի գործքերով , և մասնաւորապէս շատ անգամ սուրբ խորհրդոց մերձենալով :

Հ . Սրբարար շնորհք ունենալնուս ապահով կրնա՞նք ըլլալ :

Պ . Չէ . առանց մասնաւոր յայտնութեան ոչ ոք գիտէ թէ արդեօք սիրոյ՝ չէ՞նէ ատելութեան է արժանի . և Աստուած ասանկ կ'օճէ , որպէս զի արթուն կենանք ու խոնարհութեան մէջ մնանք :

ԽԻՆ .

Վերջինք մարտոյ .

Հ . Մեզ չարէն հեռու բանելու և բարի գործք ընելու գլխաւոր յարգօրը որն է :

Պ . Մեր վերջինքը շատանգամ յիշելն է :

Հ . Քանի՞ են վերջինք մարտոյ , ու որո՞նք են :

Պ . Չորս են . Մահ .

Դատաստան .

Դժոխք .

Արքայութիւն :

Հ . Մահուան վրայ գլխաւորապէս ի՞նչ մտածութիւն պէտք է ընենք :

Պ . Թէ մահը ստոյգ է , ու մարդ անկէջ չկրնար փախչիլ . իսկ ժամանակը անըստոյգ է :

Հ . Մահունէն ետեւ ի՞նչ կը հանդիպի :

Պ . Մարմինն իս հող կը դառնայ , ու հոգինն Աստուծոյ առջեւ կ'ելլայ որ իրեն առանձին դատաստանն ընդունի , ու իր գործոցը վարձքը կամ պատիժը առնէ :

Հ . Առանձնական դատաստանէն զատ ուրիշ դատաստան ալ կայ :

Պ . Հրամեր էք . աշխարհքիս ետքը պիտի ընդհանուր դատաստան ալ ըլլայ . և ինչ որ առանձնական դատաստանին մէջ վճռուած է , ընդհանրական դատաստանին մէջ պիտի նորէն հաստատուի , ու բոլոր աշխարհիս առջին յայտնի ըլլայ :

Հ . Ընդհանրական դատաստանէն ետեւ
 ի՛նչ պիտի ըլլայ :

Պ . Արդարք հոգւով ու մարմնով ար-
 քայութիւն պիտի թռչին , իսկ մեղաւորք
 դժոխք պիտի թափին :

Հ . Արքայութիւնն ի՛նչ է :

Պ . Զուարճութեանց տեղ մըն է , ուր
 որ արդարք ՂԱստուած պիտի տեսնան , ու
 առատութեամբ ամէն երանութիւն պիտի
 վայելեն՝ առանց թշուառութեան մը :

Հ . Դժոխքն ի՛նչ է :

Պ . Տանջանաց տեղ մը , ուր որ մեղա-
 ւորք Աստուծոյ տեսութենէն ու ամէն միտ-
 թարութենէ պիտի զուրկ մնան , և այնպի-
 սի կրակով մը պիտի տանջուին , որ այս
 աշխարհքիս կրակը և ոչ անոր շուքն է :

Հ . Ո՞րչափ ատեն արդարք արքայու-
 թիւնը պիտի մնան , ու մեղաւորք դժոխքը :

Պ . Յաւիտեան . արդարք ոչ երբէք վախ
 պիտի ունենան իրենց երջանկութեան վեր-
 ջը տեսնալու . մեղաւորք ալ ոչ երբէք
 յոյս պիտի ունենան իրենց տանջանաց
 ծայրը հասնելու :

2. Das Buch der...
3. Das Buch der...

4. Das Buch der...
5. Das Buch der...

6. Das Buch der...
7. Das Buch der...

8. Das Buch der...
9. Das Buch der...

10. Das Buch der...
11. Das Buch der...

12. Das Buch der...
13. Das Buch der...

14. Das Buch der...
15. Das Buch der...

